

**Η ΠΣΕ αποχαιρετά
τη Φώφη Γεννηματά.
Μια φίλη που είχε σταθεί
πάντα κοντά μας**

σελ. 3

Κώστας Μπατσής

Ένας χρόνος από τον θάνατό του

σελ. 14

**Οι σύλλογοί μας
επαναδραστηριοποιούνται**

«Αναμμένη» θα μείνει πάντα η φλόγα
της παράδοσης.

σελ. 4

**ΣΟΥΛΙ-ΠΑΡΓΑ:
Μια ιστορική σύζευξη
και η σημασία της
για την Επανάσταση του 1821
του Θωδωρή Βουρεκά
και της Μαρίας Τζάκου**

σελ. 6-7

**Το βραβείο Ευρωπαϊκής
Κληρονομιάς/Europa Nostra
2021 απέσπασε το έργο
της αποκατάστασης
του Γεφυριού Πλάκας**

σελ. 11

ΤΟ ΑΛΒΑΝΙΚΟ ΕΠΟΣ

Μια ποιητική συμπερίληψη
του εθνικού μεγαλείου!

σελ. 16

Παράταση θητείας των οργάνων διοίκησης με συμβολή και της ΠΣΕ

Το δίκαιο αίτημα της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας (ΠΣΕ) για παράταση της θητείας των οργάνων των σωματείων, πέραν του τέλους του Οκτωβρίου 2021, υλοποιήθηκε με το άρθρο 78 του νόμου 4850 (ΦΕΚ 208Α/5-11-2021) και προβλέπει παράταση μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2021.

Η ΠΣΕ πήρε αλληπαλλήλες πρωτοβουλίες για το θέμα καθώς οι τυπικές διαδικασίες που επιβάλλονται από τον νόμο και τα καταστατικά των συλλόγων για την προκήρυξη των γενικών συνελεύσεων και την έγκαιρη ενημέρωση των μελών, ώστε να έχουν πραγματικό περιεχόμενο οι συνελεύσεις και οι εκλογές των οργάνων, ήταν αδύνατον να πραγματοποιηθούν μέχρι τέλος Οκτωβρίου 2021, όπως είχε οριστεί με προηγούμενη νομοθετική ρύθμιση.

Στις 27.9.2021 αντιπροσωπεία της ΠΣΕ αποτελούμενη από τον πρόεδρο **Μάκη Κιάμο** και την Έφορο Δημοσίων

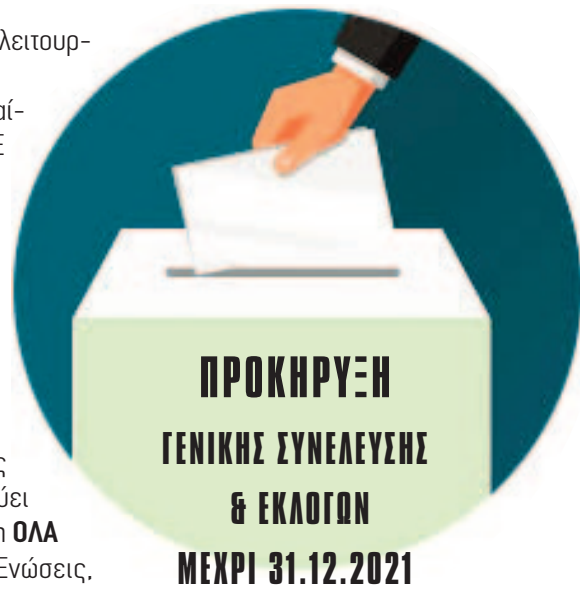
Σχέσεων **Μαρίκα Γκόνη** έγιναν δεκτοί από τον Αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών **Στέλιο Πέτσα**. Ο υπουργός συμφώνησε για το δίκαιο του αιτήματος και υποσχέθηκε πως θα εξετάσει το θέμα και θα δώσει την αρμόζουσα λύση, ώστε να δυνυνθούν τα

σωματεία να οργανωθούν και να λειτουργήσουν απρόσκοπτα.

Στις 22.10.2021 ήρθε η διαβεβαίωση του **Στ. Πέτσα** προς την ΠΣΕ για τη νέα παράταση με νομοθετική ρύθμιση στις αρχές του Νοέμβρη, όπως και έγινε. (Για το λόγο αυτό καθυστέρησε και η ανάρτηση της εφημερίδας «Πανηπειρωτική», ώστε να διαλάβει τη νέα νομοθετική ρύθμιση).

Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΣΕ με ανακοίνωσή του αναδεικνύει «ως άκρως επείγουσα την ανάγκη **ΟΛΑ ΤΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ** (Ομοσπονδίες, Ενώσεις, Αδελφότητες) των οποίων έχει λήξει η θητεία στη διάρκεια της πανδημίας και δεν έχουν κάνει εκλογές, να προκηρύξουν έως και την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, Παρασκευή 31 Δεκεμβρίου 2021, Γενική Συνέλευση και εκλογές σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού τους». Δηλαδή το Διοικητικό Συμβούλιο του Σωματείου (Ομοσπονδίας, Ένωσης, Αδελφότητας) να συνέλθει μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2021 και να συγκαλέσει Γενική Συνέλευση εντός μηνός από την δημοσίευση της πρόσκλησης.

Η ΠΣΕ επισημαίνει ότι η «ανάγκη της δημοσίευσης της προκήρυξης των εκλο-

γών μπορεί να καλυφθεί και με την ανάρτησή της στην ιστοσελίδα της ΠΣΕ, αρκεί να σταλεί στο email της ΠΣΕ (όχι στο facebook) μέχρι και τις 2 Ιανουαρίου 2022. Τα γραφεία της ΠΣΕ, στην Κλεισθένους 15 και στην Γ' Σεπτεμβρίου 18, είναι στη διάθεση των σωματείων για τη διενέργεια της Γενικής Συνέλευσης».

Τα μέλη του ΔΣ της ΠΣΕ και η γραμματεία της Συνομοσπονδίας θα είναι στη διάθεση των σωματείων και των Ομοσπονδιών για κάθε δυνατή βοήθεια.

Συνέχεια στη σελ. 2

ΑΛ. ΚΑΧΡΙΜΑΝΗΣ «Όπλη» προστασίας της Ηπείρου τα παραδοσιακά προϊόντα

χείται η επίλυσή τους. Με τον διάλογο τίθενται ακόμη σε δοκιμασία οι απόψεις και μας ωθούν έτσι σε μια διαρκή αναζήτηση της αντικειμενικής αλήθειας.

Ο περιφερειάρχης Ηπείρου **Αλέξανδρος Καχριμάνης** συζητά με την **Κατερίνα Σχιμέ-νου** και τον **Χρήστο Τούμπουρου** και καταθέτει στον προβληματισμό, τα σχέδια και τη δράση της Περιφέρειας για τα προβλήματα της Ηπείρου.

«Τίθενται επί τάπητος» σοβαρά προβλήματα που αφορούν την Ηπειρο εν γένει, αλλά και την αποδημία, όπως ο Περιφερειακός Ενεργειακός Σχεδιασμός, τα προβλήματα που αφορούν το υψηλό κόστος Διοδίων, οι οδικοί άξονες, η σύνδεση της Ηπείρου με το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας, η Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων (ΔΣΑ) και η προσπάθεια προστασίας της ποιότητας των προϊόντων της Ηπείρου.

Φιλοδοξία της «Πανηπειρωτικής» είναι «φιλοξενήσει» όλους τους Χωρικούς και Θεματικούς Αντιπεριφερειάρχες της Ηπείρου.

Συνέχεια στη σελ. 12-13

«Ηπειρώτες Εικαστικοί και Λογοτέχνες»

Το μεγάλο έργο - πολυαφιέρωμα με τον τίτλο: «Ηπειρώτες Εικαστικοί και Λογοτέχνες» που προετοιμάστηκε έναν ολόκληρο χρόνο έγινε πραγματικότητα. Το έργο είναι πλέον προσβάσιμο σε όλους τους πολίτες. Η έναρξη λειτουργίας της ψηφιακής πλατφόρμας πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα 18.10.2021. <https://draseis.panepirotiki.gr>. Στο έργο αυτό συμμετέχουν 132 Ηπειρώτες Εικαστικοί δημιουργοί και 100 λογοτέχνες. Επίσης παίρνουν μέρος έξι Μουσεία και Πινακοθήκες της Ηπείρου με αντικείμενο τις εικαστικές τέχνες και τρία σπουδαία Ηπειρωτικά πνευματικά Ιδρύματα, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, η Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών ΕΗΜ και η Ιστορική Λαογραφική Εταιρεία Τζουμέρκων ΙΛΕΤ.

Η ΠΣΕ προσανατολίζεται στη διοργάνωση ενός πολυήμερου δια ζώσης Αφιερώματος. Ο χώρος ορίστηκε ήδη στις εγκαταστάσεις του Γκάζι του Δήμου Αθηναίων, το τελευταίο δεκάημερο Φεβρουαρίου 2022. Ο Δήμος Αθηναίων ήδη παραχώρησε τη χρήση του χώρου. Η εκδήλωση θα αποτελείται από έκθεση των εικαστικών και λογοτεχνικών δημιουργημάτων των καλλιτεχνών-συγγραφέων εμπλουτισμένη με παράλληλο πρόγραμμα μουσικής και λογοτεχνικών παρουσιάσεων.

Συνέχεια στη σελ. 8-9

ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΘΗΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ 31Η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας (ΠΣΕ) με επείγουσα ανακοίνωσή του (ενημέρωσε τα Σωματεία μέλη της Συνομοσπονδίας (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια, Ομοσπονδίες, Ενώσεις, Συλλόγους, Αδελφότητες) για τη νέα παράταση της θητείας των οργάνων διοίκησης μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 2021.

Στην ανακοίνωσή της το ΔΣ της ΠΣΕ αναφέρει:

«Αγαπητοί συμπατριώτες,

Με το αρ. πρωτ. 3683/ 18.6.2021 σας είχαμε κάνει γνωστό, ότι η θητεία οργάνων διοίκησης όλων των Σωματείων παρατάθηκε μέχρι 31-10-2021. Σας ενημερώνουμε ότι μετά από παραστάσεις του ΔΣ της ΠΣΕ στις αρμόδιες αρχές με τον ψηφισθέντα νόμο **4850 (ΦΕΚ 208Α/5-11-2021)** με το **άρθρο 78**, τροποποιήθηκε ως κατωτέρω το άρθρο 90 του ν. 4790/2021 (Α' 48) και παρατάθηκε η θητεία ως 31-12-2021: **“Άρθρο 90: Παράταση θητείας οργάνων διοίκησης.** Η θητεία των διοικητικών συμβουλίων και των λοιπών καταστατικών οργάνων των πολιτιστικών, αθλητικών, φιλανθρωπικών και άλλων σωματείων και συλλόγων, που έχουν συσταθεί και λειτουργούν, σύμφωνα με τα άρθρα 78 και επ. του Αστικού Κώδικα, του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων (Σ.Ε.Π.), που έχει συσταθεί με τον ν. 1066/1917 (Α' 268), των αθλητικών ενώσεων του άρθρου 10 του ν. 2725/1999 (Α' 121), καθώς και των επαγγελματικών οργανώσεων του ν. 1712/1987 (Α' 115), εφόσον έχει λήξει ή λήγει ενόσω βρίσκονται σε ισχύ τα έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID-19 και εφόσον στο μεταξύ δεν έχουν διενεργηθεί ή δεν διενεργηθούν, σύμφωνα με τα άρθρα 89 του παρόντος ή 45 του ν. 4778/2021 (Α' 26), αρχαιρεσίες για την ανάδειξη νέων καταστατικών οργάνων, παρατείνεται, από την ημερομηνία λήξης της, έως την 31η.12.2021”.

Το ΔΣ της ΠΣΕ εκτιμώντας ότι αρκετά σωματεία δεν θα είναι σε θέση να διενεργήσουν εκλογές, σύμφωνα με τις καταστατικές τους διαδικασίες στο διάστημα που απομένει ως 31-12-2021 λαμβανομένων υπόψη και των συνεχιζόμενων μέτρων κατά της πανδημίας, θα επανέλθει με νέο έγγραφο στον υπουργό για παράταση αναλόγως της εξέλιξης της πανδημίας.

Συνεπώς, αναδεικνύεται ως άκρως επείγουσα η ανάγκη ΟΛΑ ΤΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ (Ομοσπονδίες, Ενώσεις, αδελφότητες) των οποίων έχει λήξει η θητεία στη διάρκεια της πανδημίας και δεν έχουν κάνει εκλογές, να προκηρύξουν έως και την παραμονή της Πρωτοχρονιάς, Παρασκευή 31 Δεκεμβρίου 2021 Γενική Συνέλευση και εκλογές σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού τους. Δηλαδή το ΔΣ του σωματείου (Ομοσπονδία, ένωση, αδελφότητα) να συνέλθει μέχρι 31/12/21 και να συγκαλέσει Γενική Συνέλευση εντός μηνός από την δημοσίευση της πρόσκλησης. Στην προκήρυξη της Γενικής Συνέλευσης πρέπει να αναφέρεται ρητά εκτός από την ημερομηνία και ώρα και ο χώρος και τα θέματα της ΓΣ. Επίσης να αναφέρεται ότι σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί απαρτία (50+1 των ταμειακά εντάξει μελών) η ΓΣ θα επαναληφθεί μετά από όσες μέρες ορίζει

το καταστατικό. **ΠΡΟΣΟΧΗ!** Ορισμένα καταστατικά σωματείων προβλέπουν και 2 επαναλήψεις. Υπόδειγμα πρακτικού ΔΣ για την προκήρυξη των εκλογών στέλνουμε συνημμένα. Επίσης συνημμένα θα βρείτε και υπόδειγμα πρακτικού Γενικής Συνέλευσης.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Οι σχετικές διατάξεις του καταστατικού σας, που ίσως αναφέρουν ότι οι εκλογές γίνονται πχ κάθε 2 χρόνια τον Ιανουάριο είτε τον Μάιο κλπ δεν έχουν ισχύ στη συγκεκριμένη περίπτωση που έχει ήδη λήξει η θητεία των οργάνων και έχει παραταθεί με κυβερνητική απόφαση ως 31/12/21. Η ανάγκη της δημοσίευσης της προκήρυξης των εκλογών μπορεί να καλυφθεί και με την ανάρτηση της στην ιστοσελίδα της ΠΣΕ, αρκεί να σταλεί στο email της ΠΣΕ (όχι στο facebook) μέχρι και τις 2 Ιανουαρίου 2022. Τα γραφεία της ΠΣΕ στην Κλεισθένους 15 και στην Γ' Σεπτεμβρίου 18 είναι στη διάθεση των σωματείων για τη διενέργεια της ΓΣ.

Τα μέλη του ΔΣ της ΠΣΕ και η γραμματεία της Συνομοσπονδίας θα είναι στη διάθεση σας για κάθε δυνατή βοήθεια».

Προηγούμενες πρωτοβουλίες

Στις 27.9.2021 αντιπροσωπεία της ΠΣΕ αποτελούμενη από τον πρόεδρο Μάκη Κιάμο και την Έφορο Δημοσίων Σχέσεων Μαρίκα Γκόννη έγιναν δεκτοί από τον Αναπληρωτή Υπουργό Εσωτερικών Στέλιο Πέτσα.

Τέθηκε το θέμα της νέας παράτασης της θητείας των οργάνων των σωματείων, μέχρι τέλους τουλάχιστον του έτους, καθώς οι τυπικές διαδικασίες που επιβάλλονται από τον νόμο και τα καταστατικά των συλλόγων για την προκήρυξη των γενικών συνελεύσεων και την έγκαιρη ενημέρωση των μελών, ώστε να έχουν πραγματικό περιεχόμενο οι συνελεύσεις και οι εκλογές των οργάνων, είναι αδύνατον να πραγματοποιηθούν μέχρι τέλος Οκτωβρίου που ορίστηκε με απόφαση ως καταλυτική ημερομηνία.

Ο κ. υπουργός συμφώνησε στο δίκαιο του αιτήματος και υποσχέθηκε πως θα εξετάσει το θέμα και θα δώσει την αρμόζουσα λύση, ώστε να δυναθούν τα σωματεία να οργανωθούν και να λειτουργήσουν απρόσκοπτα. οργανωθούν και να λειτουργήσουν απρόσκοπτα».

Στις 2.10.2021 το ΔΣ της ΠΣ είχε αποστείλει σε όλα τα Σωματεία την ακόλουθη επιστολή:

«Αγαπητοί συμπατριώτες,

Παρά τις επίμονες προσπάθειες του ΔΣ της ΠΣΕ, οι αρμόδιες κυβερνητικές αρχές, δεν ανταποκρίθηκαν μέχρι σήμερα στο αίτημα μας, επικαλούμενοι την αλλαγή του πρωτόκολλου του ΕΟΔΥ, για παράταση της θητείας των οργάνων των συλλόγων μας, για όσο χρονικό διάστημα διαρκεί η πανδημία και εκ των πραγμάτων καθίσταται δυσχερής έως και αδύνατη η σύγκληση των οργάνων και κυρίως η προκήρυξη και διεξαγωγή εκλογοαπολογιστικών Γενικών Συνελεύσεων.

Συνεπώς αναδεικνύεται ως άκρως επείγουσα η ανάγκη ΟΛΑ ΤΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ (Ομοσπονδίες, Ενώσεις, αδελφότητες) των οποίων έχει λήξει η θητεία στη διάρκεια της πανδημίας και δεν έχουν κάνει εκλογές, να προκηρύξουν έως και την Κυριακή 31 Οκτωβρίου 2021 Γενική Συνέλευση και εκλογές σύμφωνα με τις διατάξεις του καταστατικού τους.

Δηλαδή το ΔΣ του σωματείου (Ομοσπονδία, ένωση, αδελφότητα) να συνέλθει μέχρι 31/10/21 και να συγκαλέσει Γενική Συνέλευση εντός μηνός από την δημοσίευση της πρόσκλησης.

Στην προκήρυξη της Γενικής Συνέλευσης πρέπει να αναφέρεται ρητά εκτός από την ημερομηνία και ώρα και ο χώρος και τα θέματα της ΓΣ. Επίσης να αναφέρεται ότι σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί απαρτία (50+1 των ταμειακά εντάξει μελών) η ΓΣ θα επαναληφθεί μετά από όσες μέρες ορίζει το καταστατικό. **ΠΡΟΣΟΧΗ!** Ορισμένα καταστατικά σωματείων προβλέπουν και 2 επαναλήψεις. Υπόδειγμα πρακτικού ΔΣ για την προκήρυξη των εκλογών στέλνουμε συνημμένα. Επίσης συνημμένα θα βρείτε και υπόδειγμα πρακτικού Γενικής Συνέλευσης.

Υπόδειγμα πρακτικού Διοικητικού Συμβουλίου για προκήρυξη

ΕΠΩΝΥΜΙΑ:.....

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΣ

Σήμερα στις .. μέρα και ώρα συνήλθε στην αίθουσα σε συνεδρίαση το ΔΣ του σωματείου ύστερα από πρόσκληση του προέδρου του ΔΣ κ....., με θέμα μόνο την προκήρυξη Εκλογοαπολογιστικής Γενικής Συνέλευσης και εκλογών. Παρόντα επί συνόλου ήταν του ΔΣ. Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία, μετά από εισήγηση του προέδρου και διαλογική συζήτηση αποφασίστηκε η σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης του σωματείου την ημέρα και ώρα..... στην αίθουσα με θέματα:

1. Διοικητικός και Οικονομικός απολογισμός ΔΣ για τη θητεία από έως.....
2. Έκθεση ελέγχου ταμείου της Ελεγκτικής Επιτροπής
3. Αρχαιρεσίες για την ανάδειξη του νέου Δ.Σ., ελεγκτικής επιτροπής και αντιπροσώπων για την Π.Σ.Ε., (και για την Ομοσπονδία...) με διάρκεια θητείας

Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί απαρτία η Γενική Συνέλευση θα επαναληφθεί με όσα ταμειακά εντάξει μέλη παρευρεθούν, την ημέρα και ώρα..... στην αίθουσα με τα ίδια θέματα.

Η παρούσα απόφαση θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της ΠΣΕ

Αθήνα

Ο Πρόεδρος Ο Γεν. Γραμματέας

Υπόδειγμα πρακτικού αρχαιρεσιών Γενικής Συνέλευσης

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ ΔΣ

Σήμερα στις .. μέρα και ώρα συνήλθε στην αίθουσα σε συνεδρίαση το ΔΣ του σωματείου ύστερα από πρόσκληση του προέδρου του ΔΣ κ....., με θέμα μόνο την προκήρυξη Εκλογοαπολογιστικής Γενικής Συνέλευσης και εκλογών. Παρόντα επί συνόλου ήταν Του ΔΣ. Αφού διαπιστώθηκε η απαρτία, μετά από εισήγηση του προέδρου και διαλογική συζήτηση αποφασίστηκε η σύγκληση της Γενικής Συνέλευσης του σωματείου την ημέρα και ώρα..... στην αίθουσα με θέματα:

1. Διοικητικός και Οικονομικός απολογισμός ΔΣ για τη θητεία από έως.....
2. Έκθεση ελέγχου ταμείου της Ελεγκτικής Επιτροπής
3. Αρχαιρεσίες για την ανάδειξη του νέου Δ.Σ., ελεγκτικής επιτροπής και αντιπροσώπων για την Π.Σ.Ε., (και για την Ομοσπονδία...) με διάρκεια θητείας

Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί απαρτία η Γενική Συνέλευση θα επαναληφθεί με όσα ταμειακά εντάξει μέλη παρευρεθούν, την ημέρα και ώρα..... στην αίθουσα με τα ίδια θέματα.

Η παρούσα απόφαση θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της ΠΣΕ

Αθήνα

Ο Πρόεδρος Ο Γεν. Γραμματέας

ΠΡΟΣΟΧΗ! Οι σχετικές διατάξεις του καταστατικού σας, που ίσως αναφέρουν ότι οι εκλογές γίνονται πχ κάθε 2 χρόνια τον Ιανουάριο είτε τον Μάιο κλπ δεν έχουν ισχύ στη συγκεκριμένη περίπτωση που έχει ήδη λήξει η θητεία των οργάνων και έχει παραταθεί με κυβερνητική απόφαση ως 31/10/21.

Η ανάγκη της δημοσίευσης της προκήρυξης των εκλογών μπορεί να καλυφθεί και με την ανάρτηση της στην ιστοσελίδα της ΠΣΕ, αρκεί να σταλεί στο email της ΠΣΕ (όχι στο facebook) μέχρι και την 1η Νοεμβρίου 2021. Τα γραφεία της ΠΣΕ στην Κλεισθένους 15 και στην Γ' Σεπτεμβρίου 18 είναι στη διάθεση των σωματείων για τη διενέργεια της ΓΣ.

Τα μέλη του ΔΣ της ΠΣΕ και η γραμματεία της Συνομοσπονδίας θα είναι στη διάθεση σας για κάθε δυνατή βοήθεια».

Πανηπειρωτική

**Όργανο της
Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας**

Κλεισθένους 15 105 52, Αθήνα
Τηλ.: 210 3241137-3243822 • Fax: 210 3243822e-mail: info@panepirotiki.com
Facebook: Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας
site: https://www.youtube.com/channel/UCfzjF52bQNIscsS0uZxSLeA

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ:
Χρυσόστομος (Μάκης) Κιάμος-Χήτος,
Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ
από Συντακτική Επιτροπή:
Χρήστος Τούμπουρος • Μαρίνα Τζάκου
Κώστας Παπαπάνος • Κατερίνα Σχιμένους
• Γιώργος Μουσαγός

Επιτροπή Ύλης:
Χρήστος Τούμπουρος • Μαρίκα Γκόννη
Μαργαρίτα Μαραζοπούλου • Ελένη Κοντούλη
Αλέξανδρος Τσέκας

Η ΠΣΕ αποχαιρείά τη Φώφη Γεννηματά

Η Φωτεινή (Φώφη) Γεννηματά (1964–2021) έφυγε απ’ τη ζωή στις 25 Οκτωβρίου 2021 μετά από υπερδεκαετή μάχη με τον καρκίνο. Ήταν κόρη του ιστορικού στελέχους και υπουργού του ΠΑΣΟΚ Γιώργου Γεννηματά (1939–1994), που έδωσε κι αυτός, όπως και η γυναίκα του Κάκια, σκληρή μάχη με τον καρκίνο.

Η Φώφη Γεννηματά διετέλεσε πρόεδρος του Κινήματος Αλλαγής (2018–2021) και πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ (2015–2021). Επιπλέον, είχε διατελέσει υπερνομάρχης Αθηνών–Πειραιώς (2003–2007), υφυπουργός Υγείας (2009–2010) στην κυβέρνηση Γιώργου Παπανδρέου, αναπληρώτρια υπουργός Εσωτερικών (2011–2012) στην κυβέρνηση Λουκά Παπαδήμου, καθώς και αναπληρώτρια υπουργός Εθνικής Άμυνας (2013–2015), στην κυβέρνηση Αντώνη Σαμαρά.

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας εξέφρασε τα θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια της Φ. Γεννηματά με ανακοίνωση, στην

οποία αναφέρει: «Το Διοικητικό Συμβούλιο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας εκφράζει τα θερμά συλλυπητήρια στην οικογένεια της **Φώφης Γεννηματά** για τον πρόωπο και άδικο χαμό της. Η Φώφη Γεννηματά υπήρξε μια γενναία γυναίκα στο στίβο της ζωής και μια ισχυρή προσωπικότητα στον στίβο της πολιτικής. Αντιμετώπισε με καρτερικότητα, αξιοπρέπεια, εξαιρετικό πολιτικό ήθος και χαμόγελο τις δυσκολίες της ζωής. Η παρουσία της στο δημόσιο βίο αφήνει το αποτύπωμα ενός συνετού, πράου και δημοκρατικού ανθρώπου, με όραμα και υπευθυνότητα. Έντονο το στίγμα της μάνας, της αγωνίστριας που κατακλύζονταν από αισιοδοξία και χαμόγελο.

Και πάλι θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά της».

Συγκινητικός χαιρετισμός

Πέρυσι η εκδήλωση για την **«Πίτα του Ηπειρώτη»** έγινε, λόγω πανδημίας, στα γραφεία της ΠΣΕ (28.1.2021) με την ευχή **«Ν’ ανταμώσουμε του χρόνου διά ζωής!»**

Συγκινητικός ήταν ο χαιρετισμός που έστειλε

στην εκδήλωση η Φ. Γεννηματά: «Είναι μεγάλη χαρά και τιμή που σήμερα, όπως κάθε χρόνο βρίσκομαι μαζί σας. Έστω και μέσω διαδικτύου θέλω να ενώσω τη φωνή μου με όλους τους Ηπειρώτες και τις Ηπειρώτισσες σε όλον τον κόσμο. Να ευχθώ χρόνια πολλά, να ευχθώ να έχουμε υγεία πάνω από όλα, να βρούμε σύντομα από αυτήν την περιπέτεια.

Ζούμε δύσκολες στιγμές. Η πανδημία χτυπά όλες τις χώρες, όλες τις τάξεις, αλλάζει τις ζωές μας. Επηρεάζει την εργασία, την κοινωνική μας ζωή, την ψυχολογία μας, την προοπτική της χώρας και των τοπικών κοινωνιών.

Και εμείς οι Έλληνες έχουμε μεγάλη αγάπη για τον τόπο καταγωγής μας, ενδιαφερόμαστε και συμμετέχουμε, ανεξάρτητα από το μέρος που ζούμε στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό...

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι.

Το Κίνημα Αλλαγής θα είναι πάντα στο πλευρό της Ηπείρου και των Ηπειρωτών. Ευχομαι σε όλους και όλες, να αγκαλιάσουμε σύντομα τα αγαπημένα μας πρόσωπα και δίνουμε ραντεβού του χρόνου, να βρεθούμε όλοι μαζί από κοντά στη γιορτή της Συνομοσπονδίας. Σας ευχαριστώ»

Η Φώφη με τον πατέρα της Γιώργο Γεννηματά

«Οι Ηπειρώτες Διαφωτιστές. Σχολεία και Ιδρύματα πριν και μετά την Επανάσταση του 1821. Η συμβολή τους στην Νεοελληνική πνευματική αναδημιουργία»

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΠΥΡΟΥ ΕΡΓΟΛΑΒΟΥ ΣΤΗΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821 η Ακαδημία Αθηνών–Κέντρο Έρευνας Ελληνικής Φιλοσοφίας– οργάνωσε στις 15 Οκτωβρίου 2021 ημερίδα με θέμα: «Αρχαιολογία και Νεωτερικότητα στο όραμα της Εθνικής Παλιγγενεσίας. Αναβίωση και επιδράσεις της ελληνικής φιλοσοφίας στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό». Στα επί μέρους θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν και το θέμα: «Οι Ηπειρώτες Διαφωτιστές. Σχολεία και Ιδρύματα πριν και μετά την Επανάσταση του 1821. Η συμβολή τους στην Νεοελληνική πνευματική αναδημιουργία». Το θέμα ανέπτυξε με εξαιρετική επιτυχία ο **Σπύρος Εργολάβος**, φιλόλογος – Συγγραφέας.

Η Ημερίδα πραγματοποιήθηκε υβριδικά, με περιορισμένο αριθμό συμμετεχόντων στην Ανατολική Αίθουσα του Μεγάρου της Ακαδημίας Αθηνών και ταυτόχρονη διαδικτυακή μετάδοση. Την ημερίδα παρακολούθησε –φυσική παρουσία– ο Α΄ Αντιπρόεδρος Βασιλίας Παπαϊωάννου.

«Προσπάθησα με χασμάτα και με κενά, κλεισμένοι στα στενά πλαίσια μιας σύντομης ομιλίας, να παρουσιάσω ενώπιόν σας μία μόνον αμυδρή εικόνα από την ανεκτίμητη προσφορά προς την πατρίδα μας μερικτών από τα εκλεκτά τέκνα της, που με την πνευματική τους αφύπνιση και την εθνική τους εγρήγορση, έφεραν το **Μεγάλο 21**, τα 200 χρόνια του οποίου γιορτάζουμε εφέτος. Αφετηρία για μια τέτοια πορεία, προς ένα τέτοιο λυτρωτικό Διαφωτισμό, υπήρξε το ανεκτίμητο αγαθό της **Παιδείας**, μιας αληθινής Παιδείας, που προσφέρει, κατά τον Κοραή, αληθινή Ελευθερία.

Αυτού του είδους την **Παιδεία** χρειαζόμαστε και σήμερα, 200 χρόνια μετά την Επανάσταση του 21, προκειμένου ο σπαραχτός της γης Ελληνισμός να αποκτήσει ξανά τη συνείδηση της **Οικουμενικότητας** που άλλοτε είχε,

Ο Σπύρος Εργολάβος στην Ακαδημία Αθηνών

να βγει από τα σημερινά του αδιέξοδα και να απλώσει την ισχυρή πνευματική και ηθική ακτινοβολία, που διαθέτει, πέρα από τα στενά όρια της σημερινής γεωγραφικής μας θέσης.

Πριν από 8 χρόνια, ο πρόσφατα εκλιπών, διεθνούς φήμης μουσικοσυνθέτης μας, **Μίκης Θεοδωράκης**, κατά την **τελετή** της ανακήρυξής του σε επίτιμο μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, πρότεινε “να γίνει η **Ελλάδα η Ελβετία του Πολιτισμού και της Ειρήνης**, με σύμβολο την **Ακρόπολη των Αθηνών**, παγκόσμιο σύμβολο του Πολιτισμού, την **Ολυμπία και τους Δελφούς**, παγκόσμια σύμβολα Συνάδελφωσης και Ειρήνης, με οδηγούς πνευματικούς τα Ανώτατα Πνευματικά Ιδρύματα της χώρας, συνάμα δε εκφραστές της εθνικής μας συνειδήσεως και πρωτεργάτες των ιδεωδών του Λαού και της Χώρας μας”.

Είναι, πιστεύω, και αυτό ένα από τα **μηνύματα** που μας έρχονται από τα ηρωικά εκείνα χρόνια, και τους ανθρώπους τους, που γέννησαν το **Μεγάλο Εικοσένα** και δημιούργησαν ό,τι ωραίο και αξιομνημόνευτο έχει να παρουσιάσει ο τόπος μας».

Την ομιλία παρακολούθησε ο Α΄ Αντιπρόεδρος της ΠΣΕ, **Βασίλης Παπαϊωάννου**.

Η «Πανηπειρωτική» σε επόμενο φύλλο θα δημοσιεύσει ολόκληρη την ομιλία του **Σπύρου Εργολάβου**.

ΠΣΕ: Διαρκής η επικαιρότητα του έπους του '40

Με αφορμή το Έπος του 40 η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας εξέδωσε το ακόλουθο Δελτίο Τύπου.

«Η 28η Οκτωβρίου 1940 -αληθινό ορόσημο διδαχής- καθορίστηκε από την πάλη της πλειοψηφίας του ελληνικού λαού ενάντια στην τριπλή φασιστική Κατοχή. Ένας τιτάνιος αγώνας για το δίκαιο και την ειρήνη, την ανθρωπιά και την ελευθερία. Ο ελληνικός λαός μπόρεσε να αποκρούσει την εισβολή του ιταλικού φασισμού και να τρέψει σε φυγή τις στρατιωτικές δυνάμεις του εισβολέα γράφοντας απαραίτητες σελίδες ηρωικού έπους στα Αλβανικά βουνά και στοιχειώνοντας το ελεύθερο και αγωνιστικό πνεύμα του Έλληνα.

Απέδειξε ακόμη πως κανένας αγώνας δεν είναι άνισος όταν στηρίζεται σε πανανθρώπινες αξίες που στοιχειοθετούν την εθνική ανεξαρτησία και την εδαφική ακεραιότητα κάθε έθνους.

Πράξη θυσίας, σημείο αναφοράς για έναν λαό που, ουσιαστικά και στην πλειοψηφία του, δεν συμβιβάστηκε με τους κατακτητές, δεν συνεργάστηκε μ’ αυτούς τους δολοφόνους και δεν υπάκουσε στις φασιστικές ορδές.

Ένας λαός που οι πλείστοι **ΑΝΤΙΣΤΑΘΗΚΑΝ** στην φοβερή σκλαβιά που επέβαλαν για τέσσερα χρόνια οι φασίστες εισβολείς μαζί με τους συνεργάτες τους, και κράτησε αδούλωτο το φρόνημά του και πάντα ελεύθερη την ψυχή του.

Η Ηπειρος πλήρωσε βαρύ τίμημα από την φασιστική Κατοχή. Τα βουνά της Πίνδου έγιναν σημεία και σηματοφόροι ακατάβλητου αγώνα υπέρ του ανθρώπου και κατά του φασισμού. Φωτεινό παράδειγμα η Γυναίκα της Πίνδου που στην «κυρτωμένη ράχη της» κράτησε ζαλικά ολόκληρη την Ελλάδα!

Τα μαρτυρικά χωριά της Ηπείρου μας δείχνουν το δρόμο.

(Φωτ.: Πολεμικό Μουσείο) **Πυροβολαρχία στην πρώτη γραμμή του αλβανικού μετώπου**

Εδώ πονά η σιωπή, πονάει η πέτρα κάθε δρόμου
κι απ’ τη θυσία κι απ’ τη σκληρότητα του ανθρώπου.

Τα μαρτυρικά χωριά της Ηπείρου, που συνιστούν την αληθινή ελπίδα για μια ζωή ειρηνική, αξιοπρεπή, χωρίς να πλανάται πουσθενά ο φασισμός, σε όποια παλιά ή και νεότευκτη μορφή μπορεί να εξυφάνεται. Ένας διαρκής αγώνας για να βασιλεύσει κάποτε το δίκαιο.

Ο μεγάλος κι ηρωικός αυτός αγώνας του ελληνικού λαού, πέρα από την εάρτια συμπεριφορά μας, είναι ανάγκη να γεννήσει και να ανδρώσει κάτι γόνιμο που θα αναφέρεται οπωσδήποτε στον σχεδιασμό του μέλλοντός μας. Αυτό απαιτεί και η σύγχρονη πραγματικότητα. Οι εορταζόμενες μνήμες έχουν αξία μόνο όταν υπάρχουν μελλοντικές στοχεύσεις. Μήνυμα διαρκούς επικαιρότητας που ανατρέπει έστω και την παραμικρή ιδέα του εφσυχασμού.

Ο φασισμός ποτέ δεν θα περάσει...»

Εκδήλωση τιμής στη θυσία των γυναικών στο Ζάλογγο

συμβολικά μέρη της χώρας, το Ζάλογγο. Από το Ζάλογγο μέχρι όπου υπάρχουν Ελληνίδες.

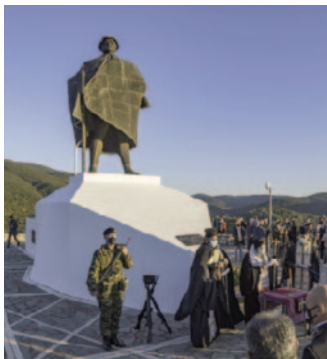
«Τιμή στην αυτοθυσία των γυναικών από κάθε γωνιά της Ελλάδας όπου διαχρονικά έδωσαν το πάντα, ακόμη και τη ζωή τους, στον αγώνα για την ελευθερία. Πέφτοντας από γκρεμούς ή από σφαίρες, πολεμώντας, κουβαλώντας, φέρνοντας στον κόσμο τη νέα ζωή.

Ο καιρός δεν ήταν ιδανικός για ανάβαση στο Ζάλογγο και η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στον Ωρωπό έναν τόπο που έχει δώσει τους δικούς του αγώνες για τη δημοκρατία και την ελευθερία.

Γυναίκες του Ζαλόγγου, Σουλιώτισσες, Χιώτισσες, γυναίκες από τα Πομακοχώρια, την Άρτα, την Πελοπόννησο, γνωστές και άγνωστες ηρωίδες μιας αέναης και συχνά σόρατης μάχης που δεν τελειώνει ποτέ».

Σ.Γ.

Παρούσα και άσβηστη η μνήμη των ηρώων στα «ΚΑΛΠΑΚΙΑ»

Σε κλίμα συγκίνησης για τον ιερό αγώνα των ηρώων του Έπους του '40 και αναγνώρισης της βαριάς ιστορικής κληρονομιάς πραγματοποιήθηκε ανήμερα της 28ης Οκτωβρίου η τελετή μνήμης στο Μνημείο του Μαχητή, στα πλαίσια των ιστορικών εκδηλώσεων «ΚΑΛΠΑΚΙΑ 2021».

Οι φετινές εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν, όπως και το 2020, χωρίς την αναπαράσταση της μάχης του Καλπακίου για την προστασία των πολιτών από την πανδημία του κορωνοϊού.

Την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας εκπροσώπησε η έφορος δημοσίων σχέσεων Μαρίκα Γκόννη. Επίσης συμμετείχε ο Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Αδελφοφίτων και Ενώσεων Επαρχίας Πωγωνίου Γρηγόρης Άρμπιρος. Εκ μέρους του συλλόγου Ηπειρωτών Θριασίου Πεδίου ο σύμβουλος Γεώργιος Λεοντίου.

Την αυτοθυσία των Ελληνίδων που επέλεξαν να πέσουν στο γκρεμό επιλέγοντας τον θάνατο από τη σκλαβιά και την ατίμωση τίμησαν την Κυριακή 10 Οκτωβρίου στο Ζάλογγο η Π.Ε. Πρέβεζας, ο Δήμος Πρέβεζας και οι Τοπικές Κοινότητες Καμαρίνας, Κρουσηγής και Ωρωπού. Η εκδήλωση με τίτλο “Τιμή στην αυτοθυσία της Ελληνίδας”, είχε ενταχθεί στον εορτασμό για τα 200 χρόνια από την ελληνική επανάσταση με στόχο να αναδείξει ένα από τα πιο

ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΜΑΣ ΕΠΑΝΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ «Απ' τη ζωή ως το θάνατο ένα τραγούδι δρόμος»

Τα χορευτικά των Συλλόγων Ηπειρωτών Πετρούπολης. Ιλίου και Περιστερίου σε αναμνηστική φωτογραφία (Φωτ.: Γρηγόρης Ζαφείρης)

Ο Σύλλογος Ηπειρωτών Πετρούπολης, το Σάββατο 2 Οκτωβρίου 2021 παρουσίασε στα πλαίσια του «Φεστιβάλ Πέτρας», στο θέατρο Πέτρας - Πετρούπολη, τη μουσικοχορευτική εκδήλωση «Απ' τη ζωή ως το θάνατο ένα τραγούδι δρόμος» με θέμα το Ηπειρωτικό τραγούδι σε κάθε έκφανση της ζωής.

Η εκδήλωση τελούσε υπό την αιγίδα της Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας. Βασικό μουσικό συστατικό της εκδήλωσης αποτέλεσαν εμβληματικοί σκοποί και τραγούδια της Ηπειρωτικής μουσικής παράδοσης, που αντλούν και αναφέρονται σε κάθε πτυχή της ζωής του Ηπειρώτη από την ώρα της γέννησής του, με το νουήρισμα, ως τον θάνατό του, με το μοιρολόι.

Η ερμηνεία τους από κορυφαίους δεξιοτέχνες πλαισιώθηκε από τη συμμετοχή επιλεγμένων χορευτικών ομάδων, ενώ τη ροή του προγράμματος αξιοποίησε μια μικρή ενδεικτική ανθολογία από κείμενα της Βαρβάρας Μπότσαρη.

Την εκδήλωση πλαισίωσαν εκτός από το χορευτικό τμήμα του Συλλόγου Ηπειρωτών

Πετρούπολης τα χορευτικά τμήματα των Συλλόγων: «Ένωση Ηπειρωτών Ιλίου» και «Ένωση Ηπειρωτών Περιστερίου «Ο Πύρρος».

Έλαβαν μέρος οι μουσικοί:

Κλαρίνο: **Πέτρος Χαλκιάς** και **Τάσος Μαγκλάρας** Λαούτο: **Νίκος Χαλκιάς** και **Νίκος Αρβανίτης**

Ντέφι: **Ιλία Μυσο**.

Τραγούδι: **Λευκοθέα Φιλιππίδη, Κωνσταντίνος Πάτσι, Αλέξανδρος Μαγκλάρας, τα αδέρφια Κωνσταντίνος και Γιώργος Κόντης, και ο Βαγγέλης Κυριάζος.**

Με ανακοίνωσή του ο «Σύλλογος Ηπειρωτών Πετρούπολης» ευχαριστεί τους συμπατριώτες Ηπειρώτες και τους φίλους της Ηπείρου που προσήλθαν στην εκδήλωση παρά τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Ήταν η πρώτη μεγάλη εκδήλωση της Ηπειρωτικής αποδημίας μετά από περίπου δύο χρόνια και οι διοργανωτές επιμελήθηκαν την τήρηση των ισχυόντων πρωτοκόλλων και των σχετικών μέτρων αλληλοπροστασίας που ισχύουν για τη διατήρηση εκδηλώσεων.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΑΧΑΡΝΩΝ Σούλι, Ένας τόπος, Μια ιστορία!»

Εξαιρετική επιτυχία σημείωσε η παράσταση της 3ης Οκτωβρίου 2021 του Συλλόγου Ηπειρωτών Αχαρνών με τον τίτλο: «Σούλι, Ένας τόπος, Μια ιστορία!»

Ο Σύλλογος γιόρτασε τα 200 χρόνια της νεότερης Ελλάδας με μια σπουδαία πα-

ράσταση, γεμάτη παλμό και περηφάνια. Το γεγονός αυτό συνδυάστηκε με την επανεκκίνηση της δράσης των φορέων του πολιτισμού, των συλλόγων που τόσο και τόσο έχουν προσφέρει, τόσο στον χώρο του πολιτισμού, όσο και της λαϊκής μας παράδοσης!

ΕΝΩΣΗ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΑΧΑΡΝΩΝ **Νέο Δ.Σ.**

Συγκροτήθηκε σε σώμα το νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ένωσης Ηπειρωτών Αχαρνών που προήλθε από τις εκλογές 3.10.2021.

Το Συμβούλιο συγκροτήθηκε ως εξής:

Πρόεδρος: **Μελπομένη Καραλή**
Αντιπρόεδρος: **Θεοφάνης Μεντής**
Γεν. Γραμματέας: **Δημήτριος Κοζανίτης**

Ταμίας: **Παρασκευή Λυδάκη**
Μέλη: **Πολυξένη Γράβου, Παρασκευή Κωσταδήμα και Ιωάννης Έξαρχος**
Αναπληρωματικά Μέλη: **Παναγιώτης Κύρκος και Γρηγόριος Μπιστιώλας**
Επίσης ορίστηκαν ως ακολούθως Υπεύθυνοι βεστηρίου: **Πολυξένη**

Γράβου, Παρασκευή Κωσταδήμα, Παρασκευή Λυδάκη

Υπεύθυνοι συντηρητές εγκαταστάσεων: **Ιωάννης Έξαρχος και Παρασκευή Κωσταδήμα**

Έφορος τύπου: **Θεοφάνης Μεντής**
Ευχόμαστε σε όλους/ες υγεία και δύναμη και κάθε επιτυχία στο έργο τους.

ΠΑΝΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΑΣ 200 χρόνια από την Ελευθερία, 81 χρόνια από την ημέρα του ΟΧΙ

«Το Σπίτι του Ηπειρώτη» τίμησε για άλλη μια φορά το σκοπό του ως πολιτιστικό κέντρο για την Πάτρα, καθώς στους χώρους του πραγματοποιήθηκε το Σάββατο, 23.10.2021, με απόλυτη επιτυχία η τελευταία ημέρα της εβδομάδας εθελοντικής αιμοδοσίας, η οποία εντάχθηκε στο πλαίσιο δήμερης συμμαχίας για τα 200 χρόνια ελευθερίας. Παράλληλα, η εθελοντική αυτή αιμοδοσία, την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, έχει καθιερωθεί από τον Πανηπειρωτικό Σύλλογο Πατρών ως ένας ελάχιστος φόρος τιμής στους πεσόντες του αγώνα στα Ηπειρωτικά βουνά.

Από τις 9.30 π.μ. έως και τις 13.00 το Διοικητικό Συμβούλιο του Πανηπειρωτικού

Συλλόγου Πατρών υποδέχονταν μέλη και φίλους του Συλλόγου, οι οποίοι προσέρχονταν στο «Σπίτι του Ηπειρώτη» για να αιμοδοτήσουν.

Ο Πρόεδρος του Πανηπειρωτικού, Χάιδας Αλέξανδρος, αφού ευχαρίστησε θερμά για την άψογη συνεργασία και υλοποίηση της κοινωνικής αυτής δράσης το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό του Κέντρου Αίματος του ΠΓΝ Πατρών «Παναγία η Βοήθεια», όπως, επίσης, την ΠΔΕ, τους Συλλόγους και τους φορείς που ηγήθηκαν, συνεργάστηκαν και υποστήριξαν την όλη προσπάθεια, ανέφερε,

Αληθινή και σπουδαία η κοινωνική προσφορά του Πανηπειρωτικού Συλλόγου Πατρών

“Ευχαριστούμε, τέλος, εκ βαθέων όλους όσοι προσήλθαν στο Σπίτι μας για να αιμοδοτήσουν, αποδεικνύοντας για άλλη μια φορά την αγάπη τους για προσφορά και ζωή, οι οποίοι, με περίσσειμα ψυχής, έγιναν μέτοχοι της μεγαλύτερης κατά πολλούς πράξης αλtruισμού, εν μέσω μάλιστα πρωτόγνωρων για όλους μας συνθηκών, της προσφοράς δηλαδή αίματος”.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΙΛΙΠΠΙΑΔΙΩΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ «Άγιος Βησσαρίων»

Το νέο ΔΣ του Συλλόγου Φιλιππιαδιωτών Αττικής «Ο ΑΓΙΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ»

Ιωάννης Ζήκος
Εκπρόσωποι για την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος
Ευγενία (Τζένη) Κωστούση
Παναγιώτης Κώστας

Σπύρος Γρηγοριάδης
Το ΔΣ της ΠΣΕ εύχεται κάθε επιτυχία στο έργο του νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Φιλιππιαδιωτών Αττικής «Ο ΑΓΙΟΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝ».

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Νέο Δ.Σ.

Πραγματοποιήθηκαν στις 16.10.2021 οι αρχαιρεσίες του Ηπειρωτικού Συνδέσμου Πειραιώς. Τα αποτελέσματα έχουν ως εξής:

Για το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέχθηκαν:

- Μάτιας Κωνσταντίνος: Πρόεδρος
- Λώλη Νικολέτα: Αντιπρόεδρος
- Ζαχαρίου Αγγελά: Γενική Γραμματέας
- Γούνης Σπυρίδων: Κοσμήτωρ
- Πρέντζα Αρετή: Ταμίας
- Σαρίκα Μαρίκα: Ειδική Γραμματέας
- Ντούρας Δημήτριος: Σύμβουλος
- Χαντζάρα Ελένη: Σύμβουλος
- Γούνη Κωνσταντίνη: Σύμβουλος

- Παππάς Πέτρος: Σύμβουλος
- Τζούμα Ευαγγελία: Σύμβουλος
- Μπέζας Αχιλλέας: Σύμβουλος

Ως αναπληρωματικοί Σύμβουλοι:

- Τσουκαλάς Γεώργιος
- Πάχη Βασιλική
- Φουντουλάκη Βασιλική

Ως Αντιπρόσωποι του Συνδέσμου για την Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος εκλέχθηκαν:

- Δημητρίου Χρήστος
- Λώλη Νικολέτα

- Μάτιας Κωνσταντίνος
Ως αναπληρωματικοί Αντιπρόσωποι:
1. Γούνης Σπυρίδων
2. Χαντζάρα Ελένη ↓
Για την Εξελεγκτική Επιτροπή της επόμενης διετίας εκλέχθηκαν:
1. Δημητρίου Χρήστος
2. Ζούζιας Παναγιώτης
3. Δημητρίου Σπυρίδων

Στην αίθουσα του Συλλόγου

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΥΨΕΛΙΩΤΩΝ ΑΡΤΗΣ «Ο Πατροκοσμάς»

Το Σάββατο 9.10.2021 άνοιξε η αίθουσα του Συλλόγου Κυψελιωτών Άρτας. Φαιδριδιών 129 Άνω Κυψέλη.

Παράλληλα την ίδια ημέρα ξεκίνησαν και τα χορευτικά τμήματα. Σιγά σιγά οι Κυψελιώτες «μπαίνουν στον κανονικό ρυθμό». Ευχόμαστε καλή λειτουργία.

Ταμίας: **Μαρία Κίτσι**
Αναπληρωτής Ταμίας: **Νικόλαος Χάρτας**
Έφορος Δημοσίων Σχέσεων: **Ρωξάνη Μαύρου**

ΝΕΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

Η ιερότητα του προσώπου και η βαρβαρότητα της βεβήλωσης Κατέστρεψαν την προτομή του Νικόλαου Ζωσιμά στα Ιωάννινα

Ασύδοτα, μιανρά, ανθρωπάρια το πρῶί της 23ης Οκτωβρίου 2021 κατέστρεψαν την προτομή του Νικολάου Ζωσιμά που βρίσκονταν στο προαύλιο του Προτύπου Λυκείου της Ζωσιμαίας Σχολής, Θλίψη, και αγανάκτηση διακατέχει κάθε Έλληνα που η συνείδησή του σφυρηπλατίθηκε και από την ιδέα του ευεργετισμού που διακρίθηκαν οι Ηπειρώτες.

Ο Νικόλαος Ζωσιμάς γεννήθηκε στα Ιωάννινα το 1759. Σε ηλικία είκοσι χρονών εγκατέλειψε την υποδουλωμένη πατρίδα του, και πήγε στο Λιβόρνο της Ιταλίας για να κάνει εμπόριο. Δεν έμεινε και πολύ εκεί, αφού ο πρόωρος θάνατος του αδερφού του Ιωάννη το 1771, που είχε εγκατασταθεί στη Νίζνα (Νίζνι Νόβγκοροντ) της Ρωσίας τον ανάγκασε να εγκαταλείψει την Ιταλία και να πάει στην Ρωσία.

Εκεί επιδόθηκε με επιτυχία στο εμπόριο μάλινων ρούχων, καπνού, παστών ψαριών κι άλλων προϊόντων. Το 1799 τα αδέρφια Ζωσιμά χρηματοδότησαν την έκδοση πολλών βιβλίων. Μεγάλο ποσό

Η προτομή του Μιχαήλ Ζωσιμά έργο του γλύπτη Νικολάου Γεωργαντή 1919. Αποτελεί αντίγραφο παλαιότερου χαμένου σήμερα γλυπτού του 1808 του γλύπτη Δημητρίου Τριβωλή — Πιερρη. Το βάθρο έργο του γλύπτη και καθητη της Ζωσιμαίας Παπαγεωργίου.

διοχετεύτηκε για την «Ελληνική Βιβλιοθήκη» του Αδαμάντιου Κοραή, με τον οποίο ο Νικόλαος διατηρούσε αλληλογραφία.

Ο Νικόλαος μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία και γνωρίστηκε και με τον Ιωάννη Καποδίστρια.

Το 1828 με το θάνατο του Ζώη χορηγήθηκε χρηματικό ποσό για την ανέγερση της Ζωσιμαίας σχολής σχολείο που αποτέλεσε το κέντρο της εκπαιδευτικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή.

Απεβίωσε το Φεβρουάριο του 1842 στη Ρωσία σε ηλικία 83 ετών. Με τη διαθήκη του προσέφερε χρήματα για την ίδρυση νοσοκομείου και γηροκομείου στα Ιωάννινα, για την εξόφληση χρεών και την απελευθέρωση φυλακισμένων για χρέη, για την πληρωμή των καθηγητών του σχολείου, την ίδρυση βιβλιοθηκών και τη δωρεάν σίτιση και παροχή βιβλίων στους άπορους μαθητές.

Ο Σύλλογος Αποφύτων της Ζωσιμαίας Σχολής θα αναλάβει την ευθύνη και την δαπάνη για την αποκατάσταση της προτομής του Νικολάου Ζωσιμά που βανδαλίστηκε από αγνώστους.

«Αναψαν» για τα καλὰ τα καζάνια!

Υπό την άμεση εποπτεία της Λαμπαράκαινας...

Η έναρξη της νέας αποστακτικής περιόδου για τη λειτουργία των αμβύκων των μικρών αποσταγματοποιών καθορίστηκε από τη Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων-Περιφέρειας Ηπείρου από 18 Οκτωβρίου έως και 17 Δεκεμβρίου.

Με άδεια, λοιπόν, το «τράβηγμα του τσίπουρου». Μια ο φάρος, μια ο άλλος ο φάρος κατά τη διαδικασία που «όσο μαζεύονται πίνουν τον άμπακα», τι μένει; Ούτε το μισό. Και πού να φτουρίσει κι αυτό.

Όπως και να 'χουν τα πράγματα το τσιπουράκι θα το πει ο Ηπειρώτης.

Να έχουμε υπόψη μας τα ακόλουθα:

«ΌΤΑΝ Ο Νῶε εφύτευσε το κλήμα της αμπέλου -λέγουσι οι Ραβίνοι- παρευρεθείς ο Σατανάς, εθυσίασε τέσσερα ζώα, πρόβατον, λέοντα, πίθηκον και συν. Τα ζώα δε ταύτα παρίστανον τους διαφόρους βαθμούς μέθης. Όταν αρχίζει τις να πίνει, ομοιάζει το σρνίον κατά την προσπάθεια και άγνοια γίνεται ακολούθως τολμηρός καθώς ο λέων μετ' ολίγον, η ανδρεία του μεταμορφούται εις την μωρίαν του πιθήκου και τελευταίον κυλιέται εις τον βόρβορον, καθώς η συς».

Μετάφραση

Όταν ο Νῶε φύτευσε το κλήμα της αμπέλου, ο Σατανάς που παρευρίσκονταν θυσίασε τέσσερα ζώα. Πρόβατο, λέοντα, πίθηκο και συν. Τα ζώα αυτά παρίσταναν τους διάφορους βαθμούς μέθης. Όταν αρχίζει κάποιος να πίνει μοιάζει με το αρνάκι ως προς την προσπάθεια και την άγνοια. Ακολούθως γίνεται τολμηρός όπως το λιοντάρι. Μετά από λίγο η ανδρεία του μεταμορφώνεται σε μωρία πιθήκου. Τελευταία κυλιέται στο βόρβορο, καθώς η συς.

Καλά τσίπουρα...

Εκδηλώσεις μνήμης για τους εκτελεσθέντες σε Λουτρόπυργο και Συκιές Άρτας

Με μία σεμνή τελετή την Τετάρτη 6.10.2021, αρχικά στο μνημείο εκτελεσθέντων στον Λουτρότοπο και στη συνέχεια στο μνημείο εκτελεσθέντων στις Συκιές, τιμήθηκε η μνήμη των αθών πατριωτών που δολοφονήθηκαν από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής την 6η Οκτωβρίου του 1943.

Οι δύο εκδηλώσεις ξεκίνησαν με την επιμνημόσυνη δέηση, και ακολούθως, πραγματοποιήθηκε η κατάθεση στεφάνων. Στη συνέχεια τηρήθηκε ενός λεπτού σιγή και οι τελετές ολοκληρώθηκαν με την ανάκρουση του εθνικού μας ύμνου.

Η μνήμη πρέπει να διατηρείται. Οι νεκροί πρέπει αν τιμώνται. Ο θάνατός τους να σφυρηλατεί την εθνική συνείδηση.

Στην Πρέβεζα τα ιστορικά κειμήλια του Μάρκου Μπότσαρη και της Λένως Μπότσαρη

Η Πρέβεζα φιλοξένησε 20.10.2021 και 21.10.2021, ανήμερα του εορτασμού της Απελευθέρωσής της, τα ιστορικά κειμήλια του Μάρκου και της Λένως Μπότσαρη. Πολίτες της Πρέβεζας βρέθηκαν στην τελετή υποδοχής που ξεκίνησε μπροστά από το Δικαστικό Μέγαρο, όπου της Επιτροπής Πρέβεζα 1821 - 2021 «ΙΣΤΟΡΙΑ - ΜΝΗΜΗ - ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» υποδέχθηκαν στα ιστορικά κειμήλια και από εκεί, σαν μια γιορτή, σε μια πομπή κατά μήκος της παραλίας, με την συνοδεία του Συλλόγου του Αγίου Θωμά Πρέβεζας και του Συλλόγου Μικρασιατών και Ποντίων Πρέβεζας και με τον ήχο παραδοσιακών ακουσμάτων από τα ΚΡΟΤΑ-ΛΑΡΤΑ, οδηγήθηκαν στο Εργατικό Κέντρο της Πρέβεζας, όπου πραγματοποιήθηκαν τα Εγκαίνια Έκθεσης Αρχαιολογικού Υλικού με θέμα: «1821- 2021: Τα Αρχαία μιλούν για τους Ήρωες και τα Μνημεία της Πρέβεζας».

Τα ιστορικά κειμήλια μεταφέρονται στο Εργατικό Κέντρο Πρέβεζας (Φωτ.: mypreveza.gr)

Την έκθεση εγκαινίασαν η απόγονος του Μάρκου Μπότσαρη, Άντρεα Μπότσαρη η οποία μετέφερε την ζώνη της Λένως Μπότσαρη φορώντας στοιχεία της ενδυμασίας της Χρυσούλας Καλογήρου της δεύτερης συζύγου του ήρωα, η τ. Πρύτανης Μαρία Νεγρεπόντη -Δεληβάρη και ο Πρέσβης ε.τ. Λεωνίδα Χρυσανθόπουλος.

(Πηγή: mypreveza.gr)

ΑΡΤΑ: Το νέο λιμάνι της Κόπραινας βρίσκεται πλέον σε πλήρη λειτουργία

Στη βόρεια όχθη του Αμβρακικού κόλπου, στον Δήμο Νικολάου Σκουφά, βρίσκεται το νέο λιμάνι της Κόπραινας.

Πρόκειται για ένα στολίδι του Αμβρακικού που άνοιξε πρόσφατα τις πύλες του.

Το νέο λιμάνι μας, είναι ένα σύγχρονο αλιευτικό καταφύγιο, ικανό όμως να φιλοξενεί παράλληλα και κότερα όπως και μεγαλύτερα ιστιοπλοϊκά τουριστικά σκάφη.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η περιοχή να βρίσκεται πλέον στον τουριστικό χάρτη ταξιδιωτών που επιλέγουν αυτό το ασφαλές καταφύγιο για να απολαύσουν το μοναδικό κι εντυπωσιακό τοπίο της περιοχής, μακριά από τα πολύβουα μέρη.

Και ήδη οι πρώτες επισκέψεις ιστιοπλοϊκών σκαφών είναι γεγονός.

Το λιμάνι περιλαμβάνει μεταξύ άλλων προσήνεμο μόνο μήκους 1.700 μέτρων, υπήνεμο μόνο 120 μέτρων, πλωτό προβλήτα, ηλεκτροφωτισμούς κρηπιδωμάτων και μόλων αλλά και εγκαταστάσεις πυρόσβεσης και περισυλλογής καταλοίπων.

Η θέση του βρίσκεται στο ίδιο ακριβώς σημείο που δέσποζε στο παρελθόν το ιστορικό λιμάνι της Κόπραινας, αναβιώνοντας έτσι την μακρά παράδοση της περιοχής που την ήθελε κάποτε να είναι το βασικό κέντρο διακίνησης αγαθών αλλά και ανθρώπων ολόκληρου του Νομού Άρτας κι όχι μόνο.

Τιμήθηκε η μνήμη των θυμάτων της θηριωδίας στους Λιγκιάδες Ιωαννίνων

Την μνήμη των θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας στους μαρτυρικούς Λιγκιάδες τίμησε ο Δήμος Ιωαννιτών με τις εκδηλώσεις που κορυφώθηκαν το πρωί της Κυριακής 3.10.2021.

Φέτος συμπληρώνονται 78 χρόνια από την ημέρα που τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής σκόρπισαν τον θάνατο και την φωτιά.

Η κεντρική ομιλία έγινε από τον Δήμαρχο Ιωαννίνων **Μωυσή Ελισάφ**, ο οποίος σημείωσε ότι την 3η Οκτωβρίου του 1943 συνετελέστηκε η ερήμωση ενός χωριού, των Λιγκιάδων, αλλά την ίδια μέρα συνετελέστηκε και το όνειδος ολόκληρου του δυτικού πολιτισμού.

Ακολούθως αναφέρθηκε στη σημασία της μνήμης: «Ναι, οφείλουμε σήμερα να θυμηθούμε και να θυμίσουμε.

Δεν θα περιοριστώ όμως σ' αυτά. Η συνεχής επανάληψή τους είναι χρέος μας. Βοηθά στην αντιμετώπιση της καταστροφικής επέλασης της λησμοσύνης. Συντελεί όμως και στην τυποποίηση, η οποία, αναγκασμένη να εστιάζει την προσοχή στα γεγονότα, παρακάμπτει ή αποσιωπά τις καταγωγικές ρίζες των γεγονότων. Και, ίσως,

Παναγιώτης Μπαμπούσκας. Ο μόνος επιζών (Φωτ.: Γιώργος Μάνης)

«Εψαχνα να θηλάσω ανάμεσα στους

το ακόμη χειρότερο: Δεν φωτίζει και τις ενδεχόμενες συνέπειες αυτού του ανασιουργήματος, συνέπειες που δεν αφορούν μόνον στην επόμενη γενιά, αλλά και στις επόμενες».

Παράν και ο μοναδικός επιζών της γερμανικής θηριωδίας **Παναγιώτης Μπαμπούσκας**

Όταν οι ναζί έσφαξαν 92 Έλληνες στους Λιγκιάδες Ιωαννίνων !!!

Ο μοναδικός επιζών της σφαγής είναι ο 78χρονος **Παναγιώτης Μπαμπούσκας**. Τα σημάδια από τη γερμανική ξιφολόγη υπάρχουν ακόμη στο σώμα του. Τότε ήταν βρέφος 4 μηνών και τον βρήκαν δύο μέρες αργότερα, ανάμεσα σε άλλα πτώματα, τραυματισμένο, στην αγκαλιά της νεαρής νεκρής μητέρας του, σε ένα υπόγειο.

Άνοιξε το «Τζαβελλαίικο»

Το εσωτερικό του σπιτιού, όπου φιλοξενούνται τα κειμήλια (Φωτ.: Γιώργος Μάνης)

Την Κυριακή 24 Οκτώβρη, εγκαινιάστηκε στο Σούλι και άνοιξε τις πύλες της στο κοινό, η πατρογονική εστία της ένδοξης οικογένειας των Τζαβελαίων. Στην ανακαινισμένη αίθουσα του αρχοντικού, που ανήκει σε έναν από τους γενάρχες και συγκεκριμένα τον Λάμπρο Τζαβέλα, εκτίθενται προσωπικά αντικείμενα της οικογένειας μαζί με κειμήλια του αγώνα. Η αίθουσα του Μουσείου, που εκτίθενται τα κειμήλια, θα είναι ανοικτή στο κοινό, κατά τις ημέρες των εορτών του Σουλίου.

Στον περίβολο του διώροφου πέτρινου κτηρίου, έχουν στηθεί οι προτομές του Λάμπρου και της Μόσχως Τζαβέλα. Τα πιο ονομαστά μέλη της φάρα των Τζαβελαίων, ήταν οι:

Λάμπρος Τζαβέλας (1745-1792). Γεννήθηκε στο Σούλι κι αναδείχτηκε αρχηγός της φάρας των Τζαβελαίων.

Ο Φώτος Τζαβέλας (1770-1809). Γιος του Λάμπρου Τζαβέλα και της Μόσχως.

Μόσχω Τζαβέλα (1750-1803). Γυναίκα του Λάμπρου Τζαβέλα

Κίτσος Τζαβέλας (1801-1855). Παιδί του Φώτου Τζαβέλα, που μεγάλωσε στην Κέρκυρα και το 1820 γύρισε μαζί με τους Σουλιώτες στο Σούλι, όπου ανακηρύχτηκε καπετάνιος σε ηλικία μόλις 19 χρονών. Θεωρείται- μαζί με τον Κολοκοτρώνη και τον Ανδρούτσο- ένας από τους τρεις καλύτερους πολεμιστές του 1821.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ 1821

Η ιστορική σημασία της σύζευξης ΣΟΥΛΙΟΥ– ΠΑΡΓΑΣ

Η Πάργα αποτέλεσε τον κύριο δίαυλο για την μετατροπή των Σουλιωτών και των πολεμικών τους ηγετών σε συνειδητούς τελικά μαχητές της Ελληνικής Επανάστασης του 1821

Με αφορμή τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821, είδαν το φως της δημοσιότητας ορισμένα εξαιρετικά αφιερώματα, αποκαλύπτοντας σε όλους εμάς, τους απλούς φιλαναγνώστες, νέες πρωτότυπες προσεγγίσεις που οδηγούν σε βαθύτερες και πιο ολοκληρωμένες ερμηνείες για την Επανάσταση του 1821, το αναντίρρητα κορυφαίο και καθοριστικό γεγονός της νεότερης ελληνικής ιστορίας.

Ένα από τα κρίσιμα ερωτήματα που τίθενται, αποτελώντας και το ερέθισμα για το παρόν άρθρο, αφορά τις αιτίες που προσδιόρισαν την επιτυχία και την ανθεκτικότητα της Επανάστασης στην Πελοπόννησο, τη Στερεά και τα νησιά. Οι απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα αναδεικνύουν, μεταξύ άλλων, και τον αποφασιστικό ρόλο των Σουλιωτών, που ως ετοιμοπόλεμοι στρατός τέθηκε στην υπηρεσία της Επανάστασης. Οι απαντήσεις στο πώς και στο γιατί οι Σουλιώτες διαδραματίζουν αυτόν τον σημαντικό ρόλο, αποτελούν το βασικό περιεχόμενο για όσα εκθέτουμε παρακάτω, χωρίς φυσικά να διεκδικούμε δάφνες ιστορικών. Το κλειδί της ερμηνείας βρίσκεται προφανώς σε αυτό που αναφέρεται και στον τίτλο, δηλαδή στην ιστορική σύζευξη της Πάργας με το Σούλι.

Το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο

Εκτιμούμε πως θα βοηθήσει ιδιαίτερα η πρόταξη μιας κωδικοποιημένης σταχυολόγησης των παραγόντων στους οποίους οφείλεται η επιτυχία της Επανάστασης στη Νότια Ελλάδα.

Πρώτο, το σημαντικότερο είναι πως είχαμε Επανάσταση, με όλη τη σημασία της λέξης, δηλαδή καθολική συμμετοχή του πληθυσμού και όχι μόνο κάποιων μικρών ομάδων. Η αιματηρή ρήξη που επήλθε με το κυρίαρχο οθωμανικό σύστημα, αν και από διαφορετικές αφηρητές και αντιλήψεις, αλλά και με διαφορετική ετοιμότητα, ήταν οριστική. Οι αντιλήψεις των επαναστατημένων εκτείνονται σε μεγάλο εύρος από τις παραδοσιακές, αρχαϊκές, που μιλούσαν για την «Ανάσταση του Γένους» ως έργο της θείας Πρόνοιας, εκείνες του «αριστοκρατικού διαφωτισμού», που δεν προϋπέθετε ουσιαστική αλλαγή των κοινωνικών δομών, μέχρι και τις ιδέες που απηκούσε η γαλλική επανάσταση, τις ιδέες του «ριζοσπαστικού διαφωτισμού», για ισονομία, ισοπολιτεία, συνταγματική οργάνωση του νέου κράτους, ζητήματα που προϋπέθεταν βαθείς κοινωνικούς μετα-

Το κείμενο αυτό επεξεργάστηκαν και συνδιαμόρφωσαν ο **Θοδωρής Βουρεκάς** και η **Μαρίνα Τζάκου**

σχηματισμούς. Όλες όμως οι σχετικά αποκλίνουσες αντιλήψεις των επαναστατημένων Ελλήνων συνέκλιναν τελικά στον κοινό στόχο της ελεύθερης πατρίδας.

Δεύτερο, βρέθηκαν διαθέσιμες ετοιμοπόλεμες ομάδες (Μανιάτες, Σουλιώτες, οπλαρχηγοί με τους άντρες τους κ.ά.) που γνώριζαν τον πόλεμο με τους Οθωμανούς.

Τρίτο, οι επαναστάτες αποκτούν από την αρχή υπεροχή στη θάλασσα και ουσιαστικά αχρηστεύουν τον οθωμανικό στόλο, αναγκάζοντας τους Οθωμανούς σε αντιπαράθεση μόνο στη στεριά, χωρίς τη δυνατότητα ανεφοδιασμού ή αντιπερισπασμού από τη θάλασσα.

Τέταρτο, τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Οθωμανική Αυτοκρατορία, ιδιαίτερα μετά την αποστασία του Αλή Πασά, την εμποδίζουν να αποστείλει εγκαίρως στις επαναστατημένες περιοχές αποτελεσματικότερες στρατιωτικές μονάδες.

Πέμπτο, οι επαναστατημένοι πληθυσμοί διαθέτουν τις κατάλληλες ηγεσίες, είτε τις προϋπάρχουσες τοπικές είτε τις νέες που ανέδειξε ο πόλεμος, και μπορούν να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις δυσκολίες. Ζωντανά παραδείγματα οι νίκες των Ελλήνων υπό τις διαταγές του Ανδρούτσου, του Κολοκοτρώνη, του Καραϊσκάκη και πολλών άλλων, ο έλεγχος της θάλασσας από τους Υδραίους του Μιαούλη, η γενναιότητα του Κανάρη –γέννημα της Πάργας και θρέμμα των Ψαρών– και γενικότερα η τόλμη και η ικανότητα των επαναστατημένων ναυτικών, που έσωσαν

κυριολεκτικά την Επανάσταση.

Έκτο, η άφιξη πολλών ελλήνων διανοουμένων από το εξωτερικό, μαζί με το ρεύμα του φιλελληνισμού, θεμελιώνει σε εξαιρετικά ριζοσπαστικές βάσεις τους πολιτικούς στόχους της Επανάστασης, που συμπυκνώνονται στον κεντρικό στόχο της συγκρότησης ενός ελεύθερου, ανεξάρτητου και συνταγματικού κράτους. Οι σταχεύσεις αυτές κάνουν την ελληνική επανάσταση ευρωπαϊκή –έως και διεθνή– υπόθεση, συνδεδεμένη με τις φιλελεύθερες ιδέες, τον διαφωτισμό και τις ιδέες της γαλλικής επανάστασης, ακόμη και μετά την ήττα του Ναπολέοντα.

Οι Σουλιώτες στην αυγή της ιστορίας τους

Οι Σουλιώτες πρωτοαναφέρονται ιστορικά στα τέλη του 17^{ου} αιώνα στο πλαίσιο της εξιστόρησης του πολέμου που κήρυξαν οι Ενετοί το 1684–1699 κατά των Οθωμανών με επικεφαλής τον γνωστό μας Φραγκίσκο Μοροζίνη. Την εποχή αυτή, καθώς και τα προηγούμενα χρόνια, οι σκληροτράχηλοι Σουλιώτες, αρβανίτες χριστιανοί ορθόδοξοι, ζουν σε απρόσιτες ορεινές περιοχές με μόνη παραγωγική δραστηριότητα την αιγοτροφία, χωρίς καλλιεργήσιμη γη. Για την επιβίωσή τους χρησιμοποιούν την ένοπλη δράση για να προμηθεύονται τα αναγκαία από τα χωριά των κάμπων. Μάλιστα, η ανάπτυξη των πολεμικών ικανοτήτων τους δίνει τελικά τη δυνατότητα να αποσπάσουν από την κυριαρχία των αγάδων του Μαργαριτίου αλλά και ορισμένων αγάδων της Παραμυθιάς και των Ιωαννίνων ένα μεγάλο πλήθος χωριών τόσο στον κάμπο του Φαναριού όσο και στους κάμπους της Παραμυθιάς και των Ιωαννίνων. Μπορούν έτσι να νέμονται οι ίδιοι, αντί των αγάδων, τη “δεκάτη”, τον φόρο σε είδος από τις σοδειές σε σιτάρι, όσπρια και ζωτροφές. Αυτή την περίοδο τα χωριά των Σουλιωτών είναι τέσσερα: το Σούλι, η Κιάφα, ο Αβάρικος και η Σαμωνίβα.

Οι Σουλιώτες, οι Παργινοί και ο Αλή Πασάς των Ιωαννίνων

Ο Αλή Πασάς Τεπελενλής σύντομα μετά την εγκατάστασή του ως Βεζύρης στα Γιάννενα ξεκινά διαρκείς προσπάθειες καθυπόταξης των Σουλιωτών, χρησιμοποιώντας όχι μόνο τη στρατιωτική του ισχύ, αλλά και διάφορους ελιγμούς με απηλές υποσχέσεις ειρήνευσης, καθώς δεν ήταν καθόλου εύκολο να καταβάλει τους

Άποψη της Πάργας από την Αγία Ελένη 1907 Καλλιτέχνης Salvator Ludwig

εμπειροπόλεμους Σουλιώτες. Σε πρώτη φάση υποτάσσει τα χωριά των κάμπων από όπου προσπορίζονταν οι Σουλιώτες τα αναγκαία. Παράλληλα σχεδιάζει την άλωση πρώτα της Πρέβεζας και μετά της Πάργας, που ήταν πλέον για τους Σουλιώτες τα μοναδικά στηρίγματα για τον εφοδιασμό του σε τροφές και πολεμοφόδια. Έτσι, ο Αλή Πασάς τον Οκτώβριο του 1798 κατάφερε να κυριεύσει την Πρέβεζα. Του έμενε μόνο η άλωση της Πάργας. Είναι πολύ χαρακτηριστική σε αυτή τη συγκυρία η απάντηση των Παργινών όταν τους ζήτησε την παράδοση και την υποταγή τους.

Η απάντηση των Παργινών στην επιστολή του Αλή Πασά

Υψηλότητα Α. Πασά σέ προσκυνούμεν. Ελάβομεν τά δύο σου γράμματα καί εκάρημεν διά τήν υγιάν σου τήν υποταγήν οπου ζητείς απ’ ημάς, είναι αδύνατον νά τήν απολαύσης, επειδή τά ζωντανά σου παραδείγματα μάς παρακινούν όλους εις τόν ένδοξον καί ελεύθερον θάνατον, καί όχι ποτέ εις τόν άτιμον καί τυραννικόν ζυγόν μάς γράφεις νά διώξωμεν τούς Σουλιιώτας καί νά σκοτώσωμεν τούς Φραντζέζους τούτο όχι μόνον δέν δυνάμεθα νά τό κάμωμεν, αλλά καί άν πδυνάμεθα, πάλιν ήθελε τό αποφύγωμεν, διότι η Πατρίς μας έχει τέσσαρας αιώνας οπου καυχάται διά τήν καλήν της πίστιν, τήν οποίαν πολλάκις καί μέ τό αίμα της υπεράσπισε πώς λοιπόν ημείς τώρα ν’ αμαυρώσωμεν τήν δόξαν καί τήν υπόληψίν της; Ποτέ.

Τό νά μάς φοβερίζης αδίκως είναι εις τήν εξουσίαν σου, αλλ’ οι φοβερισμοί δέν είναι ίδιον τών μεγάλων ανθρώπων καί τό άλλο ημείς δέν εγνωρίσαμεν ποτέ τό χρώμα τού φοβερισμού, όσον εσυνηθίσαμεν τόν ένδοξον πόλεμον διά τής πατρίδος τό δίκαια.

Ο θεός είναι δίκαιος, ημείς είτομοι, η ώρα περιμένεται νά δοξαστή ο νικητής υγιάνε.

Πάργα 19 Οκτωβρίου 1798.

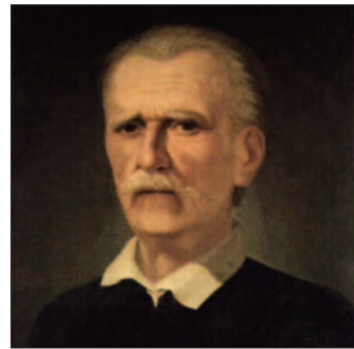
Όλοι οι Πάργιοι μικροί καί μεγάλοι.

(Χρ. Περραιβού: Ιστορία Σουλίου και Πάργας, τόμος Β’ σελ. 21,22)

Επισημαίνουμε πως τόσο η Πάργα όσο και η Πρέβεζα, λόγω της στρατηγικής τους σημασίας για τις θαλάσσιες επικοινωνίες, βρίσκονται, με διαφορετικούς όρους η καθεμιά, υπό την προστασία των Γάλλων, που είναι οι κυρίαρχοι των Επτανήσων μετά από εκατονταετίες κυριαρχίας των Ενετών.

Η ιστορική συμπόρευση της Πάργας με το Σούλι

Η Πάργα αποτελεί ιστορικά μια πολύ ξεχωριστή περίπτωση, καθώς δεν υποστήριζε τους Σουλιώτες συγκυριακά, απλά και μόνο για εμπορικούς, οικονομικούς λόγους. Η ιστορική έρευνα έχει καταδείξει πως η παρουσία των δημοκρατικών Γάλλων στα Επτάνησα και στην Πάργα, η οποία ήταν διαχρονικά συνδεδεμένη μαζί τους, και γενικότερα η εμπλοκή της Γαλλίας στην Ανατολή δεν είχε μόνο μια γενική επίδραση στις ιδέες και στις αντιλήψεις στον ελλαδικό χώρο μέσα από την δύναμη των επαναστατικών ιδεών που εκπροσωπούσαν. Η παρουσία αυτή είχε διαμορφώσει και δίκτυα συνεργασίας μεταξύ γαλλικών και ελληνικών κύκλων με σαφή επαναστατικό και συνωμοτικό χαρακτήρα. Τα δίκτυα αυτά συγκροτούσαν, κατά κάποιον τρόπο, την οργανωτική έκφραση του «ριζοσπαστικού διαφωτισμού», όπως η Φιλική Εταιρεία αποτελούσε, σε μεγαλύτερη έκταση, την οργανωτική έκφραση του «αριστοκρατικού διαφωτισμού», κατά κύριο λόγο. Επομένως, μπορούμε να κατανοήσουμε τη βασική επιδίωξη των Παργινών για τη διάδοση των δημοκρατικών φιλελεύθερων ιδεών του Διαφωτισμού προς την πλευρά των Σουλιωτών, καθώς με τον τρόπο αυτό έχτιζαν, μεταξύ άλλων, ένα αξιόπιστο αμυντικό τείχος απέναντι στις επιθετικές βλέψεις του Αλή Πασά. Αξίζει στο σημείο αυτό να υπογραμμίσουμε πως δεν είναι τυχαίο το γεγονός

Ο Χριστόφορος Περραιβός ήταν Έλληνας στρατιωτικός, πολιτικός, αγωνιστής του εικοσιένα, δάσκαλος, στιχουργός και συγγραφέας πολεμικών απομνημονευμάτων. Στην Κέρκυρα όπου μένει αρκετά χρόνια, μέχρι το 1817, γράφει την «Ιστορία του Σουλίου και της Πάργας», την οποία εκδίδει στο Παρίσι το 1803 (μόνο τον α’ τόμο) και στη συνέχεια το 1815 εκδίδει πλήρως το έργο του στη Βενετία. Αργότερα, το 1857, ακολούθησε η τρίτη έκδοση, διορθωμένη.

ότι σημαντικές μορφές του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, όπως ο Πέτρος Ηρότης και ο Ανδρέας Ίδρωμένος, είναι Παργινοί.

Όλα τα παραπάνω συνοψίζονται στο κεντρικό συμπέρασμα πως η Πάργα αποτέλεσε τον κύριο δίαυλο για την μετατροπή των Σουλιωτών και των πολεμικών τους ηγετών σε συνειδητούς τελικά μαχητές της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.

Είναι πολύ διαφωτιστικές, από την άποψη αυτή, σχετικά με τον πολιτικό προσανατολισμό των Παργινών, οι επιστολές που ανταλλάσσουν τον Ιούλιο του 1801 με

Άποψη του κάστρου της Πάργας. Καλλιτέχνης Salvator Ludwig

τον Μητροπολίτη Ιωαννίνων Ιερόθεο, ο οποίος λειτουργούσε κυριολεκτικά ως όργανο του Αλή Πασά.

Έχει ιδιαίτερη σημασία πως στην απάντησή τους οι Παργινοί υπερασπίζονται με ζέση και θάρρος τον Περραιβό και τον Ρήγα και επομένως τις ιδέες του Επαναστατικού Διαφωτισμού που αυτοί αντιπροσωπεύουν. Επίσης εντυπωσιάζει στην επιστολή τους και η διπλωματική τους ευστροφία, με την αξιοποίηση της σύγκρουσης Υψηλής Πύλης και Αλή Πασά, λαμβάνοντας επιπλέον υπόψη πως την περίοδο σύνταξης των επιστολών αυτών η Πάργα, όπως και τα Επτάνησα, βρίσκονται υπό το καθεστώς της ιδιότυπης Ρωσο-Οθωμανικής κυριαρχίας-προστασίας.

**Η επιστολή του
Μητροπολίτη Ιωαννίνων Ιερόθεου**

Ευγενείς προσεστώτες καί λοιποί απαξάπαντες κάτοικοι τής Πάργας σάς εύχομαι καί σας ευλογώ πατρικώς.

Ένας καλός καί άγρυπνος ποιμήν, χρεωστεί νά προφυλάττῃ πάντοτε τὰ πρόβατά του ἀπό κρημνούς, βράχους καί άγρια θηρία, καί τότε τὰ κερδίζει καί τὰ χαίρεται καί ἐγώ λοιπόν ὡς καλός ποιμήν τῶν λογικῶν μου προβάτων, χρεωστώ νά προφυλάττω αὐτά πάντοτε ἀπό πάσαν βλάβην καί ἀπώλειαν καί ἄλλοτε σάς ἔγραψα, καί προφορικώς, ὅταν ἀπέρρασα ἀπό τήν πατρίδα σας, ὠμίλησα καί σάς ἐσυμβούλευσα πνευματικῶς καί πατρικῶς νά τραβήξετε χέρι ἀπό τούς Σουλλιώτας, νά μή τούς διδέτε καμμίαν βοήθειαν, οὔτε εἰς τόν τόπον σας νά τούς δέχσθε, ἐπεὶδὴ εἶναι κακούργοι καί φερμανλίδες ἀπό τό δελβέτι, καί ὅποιος δέχεται τοιοῦτους κακούργους πῖπτει καί αὐτός εἰς τήν ἰδίαν ἀργὴν τοῦ ὑψηλοῦ δελβελίου, καί εἰς τό τέλος ἀφανίζεται ἀπό τό πρόσωπον τῆς γῆς· σείς ὅμως, ἀπό ἀνοησίαν σας, ἡ ἰσχυρογνωμίαν σας, ἡ ξένας κακάς συμβουλᾶς παρακινούμενοι, δέν ἐδώσατε ποτέ ἀκρόασην καί κλίσιν εἰς τὰς πατρικάς καί σωτηριώδεις διὰ τήν πατρίδα σας νουθεσίας μου ἀκούετε καί ἀκολουθᾶτε, ὡς μανθάνω, τὰς συμβουλᾶς τοῦ Περραιβοῦ, ὁ ὁποῖος σάς ἀπατά, δέν ἠξεύρετε, ὅτι αὐτός μέ κάποιον Ρήγαν θεσσαλόν καί ἄλλους μερικoὺς παρομοίους λογιωτάτους συνεννοημένοι μέ τούς Φραντζέζους ἐσκόπευσαν νά κάμνουν ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ κραταιοτάτου Σουλτάνου· ἀλλ’ ὁ μεγαλοδύναμος θεός τούς ἐπαίδευσε, κατὰ τὰς πράξεις των μέ τὸν θάνατον, οποῦ τούς ἔπρεπε, μόνος δε ὁ Περραιβός ἐσώθη διὰ τὰς ἰδικὰς σας ἀμαρτίας λοιπόν, ἂν θέλητε τήν σωτηρίαν καί τήν ευτυχίαν σας, τραβάτε χέρι, ὡς προσείπα, ἀπό τήν φιλίαν τῶν Σουλλιωτῶν καί συμβουλᾶς τοῦ Περραιβοῦ, καί ζητήσατε τό γρηγορότερον τήν χάριν καί σκέπην τοῦ ὑψηλοτάτου Βεζύρη, τήν ὁποῖαν ἐλπίζω νά λάβετε, ἐπεὶδὴ ὅταν ἰδῷ τήν μετάνοιάν σας, θέλει προσπέσω εἰς τὰ γόνάτα τοῦ νά τὸν παρακαλέσω νά συγκωρήσῃ τὰ ἀπέρασμένα σφάλματά σας, οποῦ ἀρνήθηκατε τήν συμφωνίαν ὅπου ἐκάμετε μέ τήν ὑψηλότητά του καί εἰμαι βέβαιος ὅτι, δέν θά πέσει κάτω ὁ ριζῆς μου ἐάν ὅμως μείνιτε ἀμετανόητοι, καθὼς ἕως τώρα, τότε ὁ θεός μέλλει νά σάς παιδεύσῃ διὰ τήν παρακοήν σας, καί τό κρίμα τῶν φαμελιῶν σας ας ἦνε εἰς τὸν λαίμῶν σας καί εἰς τούτον καί εἰς τὸν ἄλλον κόσμον· ἐγὼ τὸ πνευματικόν καί πατρικόν χρέος τό ἔκαμα, ὅθεν δέν σάς μένει πλέον κανένα παράπονον ἐναντίον μου καί υγιαίνετε.*

Ιωάννινα 1801 Ιουλίου 5.

*Ιερόθεος Μητροπολίτης Ιωαννίνων καί ἐν Χριστῷ ευεχέτης. *ἡ παράκλησί μου*

(Χρ. Περραιβοῦ: Ἱστορία Σουλλίου καί Πάργας, τόμος Α' σελ. 92,93,94)

Η απάντηση των Παργινών

Πανιερώτατε μητροπολίτα υἱκῶς σάς προσκυνούμεν.

Τὴν σεβαστὴν ἐπιστολήν σας ἐλάβομεν, πθέλαμεν βέβαια παραδεχθεῖ τὰς συμβουλὰς σας, ἐάν αὐταί ἦσαν σύμφωνοι μέ τὰς περιστάσεις καί τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μας ὁρθῇ τῷ ὄντι, καί κατάλληλος ἡ παραβολή τοῦ ποιμένος, τὴν ὁποῖαν μάς προτείνετε, ἀλλ’ ὅταν ὁ ποιμὴν πάσῃ, κατὰ δυστυχίαν, ἀπὸ οφθαλμίαν, καί βραδυποδίαν, πῶς δύναται τότε, πανιερώτατε, νά προφυλάξῃ τὰ πρόβατά του ἀπὸ κακοτοπίας, καί ἄγρια θηρία; μάς συμβουλευέετε νά μή δεχώμεθα, οὔτε βοηθώμεν τοὺς Σουλλιώτας κακούργους ὄντας, ὡς λέγετε, καί ἀποκεκρηγμένους τοῦ Δουβλετίου ἡμεῖς συμμαχίαν τινά, ἡ ἐταιρίαν μυστικὴν ἢ φανεράν μ’ αὐτούς δέν ἔχομεν, διό τούς δεχώμεθα εἰς τὴν πατρίδαν μας ὅχι ὡς κακούργους, καί φερμανλίδας, ἀλλ’ ὡς υπερμάχους τῆς πατρίδος των, καί φορολογουμένους υπηκόους τοῦ Σουλτάνου πρὸς τοὺς ὁποίους πωλοῦντες τὰ προϊόντα τοῦ τόπου μας ὠφελοῦμεθα τό αὐτό σύστημα διατηρούμε· ἐκπαλεῖ καί ἤδη με τοὺς λοιπούς τοῦ Οθωμανικοῦ κράτους Τούρκους, καί χριστιανούς, διότι δέν δυνάμεθα ἄλλως νά ποριζώμεθα τὰ πρὸς τό ζῆν ἀναγκαῖα.

Καί ἡμὰς ἀδικεῖτε, πανιερώτατε, καί τὸν Περραιβὸν συκοφαντεῖτε λέγοντες, ὅτι ἀκολουθοῦμεν αὐτοῦ, καί οὐκί τῆς πανιερότητός σας τὰς συμβουλὰς βεβαιωθήτε, ὅτι καί ἡμεῖς πάντες γνωρίζομεν τῆς πατρίδος τὰ συμφέροντα, καί ὁ Περραιβός τὰ αὐτὰ αἰσθήματα τρέφει ὅθεν οὐτ’ αὐτός ἡμὰς ἀπατά, οὔτε ἡμεῖς παρ’ αὐτοῦ πλανώμεθα. Τὸν κατακρίνετε πρὸς τούτοις, διότι συνέπραξε μετὰ τοῦ αοιδίμου Ρήγα καί ἄλλων, ὡς λέγετε, λογιωτῶν ὁμογενῶν κατὰ τοῦ Σουλτάνου· ἡ κατὰ κρισιν αὕτη ὑπάρχει, νομίζομεν, ἀντίκριστος, διότι ὁπότεν ὁ ἴδιος Ἰησοῦς Χριστὰς μάς διδάσκει τρανώτατα, λέγων. «Μάχου υπὲρ πίστεως, καί πατρίδος». Τίς ἄρα φιλόκριστος, καί φιλόπατρις τολμά ἐπεῖτα νά καταδικάσῃ τοῦ Ρήγα καί τῶν συνεταίρων αὐτοῦ τὰς πράξεις; Οὔτε τῆς παρουσίας ἐποχῆς, οὔτε τῆς ἰδικῆς μας δυνάμειως ἔργον εἶνε, πανιερώτατε, νά διακρίνωμεν τὰ ἐμβριθῇ αὐτῶν αἰσθήματα, ἐπ’ ἄλλων εὐνοϊκῶν περιστάσεων τοῦ ἔθνους μας, ἡ ἀμερόληπτος ἱστορία μέλλει βέβαια νά ἐξηκνήσῃ, καί εὐκρινήσῃ τὰς πράξεις αὐτῶν καί τὰ ἀποτελέσματα.

Ὁπαδοὶ λοιπόν ὄντες καί ἡμεῖς πάντοτε, καί ἐκτελεσταὶ τοῦ προμνησθέντος θείου ρητοῦ, σάς ἀπαλάττομεν εἰς τό ἐξῆς, πανιερώτατε, ἀπὸ τήν πρὸς τὸν ὑψηλότατον Βεζύρη, ὡς μάς ὑπόσχεσθε, μεσιτεῖαν, καί ἱκεσίαν σας υπὲρ ἡμῶν, διότι ἀρκεῖ εἰς ἡμὰς ἡ σκέπη καί εὐνοία τοῦ ὑψηλοῦ καί κραταιοῦ Δουβλετίου, τήν ὁποῖαν σεβόμενοι, καί διατηροῦντες χρεωστικῶς, δεόμενοι πρὸς τούτοις τοῦ ὑψίστου υπὲρ τῆς μακροβιότητος καί ευημερίας τῆς Μεγαλειότητός του, δέν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θά σκέπῃ, καί διατηρῇ ἡμὰς πάντοτε ὡς πιστοὺς υπηκόους, καί ευπειθεῖ τέκνα του.

Εὐγνωμονοῦντες ἐν τοσοῦτῳ, πανιερώτατε, διὰ τὰς πνευματικὰς, καί πατρικάς πρὸς ἡμὰς συμβουλὰς σας, υποσημειούμεθα μέ βαθύτατον σεβας.

1801 Ιουλίου 10.

Τῆς υμετέρας πανιερότητος τέκνα ἐν Χριστῷ ευπειθεῖ ὁι προσεστώτες, καί ἅπας ὁ λαός τῆς Πάργας

(Χρ. Περραιβοῦ: Ἱστορία Σουλλίου καί Πάργας, τόμος Α' σελ. 94,95,96)

Η πραγματικότητα έχει σχεδόν πάντοτε πολλές αντιφατικές όψεις, γεγονός που αφορά και τις σχέσεις των ιεραρχών της εποχής με την Οθωμανική εξουσία, αλλά και την Επανάσταση. Έτσι, για την ολοκληρωμένη θεώρηση των πραγμάτων, παραθέτουμε και την απειλητική επιστολή του Ιερόθεου Ιωαννίνων προς τον Χρύσανθο, Μητροπολίτη Παραμυθίας, όπου τυπικά υπάγονται εκκλησιαστικῶς οι Παργινοί, ο οποίος προφανῶς δεν υπακούει στα κελεύσματα του Βεζύρη Αλή Πασά.

Ας σημειωθεί πως οι Παργινοί έχουν έτσι κι αλλιῶς κατοχυρώσει και την εκκλησιαστική τους αυτονομία στο πλαίσιο του καθεστώτος προστασίας που τους έχει εκχωρηθεῖ ἀπὸ τις ἐκάστοτε δυνάμεις κυριαρχίας στα Επτάνησα (Ενετούς, Γάλλους, Ρώσους, Βρετανούς) με την ἀνάδειξη του Πρωτόπαπα Πάργας, που υποκαθιστᾶ ουσιαστικὰ το ρόλο του Μητροπολίτη.

**Η επιστολή του Ιερόθεου Ιωαννίνων
προς τον Χρύσανθο Παραμυθίας**

Θεοφιλέστατε Ἐπίσκοπε Παραμυθίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητέ ἀδελφέ καί συλλειτουργέ κύρ’ Χρύσανθε, χάρις εἴη σοι τῇ θεοφιλίᾳ καί εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ.

Φαίνεται οἱ ἐπαρχιώτες σου οἱ Παργινοὶ πῶς ἔχασαν τὸν νοῦν τους, καί δέν ἠξεύρουν τί κάμουν ὅθεν ἰδοῦ οποῦ τοὺς γράφω διὰ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ τοὺς Σουλλιώτας, καί νά μή τούς βοηθοῦν καί μέ ἀνθρώπους καί μέ βαροῦπτα καί μέ ζαιρέδες νά τούς συμβουλευέσης καί ἡ θεοφιλία σου, καθὼς τοὺς γράφω, διατὶ ὕστερον, ὅτι ἀκολουθήσῃ, ἄς ὀψονται μοῦ κακοφαινέται ὅμως οποῦ κοντὰ εἰς αὐτοὺς κακοπαθαίνειις ὕστερον καί ἡ θεοφιλία σου.

Ἡ δέ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη μετὰ σοῦ.

1801 Ιουλίου 5 Ιωάννινα

*Ὁ Ιωαννίνων Ιερόθεος
καί ἐν Χριστῷ ἀδελφός.*

(Χρ. Περραιβοῦ: Ἱστορία Σουλλίου καί Πάργας, τόμος Α' σελ. 92)

Ο ιστορικός αυτός ρόλος της Πάργας συνεχίζεται και μετά την άλωση και καταστροφή του Σουλίου ἀπὸ τον Αλή Πασά στα 1803-1804. Η Πάργα γίνεται το καταφύγιο και η αφετηρία μετάβασης των κατατρεγμένων Σουλιωτῶν στα Επτάνησα. Έχουν προσηγηθεῖ τα πρωϊκά ιστορικά ὁρόσημα: το Κούγκι, το Ζάλογγο, ἡ Ρινιάσσα καὶ ἡ Μονὴ Σέλτσου. Προκαλεῖ ιδιαίτερη συγκίνηση το γεγονός ὅτι στην Πάργα καταφεύγει μετὰ τη διάσωση μόλις πενήντα ἀνδρῶν καὶ μιας γυναίκας, ὕστερα ἀπὸ τὴν πτώση καὶ τὴς σφαγῆς τοῦ σχυροῦ τῆς Μονῆς Σέλτσου, ὁ Κίτσο-Μπότσαρης με τὸν μόλις δεκαετημέχρονο τότε γιο τοῦ Μάρκο-Μπότσαρη, ὁ ὁποῖος ἀποτελέσε κατόπιν, ὅπως εἶναι γνωστό, μια ἀπὸ τὴς πιο ἐμβληματικῆς καὶ ἀγνῆς μορφῆς τῆς Ἑλληνικῆς Επανάστασης.

Το κάστρο τῆς Κιάφας, ἡ φρουρία τῆς Κιάφας, ἡ φρουρία τοῦ Σουλίου. Ἐνα ἀπὸ τα θρυλικά καὶ πρωϊκά καστροχώρια τῶν Σουλιωτῶν

Παλαιὸ χαρακτικὸ τῆς Πάργας, Salvator Ludwig Τυπογράφος: Heinr. Mercy Sohn. Πρόελευση: Ἰδρυμα «Ἀκτία Νικόπολις». Πρέβεζα

Στα Επτάνησα ὁ Σουλιώτης ἐντάσσονται διαδοχικὰ στα στρατεύματα τῶν Ρώσων, τῶν Γάλλων καὶ σε μικρότερο βαθμὸ τῶν Βρετανῶν. Με ἐφόδια τὸν ἐπαναστατικὸ τους προσανατολισμὸ καὶ τὴ μεγάλη πολεμικὴ τους ἐμπειρία, που διευρύνουν ἐτσι ἀκόμα περισσότερο, οἱ Σουλιώτες περνοῦν ἀπ’ τα Επτάνησα στὴ Νότια Ἑλλάδα καὶ ἐμπλουτίζουν πλεόν σημαντικὰ τὴς δυνάμεις τῆς Ἑλληνικῆς Επανάστασης.

Αντὶ ἐπιλόγου

Κλείνοντας, παραθέτουμε ἓνα ἀδρὸ περίγραμμα τῆς ιστορικῆς ἰδιαιτερότητας τῆς Πάργας, που τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἔχει αὐτὴ τὴ σημαντικὴ ἐμμεση συνεισφορά στὴν ὑπόθεση τῆς Επανάστασης τοῦ 1821.

Ἡ Πάργα, ἀπὸ τὴς ἀρχῆς τοῦ 15ου αἰῶνα, λόγω τῆς στρατηγικῆς τῆς θέσης στους θαλάσσιους δρόμους, ἐντάσσεται στὰ συστήματα κυριαρχίας τῆς Κέρκυρας καὶ τῶν Επτανήσων, με ὅρους σχετικῆς τοπικῆς αυτονομίας, «προστασίας», ὅπως τὴν ἀποκαλοῦσαν. Εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τους Ενετούς ἡ ἐκφραση πως «ἡ Πάργα εἶναι το αὐτὶ καὶ το μάτι τῆς Κέρκυρας». Ἡ Πάργα ἐντάσσεται στὸ σύστημα κυριαρχίας τῶν Ενετῶν γιὰ 400 σχεδὸν ὁλόκληρα χρόνια ἀπὸ τὸ 1401 μέχρι τὸ 1797.

Στα 1797 τα Επτάνησα καὶ ἡ Πάργα ὑπὸ τὸ ἐιδικὸ καθεστῶς σχετικῆς αυτονομίας-προστασίας, περνοῦν στὴν κυριαρχία τῶν δημοκρατικῶν Γάλλων ἐπαναστατῶν που οἱ ἰδέες τους, ἰδέες τῆς Γαλλικῆς Επανάστασης, ἔχουν ἐκρηκτικὴ ἀπήχηση στὴν Εὐρώπη καὶ στὸν κόσμον. Ἡ πρώτη αὐτὴ Γαλλικὴ κυριαρχία κράτησε μόνο 18 μῆνες.

Απὸ τὰ τέλη τοῦ 1798 μέχρι καὶ τὸ 1806, λόγω πανευρωπαϊκῶν ἀνακατατάξεων, ἡ Πάργα πάντα με ἰσχυροὺς βαθμούς τοπικῆς αυτονομίας ἐντάσσεται μαζί με ὅλα τα Επτάνησα στὸ ἰδιόμορφο πλαίσιο τῆς Ρωσο-Οθωμανικῆς κυριαρχίας, που ἐκφράζει τὴ συμμαχία τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Οθωμανικῆς Υψηλῆς Πύλης τοῦ Σουλτάνου. Ἡ Υψηλὴ Πύλη ὡς γνωστὸν τὴν περίοδο αὐτὴ βρίσκεται σὲ οξεία ἀντιπαράθεση με τὴς ἀποσχιστικῆς ἐπιδιώξεις τοῦ Αλή Πασά, ὁ ὁποῖος ἀποτελοῦσε διαρκὴ ἀπειλὴ γιὰ τὴν Πάργα.

Απὸ τὸ 1806 ἡ Πάργα ἐντάσσεται ἐκ νέου, μαζί με ὅλα τα Επτάνησα, στὸ σύστημα τῆς Γαλλικῆς κυριαρχίας-προστασίας μέχρι τὸ 1814, με τὴν πτώση τοῦ Ναπολέοντα, που τὴν ἀκολούθησε ἡ ὁλοκληρωτικὴ τοῦ ἥττα τὸ 1815 στὸ Βατερλό.

Τέλος, οἱ Παργινοὶ με μια ἀπεγνωσμένη διπλωματικὴ κίνηση, που δείχνει ὅμως ταυτόχρονα καὶ γνώση τῶν ευρωπαϊκῶν ἐξελίξεων, ἐντάσσονται αὐτοβούλως στὸ σύστημα τῆς Βρετανικῆς κυριαρχίας ἀπὸ τὸ 1814 μέχρι καὶ τὸ 1819. Εἶναι ἐνδεικτικὸ τοῦ ρίσκου που παίρνουν οἱ Παργινοὶ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐνταξη αὐτὴ ἐπιτελεῖται χωρὶς νὰ ἔχουν ἀποχωρήσει ἀκόμη οἱ Γάλλοι ἀπὸ τὸ φρούριο τῆς Πάργας καὶ χωρὶς καμιά προηγούμενη συνεννόηση μαζί τους. Ἡ κατάληξη τῆς Βρετανικῆς κυριαρχίας εἶναι τραγικὴ. Σφραγίζεται με τὴν ἐκχώρησθ-πώληση τῆς Πάργας τὸ 1819 ἀπὸ τους Βρετανούς στὸν ἴδιο τὸν ἀπηνὴ διώκτη τους τὸν Αλή Πασά. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ καταδεικνύει τὴ διαχρονικὴ κυνικὴ-ἀποικιοκρατικὴ λογικὴ τῶν Βρετανῶν, ὅσο καὶ τὸ πόσο εὐάλωτοι εἶναι, παρὰ τὴς διπλωματικῆς ἱκανότητες καὶ τὴν πολιτικὴ οὐδεδερκεία τους, οἱ μικροὶ καὶ ἀδύναμοι. Ἀκολουθεῖ ἡ γνωστὴ φυγὴ τῶν Παργινῶν στὴν Κέρκυρα με ὅσα δεινὰ συνοδεῦσουν τὴν ἐκεῖ διαμονὴ τους, καθὼς καὶ ἡ κατὰ κύματα ἐπαχθῆς ἐπιστροφὴ πολλῶν στὴν Οθωμανικὴ πλεόν Πάργα, λόγω τῶν ἀξέπραστων δυσκολιῶν που συνάντησαν ὡς πρόσφυγες.

Βιβλιογραφία:

1. Νίκος Ζιάγκας, *Ἡ Ἀντίσταση τῶν Σουλιωτῶν καὶ ὁ Λάμπρος Τζαβέλας*. Αὐτοέκδοση, Αθήνα, 1964
2. Βασίλης Κραψίτης, *Οἱ Σουλιώτες στὰ Επτάνησα καὶ οἱ πολέμοί τους στὴν Ἥπειρο (1804-1822)*. Αὐτοέκδοση, Αθήνα, 1982
3. Ἀριστείδης Λαυρέντζος, *Ἡ Εποποιία τοῦ Σέλτσου (1804)*. Ἐκδοση Πανηπειρωτικῆς Συνμοσπονδίας Ἑλλάδος, 2021
4. Χρήστος Λούκος, *Ἡ Επανάσταση τοῦ 1821*. Ἐκδοση τῆς «Εφημερίδας τῶν Συντακτικῶν», Ἰανουάριος 2021
5. Γιώργος Μαργαρίτης, *Ενάντια σὲ φρούρια καὶ τείχη*. Ἐκδόσεις Διόπτρα, 2020
6. Χριστόφορος Περραιβός, *Ἱστορία τοῦ Σουλίου καὶ τῆς Πάργας*. Ἐκδοση 1857, σύγχρονη ἐπανεκδοση ἐκδόσεις Καραβία (1990)

"ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ"

ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΟ «ΚΟΙΝΟΥ» ΑΠΟΔΗΜΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Το μεγάλο ψηφιακό πολυαφιέρωμα της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

Τη Δευτέρα 18.10.2021 έγινε η έναρξη λειτουργίας της ψηφιακής πλατφόρμας (<https://draseis.panepirotiki.gr>). Είναι η προσπάθεια της ΠΣΕ να παρουσιάσει και να καταστήσει κοινωνούς τους Ηπειρώτες/σες, και όχι μόνο, του σπουδαίου πνευματικού έργου των σύγχρονων αλλά και παλιότερων καλλιτεχνικών δημιουργών. Η υλοποίηση του σχεδιασμού, όπως ενημέρωσε η ΠΣΕ με προηγούμενα Δελτία Τύπου, συμπεριλαμβάνει δύο φάσεις: Τη διαδικτυακή παρουσίαση και τη δια ζώσης πραγματοποίηση.

Στο διαδικτυακό σκέλος του Πολυαφιέρωματος συμμετέχουν ήδη 132 Ηπειρώτες εικαστικοί δημιουργοί και 100 Ηπειρώτες λογοτέχνες. Παίρνουν μέρος επίσης έξι Μουσεία και Πινακοθήκες της Ηπείρου με αντικείμενο τις εικαστικές τέχνες και τρία σπουδαία Ηπειρωτικά πνευματικά Ιδρύματα, το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, η Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών ΕΗΜ και η Ιστορική Λαογραφική Εταιρεία Τζουμέρκων ΙΛΕΤ. Το εύρος και η ποιότητα των συμμετοχών αποτελεί παρακαταθήκη ευρύτερης αξίας και προοπτικής, φιλοδοξώντας να αναστείλει τον πλούτο και την ποικιλία του καλλιτεχνικού δυναμικού και να τονώσει τη σχέση του με την αποδημία.

Η παρούσα, ψηφιακή πλατφόρμα αποτελεί το πρώτο σκέλος του Πολυαφιέρωματος «ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ», λειτουργώντας ως προ-

πομπός για τη δια ζώσης διοργάνωσή του που, αρχικά, σχεδιαζόταν ως κύριο μέρος της δράσης. Το ψηφιακό σκέλος σχεδιάστηκε και αναπτύχθηκε σε συνθήκες πανδημίας, ως απόπειρα δημιουργικής υπέρβασης των περιορισμών και των αποτροπών της περιόδου. Η συνεχιζόμενη ανάγκη τήρησης ειδικών περιοριστικών μέτρων, η συνακόλουθη μείωση των μετακινήσεων και των επαφών, αναδιαμόρφωσε και το χρονοδιάγραμμα διοργάνωσης του διά ζώσης Αφιέρωματος. Με τις παρούσες συνθήκες, το ΔΣ της ΠΣΕ όρισε ως χρονικό ορίζοντα της διοργάνωσής του τα μέσα Φεβρουαρίου του 2022.

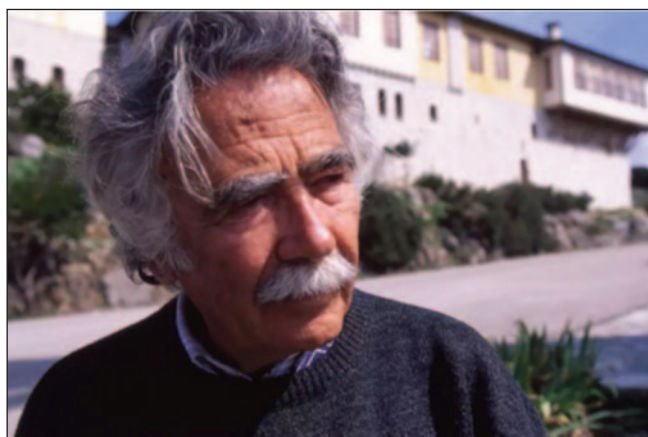
Προσδοκία μας αποτελεί η διοργάνωση ενός πολυήμερου δια ζώσης Αφιέρωματος, σε κεντρικό χώρο αναφοράς της πρωτεύουσας, αρθρωμένου από ένα πλούσιο κύκλο δράσεων και εκδηλώσεων. Κύριο

κορμό θα αποτελούν η εικαστική έκθεση και οι λογοτεχνικές παρουσιάσεις, πλαισιωμένα από σημαντικό παράλληλο πρόγραμμα. Στο διά ζώσης αφιέρωμα θα κυκλοφορήσει καλαίσθητος, αναλυτικός κατάλογος για το σύνολο της δράσης. Η ομάδα εργασίας του Πολυαφιέρωματος, με την εποπτεία του ΔΣ της ΠΣΕ, συνεχίζει εντατικά την προετοιμασία του διά ζώσης Αφιέρωματος, προσδοκώντας να αποτελέσει πολιτιστική δράση ευρύτατης αξίας και αναφοράς για τα πολιτιστικά δρώμενα της Αθήνας αυτή την περίοδο και, ταυτόχρονα, μια αληθινή παρακαταθήκη για την πολιτιστική δράση της Ηπειρώτικης Αποδημίας.

Με την ελπίδα της ουσιαστικής ανταπόκρισης των αδελφοτήτων προχωράμε με δύναμη και αισιοδοξία στην υλοποίηση του μεγάλου αυτού έργου.

«Σερφάρισμα» στο πολυαφιέρωμα

ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ «ΠΑΥΛΟΥ ΒΡΕΛΛΗ»

Πάυλος Βρέλλης 1923-2010, ο ιδρυτής του Μουσείου

Έτος Ίδρυσης: 1995

Περιοχή: ΜΠΙΖΑΝΙ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΠΕΥΘΥΝΟΣ/ΝΗ. Κωνσταντίνος Βρέλλης

Το Μουσείο Ελληνικής Ιστορίας, αποτελεί έργο ζωής του γλύπτη **Παύλου Βρέλλη** -απόφοιτου του τμήματος Γλυπτικής της Ανωτάτης Σχολής Καλών τεχνών Αθηνών- που το δημιούργησε από το μηδέν. Το 1983, σε ηλικία 60 ετών, αγόρασε άγριο χώρο στο Μπιζάνι Ιωαννίνων (υπάγεται στο Δήμο Ιωαννιτών) και με αρωγούς παλιούς μαθητές και φίλους του, χάραξε -ο ίδιος- δρόμους και πλατείες, έκτισε βραχόκηπους, καλντερίμια και σοκάκια, και όρθωσε με κόπο, σκέψη και προσωπική εργασία κτιριακό συγκρότημα που φέρει μορφή Ασιακής Φρουριακής Αρχιτεκτονικής της ενδοχώρας της Ηπείρου του 18^{ου} αιώνα. Η μετάπλαση του εσωτερικού χώρου, πόνημα του ίδιου του καλλιτέχνη, σκοπό έχει να κάνει τον επισκέπτη του υποκείμενο του, άρα και *υποκείμενο* της Ελληνικής Ιστορίας που αναπαριστά. Όλα τα θέματα έλκουν την καταγωγή τους από αυτή την παρακαταθήκη.

Για να ζωντανέψει γεγονότα και προσωπικότητες, μελέτησε σοβαρά, συμβουλευθήκε συναδέλφους καθηγητές πανεπιστημίου, συγκέντρωσε λαογραφικό υλικό επί 30 και πλέον χρόνια. Πλούτισε με δικές του δημιουργίες (φρούτα, καριοφίλια, βιβλία και περγαμνές, ...) το χώρο, διότι ορισμένα αντικείμενα είτε δεν μπορούσε να τα αποκτήσει, είτε χάθηκαν στο πέρασμα του χρόνου. Έπλασε τις μορφές που επέλεξε, γιατί σημάδεψαν τη ζωή του, γιατί τον ενέπνευσαν, αλλά και γιατί προσφέρονται για τη δημιουργία καλλιτεχνικών συνθέσεων, 36 τον αριθμό, που λειτουργούν τόσο ως αυτόνομοι αφηγητές, όσο και ως συνομιλητές στο μέρος και στο «όλον» του έργου. Για τα πορτρέτα του, χρησιμοποίησε *κερί*, προκειμένου να προσομοιάζει την ανθρώπινη επιδερμίδα. Κάτω απ' αυτή, υπάρχουν συναισθήματα επώνυμων και ανώνυμων ηρώων, που ξετυλίγονται σε χρονικό ορίζοντα δυο χιλιετιών.

Φιλική Εταιρεία

Ηπειρώτες Ευεργέτες

Μοναδικό ιδίωμα του χώρου, το ιδιосуγκρασιακό της ανάγνωσης του από επισκέπτες που θα ενεργοποιήσουν την καλλιέργεια και τις γνώσεις τους σε συνδυασμό με τη γόνιμη φαντασία τους, για να δώσουν οι ίδιοι ζωή και ταυτότητα σε αυτό το έργο.

Αγγελική Χρυσού

Ζωγράφος
Καμίνι Παραμυθιάς

Η Αγγελική Χρυσού γεννήθηκε στην Αθήνα το 1984 με κατέγεται από το Καμίνι Παραμυθιάς του νομού Θεσπρωτίας. Αρχικά σπούδασε Οργάνωση και Διοίκηση Επιχειρήσεων στο Πανεπιστήμιο Πειραιά (2002-2006). Αργότερα συνέχισε τις σπουδές της στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών Αθήνας (2011-2017) αρχικά στο Α' Εργαστήριο Ζωγραφικής με καθηγητή τον Άγγελο Αντωνόπουλο και στη συνέχεια στο Ε' Εργαστήριο Ζωγραφικής με καθηγητή τον Μιχάλη Μανουσάκη. Έχει πραγματοποιήσει μία ατομική έκθεση και έχει συμμετάσχει σε αρκετές ομαδικές. Ζει και εργάζεται στη Αθήνα.

Ατομική Έκθεση 2017 Υλές Ξανά, Αστρολάβος γκαλερί, Αθήνα

Ομαδικές Εκθέσεις (Επιλογή)

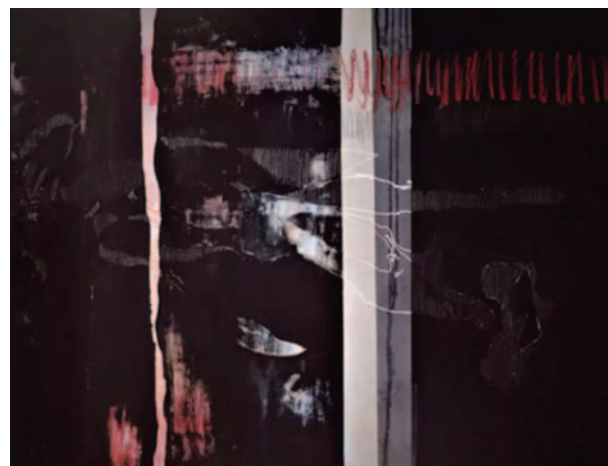
2012
Αόρατες Πόλεις του Ίταλο Καλβίνο, Στοά του Βιβλίου, Αθήνα

2014
Επιλογές 1, Sotiris Felios Collection, Αθήνα Νίκος Καζαντζάκης, Vault, Αθήνα

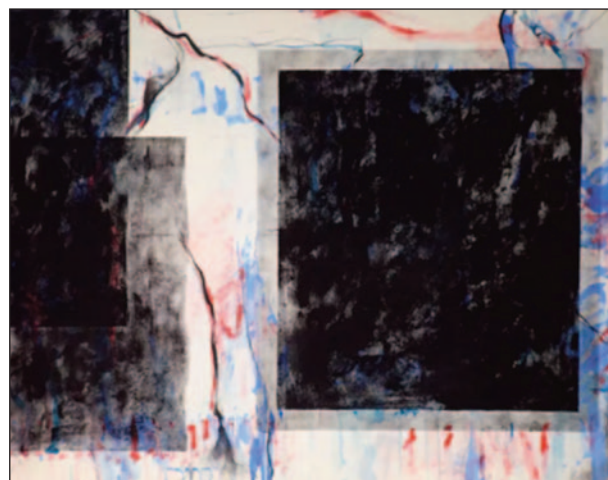
2017
Επιλογές 2, Πες Πολύτροπον, Καλύβια, Αττική

2019
Highlights 2019-2020, Αστρολάβος γκαλερί, Αθήνα

2021
Άλμπερ Καμύ: 865 Γράμματα, Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Φλωρίνας, Φλώρινα

Blue

Black

«Στο καλλιτεχνικό μου έργο συνδυάζω διαφορετικά υλικά-τεχνικές, επιχειρώντας να διερευνήσω ένα θέμα που αφορά κυρίως σε δύο ζητούμενα: τη διττή αντίληψη ισορροπίας μεταξύ λογικού και φανταστικού, πραγματικού και διαισθητικού. Ειδικότερα με απασχολεί η μετάβαση από το αόριστο και ακαθόριστο προς το συγκεκριμένο και αρμονικό. Η καλλιτεχνική μου παραγωγή στηρίζεται σε μια σειρά πειραματισμών που αποσκοπεί στο να μπορέσω να ανιχνεύσω και να καταγράψω τον τρόπο με τον οποίο κάποια πρωταρχικά ίχνη μπορούν να ανατρέψουν-αντιστρέψουν την φορμαλιστική τους προέλευση και να λειτουργήσουν περισσότερο ως αντανάκλασεις μιας προσωπικής-εσωτερικής εντύπωσης του κόσμου, μέσω της αφαίρεσης. Το έργο πρακτικά ξεκινά σαν μια χειρονομακική καταγραφή όπου το αρχικό υλικό αφήνει τα πρώτα ίχνη. Ακολουθεί μια περισσότερο σύνθετη διαδικασία επεξεργασίας και επαναπροσδιορισμού της αρχικής επέμβασης. Η διαδικασία είναι διαρκής και εξελικτική, καθώς τυχαία ευρήματα και επισημάνσεις ενσωματώνονται στο έργο και λειτουργούν ως σημεία αναφοράς για την εξέλιξή του. Το αποτέλεσμα σταδιακά πνευματοποιείται μέσα από συνεχείς και επαναλαμβανόμενες πράξεις στο χρόνο...»

"ΗΠΕΙΡΩΤΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ"
ΨΗΦΙΑΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

«Κλικ» απ’ την ΠΣΕ!

«Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας, το “Κοινό” των Ηπειρωτών Αποδήμων, θεμελιώνει ένα “Κοινό” Ηπειρωτών δημιουργών. Ξεκινώντας με το αφιέρωμα “Ηπειρώτες Εικαστικοί και Λογοτέχνες”, ένα πανόραμα σύγχρονης δημιουργίας που αναπτύσσεται ως Πολυαφιέρωμα, σε δύο σκέλη, με απαρχή την παρούσα ψηφιακή πλατφόρμα και προοπτική την, δια ζώσης, πραγμάτωσή του στις αρχές του 2022.

Το Πολυαφιέρωμα έρχεται σαν καρπός πολύμνης, συλλογικής προετοιμασίας να επικαιροποιήσει και να αναβαθμίσει παλαιότερες, επιτυχείς δράσεις της ΠΣΕ, όπως τη διοργάνωση εικαστικών εκθέσεων στο Ζάππειο Μέγαρο (1997 και 2008) και σειράς λογοτεχνικών εκδηλώσεων (Παλαιά Βουλή 2008-2010). Επιβεβαιώνει και καρποφορεί τη διαχρονική έγνοια της ΠΣΕ για

την προβολή και τη στήριξη των Ηπειρωτών δημιουργών, την τόνωση και την ανάπτυξη της σχέσης τους με την ηπειρωτική αποδημία και τον γενέθλιο τόπο.

Το ψηφιακό σκέλος του Πολυαφιέρωματος, ως πρωτότυπη δράση, προσπαθεί να υπερκελίσει δημιουργικά τις αποτροπές της πανδημίας, σκοπεύοντας να διαρκέσει και πέρα από αυτήν. Οι συμμετοχές σε αυτό, αν και ήδη τείνουν να καλύψουν σχεδόν το σύνολο των σύγχρονων δημιουργών στους δύο κλάδους του, σταδιακά θα εμπλουτίζονται σε μια διαρκώς επικαιροποιούμενη, ψηφιακή πλατφόρμα. Όσον αφορά τους εικαστικούς, πέρα από το ίδιο το έργο, κριτήριο συμμετοχής αποτέλεσε είτε η ένταξη τους στο Εικαστικό επιμελητήριο είτε το πτυχίο από σχολή Καλών Τεχνών είτε η συμμετοχή στις παλαιότε-

ρες εκθέσεις της ΠΣΕ. Αντίστοιχα στους λογοτέχνες, κριτήριο συμμετοχής αποτέλεσε η έκδοση, τουλάχιστον, ενός λογοτεχνικού βιβλίου ή ποιητικής συλλογής, ενώ συμπεριλήφθηκαν και συγγραφείς που συμμετείχαν σε άλλες δράσεις της ΠΣΕ.

Το δια ζώσης Αφιέρωμα, με ορίζοντα τον Φεβρουάριο του 2022, θα αρθρωθεί από ένα πολυήμερο κύκλο εκδηλώσεων, με βασικό κορμό την εικαστική έκθεση και τις λογοτεχνικές παρουσιάσεις, πλαισιωμένα από σημαντικό, παράλληλο πρόγραμμα, συνοδευόμενα από την έκδοση ενός αναλυτικού, έντυπου καταλόγου. Το διά ζώσης Αφιέρωμα θα φιλοξενηθεί σε κεντρικό χώρο της Αθήνας, προσδοκώντας να αποτελέσει πολιτιστικό γεγονός ευρύτατης αναφοράς για την

πρωτεύουσα, με προοπτική την κατοπινή διοργάνωσή του και στην Ήπειρο.

Η ΠΣΕ φιλοδοξεί η παρούσα δράση, πέρα από τον καθαυτό, διαρκή εμπλουτισμό της, να διευρυνθεί σταδιακά θεματικά, αγκαλιάζοντας το σύνολο των Ηπειρωτών δημιουργών, όλων των γενεών, όλων των μέσων έκφρασης, δώθε και κείθε από το σύνορο και απανταχού στον κόσμο, διευρύνοντας και βαθαινόντας τη σχέση τους με την ηπειρωτική αποδημία, δυναμώνοντας τις «γέφυρες» με την μάνα – Ήπειρο, προβάλλοντας ευρύτερα, με τρόπους αντάξιούς του, το σύγχρονο, Ηπειρωτικό πνευματικό και καλλιτεχνικό δυναμικό, πέμποντας ενσύσματα δημιουργίας, διαλόγου και συνεργειών πολύτιμα για το συλλογικό μας μέλλον».

Τατιάνα Αβέρωφ
Λογοτέχνης, Αθήνα

Γεννήθηκε το 1954 στην Αθήνα.

Σπούδασε αρχικά χορό στην Ελλάδα και στην Rambert Schol of Ballet and Contemporary Dance στο Λονδίνο και απέκτησε δίπλωμα διδασκαλίας χορού στην Αθήνα το 1975 (Σχολή Γρηγοριάδου). Παράλληλα σπούδασε φιλοσοφία και ψυχολογία στο Καλέγιο Deree στην Αθήνα (Β.Α. 1976) και στη συνέχεια Κοινωνική Ψυχολογία στο London School of Economics and Political Science (M.Sc. 1978).

Από το 1978 έως το 1994 εργάστηκε στο χώρο της ιδιωτικής εκπαίδευσης ως σχολική ψυχολόγος. Στο διάστημα αυτό εξέδωσε δύο βιβλία με θέμα τη συνεργατική εκπαίδευση, τα «Μαθαίνοντας τα παιδιά να συνεργάζονται», Θυμάρη 1983, και «Συνεργασία στη Μάθηση», Θυμάρη & Εκπαιδευτήρια Κωστέα-Γεϊτόνα, 1990.

Από το 1995 αφιερώθηκε αποκλειστικά στην διεύθυνση της Πινακοθήκης Ε. Αβέρωφ στο Μέτσοβο, στα πλαίσια του κοινοφελούς Ιδρύματος Ε. Αβέρωφ-Τοσίτσα, του οποίου είναι πρόεδρος από τη σύστασή του το 1988.

Είναι συγγραφέας έξι μυθιστορημάτων: “Το Ξέφωτο”, 2000, “Αύγουστος”, 2002, “Ανοιχτή Γραμμή”, 2005, “Θράσος”, 2009, “Δέκα ζωές σε μία”, 2014 και “Εγκλημα στον Παράδεισο”, 2017. Έχει ασχοληθεί με τη λογοτεχνική μετάφραση και κείμενά της έχουν δημοσιευτεί σε συλλογικές εκδόσεις και αφιερώματα σε εφημερίδες και περιοδικά.

Στο διάστημα 2007-2011 δίδαξε Μυθιστόρημα στα εργαστήρια δημιουργικής γραφής του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου - δραστηριότητα που βρήκε ιδιαίτερα παθιαστική. Από το 2011 ως σήμερα συνεχίζει την

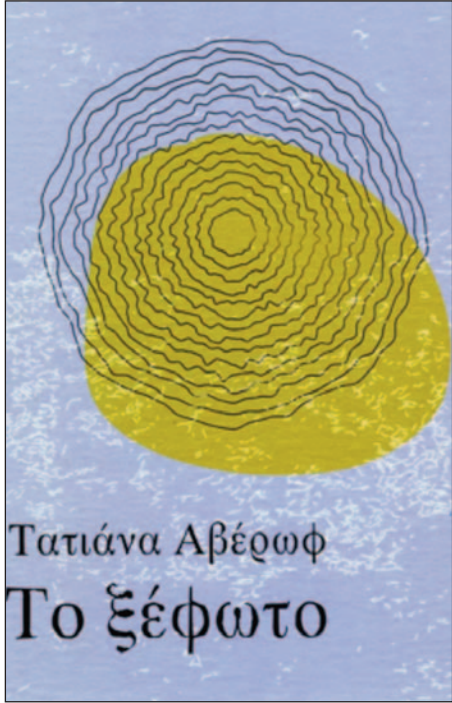
ενασχόλησή της με τα σεμινάρια Δημιουργικής Γραφής σε συνεργασία με τον Πολυχώρο Μεταίχμιο, καθώς και με άλλους φορείς και ιδιωτικά.

Έχει τιμηθεί με το Βραβείο Λογοτεχνίας της Ελληνικής Εταιρείας Χριστιανικών Γραμμάτων 2001 για το μυθιστόρημα «Το Ξέφωτο». Ήταν υποψήφια για το Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου Πεζογράφου του λογοτεχνικού περιοδικού Διαβάζω (short list, 2001, για το μυθιστόρημα «Το Ξέφωτο»), και για το Βραβείο Μυθιστορήματος του ίδιου περιοδικού δυο χρόνια αργότερα (short list, 2003, για το μυθιστόρημα «Αύγουστος»). Το μυθιστόρημά της «Θράσος» ήταν υποψήφιο για το Κρατικό Βιβλίο Λογοτεχνίας Παιδικού Βιβλίου 2010 (αν και πρόκειται για βιβλίο λογοτεχνίας που απευθύνεται κυρίως σε ενήλικους), ενώ το τελευταίο της μυθιστόρημα “Εγκλημα στον Παράδεισο” προτάθηκε για το Athens Prize for Literature 2018 του λογοτεχνικού περιοδικού Δέκατα.

Είναι μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων και της Εταιρείας Λογοτεχνών & Συγγραφέων Ηπείρου.

Από το 1991 είναι αντιπρόεδρος Δ.Σ. του Ιδρύματος Βαρόνου Μιχαήλ Τοσίτσα, το οποίο από τη δεκαετία του ‘50 συνέβαλε αποφασιστικά στη οικονομική διάσωση και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής Μετσόβου.

Στο Μέτσοβο επίσης συμμετέχει στην οιοπαγωγική δραστηριότητα της εταιρείας Κατώγι Αβέρωφ Α.Ε. και στη λειτουργία του νέου Ξενοδοχείου-Οινοποιείου Κατώγι.

Κόρη του πολιτικού και συγγραφέα Ευάγγελου Αβέρωφ-Τοσίτσα, είναι παντρεμένη με τον Σωτήρη Ιωάννου και έχει έναν γιο.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΡΓΟΥ
Τατιάνα Αβέρωφ
Δέκα ζωές σε μία (εκδ. Μεταίχμιο)

Στο οπισθόφυλλο του βιβλίου διαβάζουμε:

«Ένα μυθιστόρημα γεμάτο πάθος και ανατροπές, με ήρωες υπαρκτούς που ζωντανεύει την παραγμένη ατμόσφαιρα και τα ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν την Ελλάδα, από το 1908 μέχρι τις αρχές του Εμφυλίου... Η άγνωστη ζωή του πολιτικού Ευάγγελου Αβέρωφ-Τοσίτσα μέσα από τη ματιά της κόρης του. Από τη συγγραφέα του ΞΕΦΩΤΟΥ». Ωραία που ο εκδότης μάς θυμίζει το πρώτο της αυτό ιστορικό μυθιστόρημα που κυκλοφόρησε το 2000 για να εκτιμήσουμε καλύτερο το τελευταίο της «Δέκα ζωές σε μία», 14 χρόνια μετά. Εν συντομία: πρόκειται για ένα συγγραφικό άθλο. Ποτέ δεν διάβασα τέτοια αφήγηση που ισορροπεί πάνω σε ένα τεταμένο σκοινί, πάνω από μια άβυσσο, που είναι η ψυχή του κάθε ανθρώπου, χωρίς ωστόσο προστατευτικό δίκτυο ασφαλείας. Και ποτέ η αγωνία μου σαν αναγνώστη δεν ήταν μεγαλύτερη από το να παρακολουθώ αυτή τη συγγραφική ακροβασία με το φόβο μήπως η ακροβάτισσα-συγγραφέας γκρεμισαστεί. Και ω που θαύματος: βγαίνει σώα και αβλαβής, θριαμβεύτρια απ’ αυτό το συγγραφικό σάλτο μορτάλε. Η ανακούφιση και η χαρά μου που τα έβγαλε πέρα σ’ αυτή την οριακή χειρουργική επέμβαση και κατάφερε να αναστήσει ένα χαρακτήρα (τον πατέρα της) αγωνιστή και γεννημένο διπλωμάτη, πλάθοντάς τον με τα γήινα υλικά του, τα χθόνια, ζωντανεύοντας παράλληλα μια ολόκληρη εποχή και μια περιοχή (το Μέτσοβο), άγνωστη καθ’ ολοκληρίαν, με αναγκάζει να υποκλιθώ στο επίτευγμά της αυτό και να πω, πρώτη φορά στη ζωή μου, chapeau!

Βούλα Λεοντίδη-Πλάτωνα
Ζίτσα Ιωαννίνων

Το πρώτο της βιβλίο είναι μια συλλογή με παιδικά ποιήματα με τίτλο «τα μικρά γιορτάζουν». Το 2006 εξέδωσε το βιβλίο «Γεύση καρδιάς» με παλιές παραδοσιακές συνταγές, διατροφικά και λαογραφικά στοιχεία από το χωριό της την Ζίτσα. Στην συνέχεια κατέγραψε λαϊκά παραμύθια του τόπου της και τα εξέδωσε το 2009 με τον τίτλο «...Και ζήσανε αυτοί καλά». Το τελευταίο της βιβλίο είναι μία συλλογή διηγημάτων με τίτλο «η κόκκινη δαχτυλήτρα». Τον Ιανουάριο του 2015 πήρε το πρώτο βραβείο από την Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών για το διήγημά της «Ο κυρ-Γιώργος από το Αϊδίνι».

Τ Σ Ε Β Ω (απόσπασμα)

...Προχώρησε ο Χειμώνας και η Άνοιξη που ήρθε ομόρφυνε τον τόπο, αλάφρυνε κάπως και την καρδιά της Τσέβως. Ήταν και ο Κωστάκης που της έγραφε τακτικά και σε όλα τα γράμματα φρόντιζε να βάζει και το κάτι της του μέσα. Να τρώς καλά, της έγραφε και να μην στενοχωριέσαι. Τα δίπλωνε καλά καλά, το φάκελο, το γράμμα και τα δολάρια που ήταν μέσα και τα έβαζε πίσω απ’ το εικονοστάσι.

«Να τα βρει το παιδί να φτιάξει το μαγαζί στα Γιάννενα».

Σαν έβλεπε τους μαθητές που έρχονταν τα Σαββατοκύριακα στο χωριό ρωτούσε κάθε φορά.

- Στ’ν Αθήνα πάτε σκολειό μωρ’ βλαστήρια μ’;

- Όχι θειά, στα Γιάννενα.

- Α! στ’ν Αθήνα... μην είδατε κεί δα και τον Κωστάκη μ’;

- Είναι στην Αυστραλία ο Κωστάκης θειά.

- Και πού ‘ναι αυτή η Αυστραλία μωρ’ καμάρια μ’.

- Μακρυά, πολύ μακρυά !

- Πόσο μακρυά; Δε θα τη φτάκω με τα ποδάρια ;

Πόσο θα κάνω, ένα μήνα, δύο μήνες, πόσο;

- Όχι μαντίτσα, έχεις θάλασσα, μεγάλη θάλασσα, είναι πέρα απ’ την θάλασσα.

- Κι αν πάω άκρη άκρη, άκρη άκρη στην θάλασσα, δε θα φτάκω;

Η θειά-Τσέβω τ’ Αντών δεν έφτασε ποτέ στην Αυστραλία περπατώντας άκρη άκρη στην θάλασσα. Ίσως όμως να έφτασε η ψυχούλα της, όταν εκείνο το δειλινό, την ώρα που ο ήλιος κοκκινωπός βουτούσε πίσω από τα βουνά , πέταξε ανάτα με το αεράκι που ερχόταν από το ραϊδίδι κι έφυγε ψηλά ψηλά εκεί που όλα μπορεί να γίνουν δυνατά. Και το κορμάκι της, μια στολίτσα

είχε μείνει, το κήδεψαν οι γείτονες με όλα τα προπούμενα...

Από την συλλογή διηγημάτων «Η κόκκινη δαχτυλήτρα».

ΒΙΒΛΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

«Ευεργασία και Παιδεία»

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΖΩΣΙΜΑΙΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ «ΟΙ ΖΩΣΙΜΑΔΕΣ»

Με αφορμή τη συμπλήρωση 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821 ο Σύνδεσμος Αποφοίτων Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων εξέδωσε τον Αναμνηστικό Τόμο με τίτλο: «ΕΥΕΡΓΕΣΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ». Η έκδοση πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία της Περιφέρειας Ηπείρου, μια προσφορά στο αναγνωστικό κοινό, συμμετέχοντας στον εορτασμό για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821.

Στον Αναμνηστικό αυτό Τόμο παρουσιάζεται, όπως έγραψε ο πρόεδρος του Συνδέσμου Αποφοίτων Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων «Ζωσιμάδες» Σπύρος Εργολάβος, «ο ρόλος τον οποίο η Ευεργασία και η Παιδεία διαδραμάτισαν, πριν από το 1821, στο Διαφωτισμό και στην πνευματική ανάταση του Υπόδουλου Γένους, που έφεραν την Εθνική Ανεξαρτησία, και, στη συνέχεια, μετά το 182, η συμβολή τους στην εδραίωση του Νεοσυστάτου Ελληνικού Κράτους, στον εκσυγχρονισμό και στην πρόοδο της Κοινωνίας, καθώς επίσης στην ακτινοβολία του απανταχού Ελληνισμού.

Με βάση το αρχειακό και μνημειακό υλικό που

έχει συγκεντρώσει και διατηρεί στο αρχείο του ο ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ, κατά τις επιτόπιες εξορμήσεις του στα μέρη όπου έζησε και έδρασε ο Απόδημος Ελληνισμός, με πρωτοπόρους τους Ηπειρώτες, παρουσιάζονται μερικές από τις λαμπρές εκείνες πνευματικές εστίες τις οποίες δημιούργησαν φωτισμένοι Έμποροι του Απόδημου Ελληνισμού, σε συνεργασία με τους Δασκάλους του Γένους. Αυτές τις εστίες, πριν από 2, τις μετέτρεψαν, κατά τον προσφυή χαρακτηρισμό του Μητροπολίτη Ουγγροβλαχίας-πρώην Άρτης- «σε εφελθρία της μελλοντικής έκρηξης του Ελληνικού Γένους», μετά δε την Επανάσταση, με αυτές επέφεραν τις ουσιαστικές θεσμικές αλλαγές και καλλιέργησαν το προοδευτικό εκείνο πνεύμα με το οποίο επιδίωξαν να καταστήσουν την Ελλάδα Κράτος Ευρωπαϊκό διαποτισμένο από τις βασικές αξίες του Διαφωτισμού του οποίου τις βάσεις είχαν θέσει οι Έλληνες ήδη από τα χρόνια της κλασικής αρχαιότητας.

Θα έχει έτσι ο αναγνώστης τη δυνατότητα να διαπιστώσει πως χωρίς την Εθνική Ευεργασία, δεν θα υπήρχε αληθινή Παιδεία, η οποία, κατά τη διακηρυγμένη άποψη του Κοραή, είναι η μόνη που εξασφαλίζει την αληθινή Έλευθερία -αυτό το ύψιστο για τον άνθρωπο αγαθό- τόσο ως προς την απόκτησή της, όσο και ως προς τη διατήρησή της που, πολλές φορές είναι πιο δύσκολη από την πρώτη.

Η έκδοση αυτού του Αναμνηστικού Τόμου αποτελεί ελάχιστο δείγμα τιμής και ευγνωμοσύνης προς αυτά τα εκλεκτά τέκνα του Λαού μας, που σύνδεσαν τη ζωή τους και τη δράση τους με μια από τις σημαντικότερες πτυχές της Ελληνικής Επανάστασης. Ταυτόχρονα αποτελεί μια ευκαιρία και μια αφορμή, καθώς γιορτάζουμε τα 200 χρόνια από την απελευθέρωσή μας, να προβληματιστούμε οι μεταγενέστεροι κατά πόσον ακολουθήσαμε το δρόμο που χάραξαν οι αγνές μορφές τους, και να συμφωνήσουμε με τους βασικότερους εκπροσώπους του Νεοελληνικού Διαφωτισμού οι οποίοι, αξιολογώντας την προσφορά τους

Ο Σπύρος Εργολάβος και ο Αλέξανδρος Κακριμάνης κατά την παρουσίαση του βιβλίου

προς το Έθνος, τη συσχέτισαν με τη γνωστή διακήρυξη του Καβάφη, σύμφωνα με την οποία:

«Όταν θα θέλουν οι Έλληνες να καυχηθούν, τέτοιους βγάζει το Έθνος μας, θα λένε».

Και πραγματικό καύχημα για μας τους Έλληνες - και ιδιαίτερα για μας τους Ηπειρώτες - είναι οι Εθνικοί μας Ευεργέτες και οι Δάσκαλοι του Γένους μας».

Το βιβλίο παρουσίασαν σε συνέντευξη Τύπου 7.10.2021 ο Περιφερειάρχης Ηπείρου **Αλέξανδρος Κακριμάνης** και ο πρόεδρος του Συνδέσμου Αποφοίτων Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων «Ζωσιμάδες» **Σπύρος Εργολάβος**.

Στην παρουσίαση ο Περιφερειάρχης Ηπείρου **Αλέξανδρος Κακριμάνης**, μεταξύ άλλων, είπε και τα εξής:

«Τα χρόνια που προηγήθηκαν του 1821, τα Ελληνικά Γράμματα αναπτύχθηκαν είτε μέσω της Εκκλησίας, είτε μέσω των εμπόρων που πολλές φορές αφιέρωσαν τη ζωή τους μόνο και μόνο για να βοηθήσουν την πατρίδα και το έθνος και χωρίς αυτούς δεν θα ετοιμαζόταν το κλίμα ώστε να έχουμε στη συνέχεια την Επανάσταση του 1821. Ευχαριστώ τον κ. **Σπύρο Εργολάβο** ο οποίος με δικό του αρχείο, τι-

μώντας τους Έλληνες Ευεργέτες, οι περισσότεροι των οποίων ήταν Ηπειρώτες, που δουλεύοντας απανταχού της γης έφτιαξαν με το πούγκι και την ψυχή τους το Νέο Ελληνικό κράτος. Του λέω ένα μεγάλο ευχαριστώ για το πόνημα αυτό, το οποίο είναι παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές για να μας θυμίζει, ότι αυτό που λέγεται «Γιάννενα πρώτα στα άρματα, στα γρόσια και στα γράμματα» ήταν γεγονός, καθώς ετοίμασε τους μετέπειτα αγωνιστές του 1821».

Ακολουθώς ο πρόεδρος του Συνδέσμου Αποφοίτων Ζωσιμαίας Σχολής Ιωαννίνων «Ζωσιμάδες» **Σπύρος Εργολάβος**, σημείωσε μεταξύ άλλων:

«Σημειολογικά στο βιβλίο αυτό παρουσιάζεται το μεγάλο πολιτικό και πνευματικό κίνημα που άρχισε από την Αρχαία Ελλάδα με επικεφαλής τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, και συνεχίζεται και ολοκληρώνεται στα νεότερα χρόνια με τους μεγάλους Ηπειρώτες Ευεργέτες, οι οποίοι ήταν οι μεγαλύτεροι Διαφωτιστές στην πατρίδα μας. Αυτοί πρόσφεραν τα φώτα πριν και μετά την Επανάσταση, και για αυτό το λόγο ανέδειξαν την ιδιαίτερη πατρίδα μας, την Ήπειρο, ως την πατρίδα των Εθνικών Ευεργετών και Δασκάλων του Γένους. Και πάλι ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Περιφερειάρχη **Αλέξανδρο Κακριμάνη**».

«Ίκλι αβρίκ»- «Βγες έξω» στο Ρομανί

Η **Μαριάνθη Νταφούλη** κατάγεται από την **Κυψέλη Άρτας**. Το κείμενο παρέδωσε προς δημοσίευση ο Πολιτιστικός Σύλλογος Κυψελιωτών Άρτας **“Ο Πατροκοσμάς”**

«Βγες έξω» προτείνει η συγγραφέας **Μαριάνθη Νταφούλη**. Βγες έξω απ’ τα σκοτάδια της φυλακής σου, όποια κι αν είναι αυτή.

Με άξονα αίματος την Εύα και τον πατέρα της, τον Γιάννη και φόντο την Ελλάδα της επαρχίας του αγροτικού κάμπου, τους ταγγάνους, την προσφυγιά της Δραπετσώνας, την απόδραση 27 Κομμουνιστών απ’ τις φυλακές των Βούρλων, τα μπουρδέλα και

τη μάχη της παράγκας στη Δραπετσώνα, δημιουργεί ένα μυθιστόρημα με όρους και δομή καλής κινηματογραφίας. Η ιστορία διαδραματίζεται με γρήγορα πλάνα, που εναλλάσσονται με ταχύτητα και λιτότητα δωρικής γραφής. Μέλλον, παρόν και παρελθόν στην ίδια κόκκινη κλωστή του παραμυθιού, που την υφαίνουν οι άορατες μοίρες και την εκτελούν στη σκηνή του βιβλίου οι κειμενικοί ήρωες, που ψάχνουν να βρουν ο καθένας ξεχωριστά την άκρη του νήματος, **την αλήθεια**, η οποία νομίζουν θα τους ελευθερώσει απ’ τα μάγια ή θα τους πονέσει σαν μια κλωστή σ’ αρχίδια (όπως λέει ο Γιώργος) ή θα τους αφανίσει. Όλοι τους γνωρίζουν μόνο ένα θραύσμα της αλήθειας, μία μόνο εκδοχή των γεγονότων του παρελθόντος, ένα μόνο κομμάτι, μία ψηφίδα από το βάζο της κυρά Ευδοκίας του μυθιστορήματος. Τα σπασμένα κομμάτια, τα θραύσματα πρέπει να συγκολληθούν για να ανασυσταθεί όλο το βάζο. Το νέο βάζο όμως θα είναι το ίδιο ή θα είναι μια άλλη αλήθεια:

Ουσιαδης κειμενική πρωταγωνίστρια η κυρά Ευδοκία, ένα όνομα που σημαίνει έτσι κι αλλιώς αυτό που σηματοδοτεί ο κειμενικός ρόλος της ΕΥΔΟΚΙΑ, αυτή που έχει ορθή γνώμη, είναι η γυναίκα που γνωρίζει, τα μελλούμενα και τα περασμένα. Γριά 95 ετών, προσφυγοπούλα, θρέμμα της Δραπετσώνας, των Βούρλων, ιέρεια του έρωτα κάποτε, ψήνει καφέδες και βλέπει φλυτζάνια. Η συγγραφέας κεντά με σοφία και γνώση τα χαρακτηριστικά της Ευδοκίας, σαν βγαλμένης από τα ιερά των αρχαίων Καβείρων. Η κυρά Ευδοκία είναι η μνήμη που γνωρίζει το παρελθόν, ο χορός της αρχαίας τραγωδίας, το συλλογικό που συνδέει τα κειμενικά

πρόσωπα και την πορεία τους, που ανασύρει ή προσπαθεί να ανασύρει την ΑΛΗΘΕΙΑ. Έτσι κι αλλιώς, η λέξη αλήθεια αυτό σημαίνει, το στερητικό «α» και η λήθη, αυτά που δεν ξεχνιούνται, αυτά προσδιορίζονται ετυμολογικά και εννοιολογικά ως «αλήθεια». Αλλά η αλήθεια μόνο έναντι θανάτου δίδεται, όπως λέει και ο Ελύτης στα «Ελεγεία της Οξώπτρας».

Πότε είσαι έτοιμος για την αλήθεια; Πότε είναι η σωστή ώρα; Πότε είναι η ώρα να συγκρουστείς με την μοίρα σου; Πότε έρχεται η συντριβή; Ή η κάθαρση;

Με όρους αρχαίας δραματοποιίας και με την σοφία μιας Ηπειρώτισσας και θεσσαλής στην καταγωγή γυναίκας που γνωρίζει, η συγγραφέας, αφού περιγράφει τις ψυχές τους και αφού εξιστορεί τις ζωές τους, εξυφαίνοντας επιτυχημένα και το ιστορικό και το πολιτικό πλαίσιο της εποχής τους, οδηγεί τους πρωταγωνιστές της σε ένα ατομικό δρόμο κάθαρσης για τον καθένα ξεχωριστά. Με βήματα δειλά και προσεκτικά ωστόσο, γιατί και η ίδια δεν γνωρίζει. Ελπίζει.

Ο καμβάς από όλες αυτές τις ιστορίες που αφηγείται το βιβλίο είναι η απόδραση, η πορεία της εξόδου από ένα κελί. Το ταξίδι προς την αλήθεια - ελευθερία. Το ταξίδι - ελευθερία.

Η συγγραφέας προτείνει ότι **με τα μάτια κλειστά** η Εύα είδε την αλήθεια, ότι δηλαδή η θέαση της αλήθειας είναι εσωτερική υπόθεση, υπόθεση του εσώπρου μας. Ότι η γιορτή της Άνοιξης, τ’ Αν Γιώργη, το EDERLEZI των τσιγγάνων, είναι το φως που έλουσε τα σκοτάδια και κατέλυσε τον φόβο της Εύας. Γιατί μόνο η γιορτή της Άνοιξης, με το νερό των ποταμών και των λιμνών, μαζί με τις μυρωδιές από τα λουλούδια και τα σπαρτά που αναγεννώνται, καθαρίζουν τα σώματα και τις ψυχές των θνητών από την εσωτερική ομίχλη και τον φόβο. Οι αρχαίες χθόνιες γιορτές, μαζί με τις μουσικές, τα τραγούδια τους και την ιερή αρχαιολογική τελετουργία τους που συντονίζει τις αισθήσεις μας με το αιώριο της φύσης, σηματοδοτούν τον δρόμο προς την αλήθεια της ζωής. Έτσι εκβραχίζονται οι ψυχές και ο Σίσυφος σπάει ένα χαμογελάκι καθώς κατεβαίνει το βουνό ελεύθερος και ανάλαφρος για λίγο, έστω κι αν γνωρίζει ότι στο τέλος της κατηφόρας τον περιμένει πάλι ο βράχος του.

Φαντάζομαι ότι αν ποτέ μεταφράζονταν τα Ιερά Ευαγγέλια στη γλώσσα των Ρομά, η φράση που αποδίδεται το Σάββατο του Λαζάρου από τον Ευαγγελιστή Ιωάννη στον Ιησού θα ήταν: «Λά-ζαρε, ίκλι αβρίκ!»

Παναγιώτης Ρίζος, Συγγραφέας-δικηγόρος

ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ

Το βραβείο Ευρωπαϊκής Κληρονομιάς/Europa Nostra 2021 απέσπασε το έργο της αποκατάστασης του Γεφυριού Πλάκας

«Αυτό το έργο αποτελεί παράδειγμα του πώς μια χρηστική κατασκευή γίνεται αντιληπτή και ως όμορφη. Η ολοκληρωμένη αποκατάσταση του γεφυριού της Πλάκας συμβάλλει στην ανάδειξη του τοπίου και του περιβάλλοντος», δήλωσε η κριτική επιτροπή.

Η τελετή για τη βράβευση έγινε στις 2 Οκτωβρίου 2021

Η παράδοση της τιμητικής πλακέτας στην υπουργό κα **Μενδώνη** έγινε από την πρόεδρο της Ελληνικής Εταιρείας Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΜΕΤ) Λυδία Καρρά, από την εκπρόσωπο της ΕΛΜΕΤ στην Europa Nostra Αλεξάνδρα Προκοπίου και από τη γενική γραμματέα της Europa Nostra **Sne ka Quaedvlieg – Mihailovi**. Εκπρόσωποι της ομάδας του Μετσόβιου Πολυτεχνείου, της ομάδας της μελέτης εφαρμογής του έργου, της αναδόχου κατασκευαστικής εταιρίας και

του φορέα επίβλεψης του έργου έκαναν μια σύντομη παρουσίαση της αποκατάστασης του γεφυριού.

Η εκδήλωση, η οποία έγινε με περιορισμένο αριθμό προσκεκλημένων λόγω των μέτρων κατά της Covid -19, έκλεισε με ξενάγηση στο γεφύρι από τον **Μανώλη Κορρέ**, πρόεδρο της Επιστημονικής Επιτροπής και ομότιμο Καθηγητή του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Το αποκατεστημένο μνημείο εντάχθηκε ξανά τόσο στο εξαιρετικό φυσικό τοπίο του, όσο και στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινότητας.

«Το γεφύρι της Πλάκας είναι στην

πραγματικότητα ένα σύμβολο, η μεταφορά της νέας ευρωπαϊκής αναγέννησης. Άνθρωποι, οργανισμοί, ινστιτούτα συνέβαλαν με όλη τη τεχνογνωσία και τις δεξιότητες τους. Όχι, για την αναστήλωση ή την ανακατασκευή, αλλά την αναγέννηση του. Αυτό το γεφύρι είναι το σύμβολο που τοποθετεί τον πολιτισμό και την ανθρώπινη κληρονομιά εκεί που ανήκουν. Δεν συνδέει μόνο δύο πλευρές ενός ποταμού, αλλά το παρελθόν το παρόν και το μέλλον της Ευρώπης. Σας δίνω συχαρητήρια που δεν χάσετε την ελπίδα και πιστέψατε ότι είναι δυνατόν». Από την ομιλία της **Σνέσκα Μιχαΐλοβιτς**

Η πρόεδρος της ΕΛΜΕΤ, Λυδία Καρρά, η γ.γ. της Europa Nostra, Σνέσκα Μιχαΐλοβιτς και η εκπρόσωπος της ΕΛΜΕΤ στην Europa Nostra, Αλεξάνδρα Προκοπίου παραδίδουν το βραβείο στην υπουργό Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη

«Σήμερα είναι μια ξεχωριστή μέρα. Γιατί το έργο, το οποίο έγινε εδώ και στο οποίο επένδυσε η επιστημονική κοινότητα εμπειρία, γνώση, χρόνο και κόπο, τιμάται και αναγνωρίζεται από μία οργάνωση της Κοινωνίας των Πολιτών, την Europa Nostra, η οποία τα τελευταία αρκετά χρόνια, έχει καθιερωθεί ως ο φορέας ο οποίος τιμά και αναδεικνύει ένα αναστηλωτικό έργο, ένα έργο αποκατάστασης μνημείου, το οποίο αποδίδεται στην κοινωνία».

Λίνα Μενδώνη

Η Σνέσκα Μιχαΐλοβιτς, γενική γραμματέα του οργανισμού για την πολιτιστική κληρονομιά Europa Nostra

Δεν εκλήθησαν...

Η ΠΣΕ και το γεφύρι

Στη μεγάλη εκδήλωση για την αναστήλωση της γέφυρας 14.7.2015. Ο Μανώλης Κορρές ενώπιον του τότε υπουργού Πολιτισμού Νίκου Ξυδάκη «αναστήλωσε» την γέφυρα

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας συνέβαλε ουσιαστικά στην πραγμάτωση του έργου. Να θυμίσουμε πως στις 14/07/2016 και στο Πνευματικό Κέντρο Ηπειρωτών το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, σε συνεργασία με την ΠΣ, διοργάνωσε εκδήλωση με θέμα: «Η συμβολή του Ε.Μ.Π. στην αναστήλωση του Γεφυριού της Πλάκας - ένας χρόνος μετά», όπου παρουσιάστηκε η μελέτη αναστήλωσης του γεφυριού. Σε όλες τις συσκέψεις του Υπουργείου που έγιναν για το γεφύρι η Πανηπειρωτική ήταν παρούσα. Δεν εκλήθη. Δεν παρέστη...

Ο πρωτομάστορας Θανάσης Πόραβος

«Οι απαιτήσεις του έργου σαφείς και συγκεκριμένες με την μελέτη του Πολυτεχνείου. Στην πράξη υλοποιήσαμε 23 διαφορετικούς τρόπους χτισίματος. Η εφαρμογή, πέτρα με πέτρα με αρμό λιγότερο από ένα εκατοστό που μας υποχρέωνε μια πέτρα να την επεξεργαστούμε και από τις έξι πλευρές μέχρι να βρεθεί η κατάλληλη θέση. Η δουλειά των εργατών βαριά και κουραστική, δεν ήταν λίγοι οι νεαροί όπου έρχονταν για δουλειά και ρωτούσαν

- Αυτά τα λιθάρια θα σηκώσουμε μάστορα όλη μέρα; Η απάντηση τυποποιημένη από μένα. -Αυτό το επάγγελμα διαλέξαμε, αυτά είναι τα τυχερά μας. -Αστο μάστορα, καλύτερα να δουλέψω σερβιτόρος. Ευτυχώς που βρέθηκαν νέοι από το Πακιστάν και λύσαμε το πρόβλημα των εργατών που βάζουμε πλάτη και τα χέρια στη φωτιά.

Τώρα που το βλέπω κι εγώ από τις φωτογραφίες, θαυμάζω το αποτέλεσμα, δεν μπορώ όμως να ξεχάσω τον ιδρώτα το μεσημέρι, την υγρασία και τις αλογόμυγες όταν δεν φυσούσε αέρας».

Τα καμρολίθια που είναι και το χαρακτηριστικό γνώρισμα του γεφυριού, έχουν εφαρμογή στην βάση τους πάνω στο καλούπι μηδέν έως τρία χιλιοστά και στην κορυφή τους επτά χιλιοστά. Τηρήσαμε νε θρησκευτική ευλάβεια αυτή την απόσταση για να κλείσει γεωμετρικά ο κύκλος μέχρι να βάλουμε το τελευταίο κλειδί».

Από συνέντευξη του Αθανασίου Πόραβου στην Κατερίνα Σχισμένου

Αθανάσιος Πόραβος, ο αρχιμάστορας του γεφυριού. Όχι δεν παρέστη στην τελετή. Δε εκλήθη...

«Τα 1.800 κυβικά μέτρα πέτρας, βάρους 4.500 τόνων, πέρασαν από 20 περίπου μαστόρους και σε καθέναν αντιστοιχούν 225 τόνοι σε διάστημα έξι μηνών». Δεν εκλήθησαν στη γιορτή. Δεν παρέστησαν!

Διαμαρτυρία της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων Τζουμερκιωτών

Το Σάββατο 2 Οκτωβρίου 2021 η υπουργός Πολιτισμού κυρία Μενδώνη παρέλαβε από την Europa Nostra την τιμητική πλακέτα για την αποκατάσταση του γεφυριού της Πλάκας, σε μια ιδιαίτερη τελετή στον χώρο του αποκατεστημένου γεφυριού, παρουσία περιορισμένου αριθμού προσκεκλημένων.

Η Ομοσπονδία Αδελφοτήτων Τζουμερκιωτών, η οποία πρωτοστάτησε, με πολλές Εκδηλώσεις, ημερίδες και λοιπές παραστάσεις στους αρμόδιους φορείς, για την αποκατάσταση του Γεφυριού της Πλάκας, εκφράζει τη λύπη της και την δυσφορία της, γιατί κατά την εκδήλωση αυτή δεν προσκλήθηκε από τους αρμόδιους οργανωτικούς φορείς.

Το παράπονο ενός Τζουμερκιώτη

«Γιατί οι βάρβαροι θα φθάσουν σήμερα και τέτοια πράγματα θαμπώνουν τους βαρβάρους...»

Δεν είδα πρωτομάστορες, μήτε τεχνίτες μήτε πελεκητές. Αυτούς που από την πρώτη ως την τελευταία μέρα μάτωσαν εκεί για να ξαναστηθεί.... Δεν είδα γεράντους που λιώσαν αρβύλες πάνω του στο διάβα τους. Αυτούς ντε που έκλαιγαν σαν μωρά όταν γκρεμίστηκε. Δεν είμαστε εκεί όλοι εμείς που πονέσαμε, γιατί δεν επέτρεπε η αστυνομία! «Μόνο όσοι έχουν πρόσκληση κύριε». Καμιά κατοστή νοματαίοι επίσημοι που η πλειοψηφία τους το έβλεπε για πρώτη φορά!

Έτσι τιμήθηκε η αναστήλωση του Γεφυριού ΜΑΣ... Εμείς για πρώτη φορά νιώσαμε ξένοι στον τόπο μας!

Θα τρίζουν τα κόκαλα του Μπέκα, του Ζέρβα και του Άρη».

Γιάννης Κοντογιάννης

Τα πόδια μας στυλώσαμε και το ανασηκώσαμε. Με ένα τεράστιο χαμόγελο και με μια καρδιά από ήλιο. Γιατί κάθε σπουδαίο, ιδανικό και όμορφο το φτιάξαμε «εμείς, καθένας από μάς που κρατάμε στη γροθιά μας τους κινητήριους ιμάντες του σύμπαντος».

...

Το γεφύρι της Πλάκας κατέρρευσε την 1η Φεβρουαρίου 2015. Ο Άραχθος κατεβασμένος παρέσυρε στο διάβα του, όχι ακριβώς το γεφύρι της Πλάκας, αλλά την «**πολιτική της πλάκας**» που **χρόνια και χρόνια ακολούθησε η εκάστοτε πολιτική εξουσία** και είχε σχέση με τη διατήρηση μνημείων που σηματοδοτούν τη ζωή και τον πολιτισμό του λαού.

Γιατί περνάς το ποτάμι σημαίνει συναντάς, δημιουργείς, ενώνεις και ενώνεσαι, διεκδικείς και συνοδοιπορείς, συνταυτίζεσαι και συνδημιουργείς... Τα γεφύρια ενώνουν ψυχές και πνοές, καρδιές και πολιτισμούς.

«Αειστε στο καλό!!!»

Η ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΗ ΤΟΥ ΤΖΟΥΜΕΡΚΙΩΤΗ

Έτσι και γι' αυτούς τους λόγους κατασκευάστηκε το γεφύρι της Πλάκας.

...

Στην ουσία όμως είχε γίνει βορά της πολιτικής αδιαφορίας και ανικανότητας. Όχι, το γεφύρι της Πλάκας δεν το γκρέμισε η κατεβασιά του Αράχθου. Το γεφύρι «πήγε» από την αδιαφορία τούτων ή εκείνων, υπεύθυνων και ποτέ υπόλογων της συντήρησης, διατήρησης και προβολής της όποιας πολιτιστικής κληρονομιάς μας.

Τελικά, το γεφύρι –για τούτο ή για εκείνον τον λόγο– αναστηλώθηκε.

Και το βραβείο...

«Με μια λιτή τελετή στον χώρο του ιστορικού Γεφυριού της Πλάκας, το οποίο πλέον στέκει όρθιο, η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΜΕΤ), που εκπροσωπεί στην χώρα μας την "Eu-

ropa Nostra" βράβευσε τους συντελεστές για το έργο πρότυπης αποκατάστασης».

Κι άρχισε το «κούτρημα». Ποιοι θα είναι, ποιοι θα βραβευτούν και ποιοι θα μιλήσουν.

Οι Τζουμερκιώτες μακράν, καθόσον δεν είχαν πρόσκληση ή δεν ήταν γραμμένοι στα κατάστιχα...

Όχι, πρωτομάστορες, τεχνίτες, πελεκητές και κουβαλητές ...Όχι αυτοί. Όχι οι Τζουμερκιώτες που πόνεσαν και ρακουμάνησαν από το πέσιμο του γεφυριού. «Μόνο όσοι έχουν πρόσκληση!!!»

Οι περισσότεροι πρώτη φορά έβλεπαν το γεφύρι... Οι άλλοι; Ξένοι στον τόπο τους.

Από μακριά τους κούνησαν με περηφάνια τα μαντίλια τους.

«Αειστε στο καλό!!!»

Χρήστος Α. Τούμπουρος

ΑΛ. ΚΑΧΡΙΜΑΝΗΣ: Με «όπλο» την ποιότητα των παραδοσιακών προϊόντων της Ηπείρου

Ο περιφερειάρχης Ηπείρου Αλέξανδρος Καχριμάνης απαντά στα ερωτήματα της Κατερίνας Σχισμένου και του Χρήστου Τούμπουρου

Αλέξανδρος Καχριμάνης, περιφερειάρχης Ηπείρου

Κύριε Περιφερειάρχα. Σας ευχαριστούμε θερμά για τη συνέντευξη αυτή που θα φιλοξενηθεί στην εφημερίδα «Πανηπειρωτική», όργανο της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας. Έχουμε, λοιπόν, την ευκαιρία να συζητήσουμε για την Ήπειρο, την πατρίδα μας. Και να μας επιτρέψετε να τονίσουμε πως, ιδιαίτερα, εμείς οι απόδημοι την έχουμε «για τα καλά μέσα στην καρδιά μας», όπως φυσικά και οι μόνιμοι κάτοικοι.

Η ΠΣΕ έχει ως μέλη της 475 Σωματεία. Εκ των πραγμάτων είναι μια δυνατή Ηπειρώτικη φωνή. Αυτή η φωνή, με την εφημερίδα μας, προσπαθούμε να φτάσει σε όλα τα χωριά της Ηπείρου, να είναι στην πραγματικότητα μια συντροφιά στους απόμαχους και απόμακρους, που στην ουσία «φυλάνε θερμοπόλες», στα Ηπειρώτικα χωριά. Αυτό ακριβώς υπηρετεί η εφημερίδα της Πανηπειρωτικής. Η «Πανηπειρωτική» είναι και θα είναι η φωνή των Ηπειρωτών. Πιστεύουμε πως η Περιφέρεια θα είναι κοντά μας σ' αυτή την προσπάθεια.

Η Περιφέρεια Ηπείρου, όπως και κάθε αυτοδιοικητικός φορέας επιθυμεί να υπάρχουν έγκυρα Μέσα Ενημέρωσης, που να απευθύνονται χωρίς «κρουγές και ψιθύρους» στους πολίτες και ειδικότερα σε όσους δεν έχουν εύκολα πρόσβαση στην καθημερινή ενημέρωση. Ο ρόλος της εφημερίδας της «Πανηπειρωτικής» είναι διττός: Και η ενημέρωση απόδημων και μόνιμων κατοίκων της Ηπείρου, αλλά και η μεταξί τους σύνδεση. Σε κάθε τέτοια πρωτοβουλία η Περιφέρεια ασφαλώς και είναι συμπαραστέτης.

Το τελευταίο διάστημα και στην Ήπειρο αντιμετωπίζουμε ένα καταιγισμό από προτάσεις για επενδύσεις στον τομέα της Ενέργειας, κυρίως με την κατασκευή υποδομών ΑΠΕ. Με δεδομένο ότι:

- ▶ δεν έχει ολοκληρωθεί το Εθνικό Ειδικό Χωρικό Σχέδιο των ΑΠΕ,
- ▶ θα υπάρξει αλλαγή του ενεργειακού μείγματος (π.χ. εγκρίθηκε η κατασκευή υποδομών για Φυσικό Αέριο-Άρτα, Ηγουμενίτσα, Ιωάννινα),
- ▶ έχετε προγραμματίσει την εκπόνηση-έγκριση του Περιφερειακού Ενεργειακού Σχεδιασμού όπως έχει γί-

νει σε άλλες Περιφέρειες;

Την περίοδο που διανύουμε αποδεικνύεται πόσο χρήσιμες είναι για την οικονομία και τους καταναλωτές οι εγκύριες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την μείωση του ενεργειακού κόστους που έχει εκτιναχτεί. Ως Περιφέρεια δεν είμαστε αντίθετοι, στην ανάπτυξή τους. Εκείνο όμως που θέλουμε είναι να υπάρχει σεβασμός στις προστατευόμενες περιοχές και να μην επιφέρουν μη αναστρέψιμες βλάβες στο περιβάλλον. Οι Περιφέρειες -αφείλου να επισημάνω- δεν εγκρίνουν την αδειοδότηση ΑΠΕ, αλλά γνωμοδοτούν επί των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Είμαστε υπέρμαχοι των μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από βιοαέριο που προέρχεται από καύση ζωικών αποβλήτων γιατί θεωρούμε ότι είναι προς όφελος και του περιβάλλοντος και του πρωτογενούς τομέα. Είμαστε επιφυλακτικοί ως προς τις άλλες εγκαταστάσεις εφόσον δεν τηρούνται κάποιοι βασικοί κανόνες. Πρέπει να σας επισημάνω ότι η εγκατάσταση ΑΠΕ προβλέπεται από το Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο Ηπείρου, γίνονται βάσει του εγκεκριμένου Εθνικού Σχεδίου, ενώ επίκειται και η εκπόνηση του νέου Ειδικού Χωροταξικού Πλαισίου για τις ΑΠΕ.

Η Ηπειρωτική Αποδημία αντιμετωπίζει όπως γνωρίζετε σοβαρό πρόβλημα μετακίνησης προς την ιδιαίτερη πατρίδα λόγω των διοδίων. Η πρωτοβουλία σας να απαλλαγούν από τα διόδια της πρόσβασης στην Εγνατία οδό, οι κάτοικοι της περιοχής Μετσόβου, στέφθηκε με επιτυχία από το Συμβούλιο της Επικρατείας (Σ.τ.Ε) με το αιτιολογικό ότι τμήματα του οδικού δικτύου κατασκευάστηκαν με Δημόσιες Επενδύσεις.

Υπάρχουν και άλλα τμήματα του οδικού δικτύου που κατασκευάστηκαν με Δημόσιες Επενδύσεις όπως:

- ▶ Τμήμα του οδικού δικτύου-ΕΓΝΑΤΙΑ (π.χ. Ιωάννινα- Ηγουμενίτσα)
- ▶ Τμήμα του οδικού δικτύου- ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ (Παράκαμψη Άρτας, Παράκαμψη Αγρινίου)

▶ Σήραγγα Πρέβεζας - Ακτίου
Η ΠΣΕ αγωνίζεται και διεκδικεί διαχρονικά την πλήρη κατάργηση των διοδίων. Με δεδομένο την απόφαση του Σ.τ.Ε. σας απασχολεί αντίστοιχη προ-σφυγή;

Δε νομίζω να υπάρχει πολίτης που θέλει να πληρώνει είτε φόρους, είτε τέλη, είτε διόδια. Όμως είναι αναπόφευκτα ως γενικός κανόνας σε όλο τον κόσμο και όχι μόνο στην Ελλάδα. Πρέπει να είμαστε ειλικρινείς και ρεαλιστές, έστω και αν δεν γινόμαστε αρεστοί. Η κατασκευή των οδικών αξόνων ήταν επιδίωξη δεκαετιών για τους Ηπειρώτες και χάρη σε αυτούς έσπασε σε μεγάλο βαθμό η γεωγραφική απομόνωση, απέκτησε νέες αναπτυξιακές δυνατότητες η περιοχή μας και γενικότερα η Βορειοδυτική Ελλάδα και πρώτο από δείγμα είναι η αύξηση των επισκεπτών χειμώνα- καλοκαίρι. Η κατασκευή των οδικών αξόνων έγινε σύμφωνα με συγκεκριμένους όρους ως προς τη χρηματοδότησή τους από την Ευρωπαϊκή Ένωση οι οποίοι και δεν μπορούν να αναθεωρούνται μονομερώς. Δεν είναι όμως μόνο το κόστος κατασκευής που πρέπει να αντιμετωπιστεί, είναι και το κόστος συντήρησης, το οποίο σαφώς και είναι πολύ μεγαλύτερο από τους υπάρχοντες εθνικούς δρόμους.

Για την Ιόνια Οδό πρέπει να σας θυμίσω ότι για να εξασφαλιστεί η απαιτούμενη χρηματοδότηση εντάχθηκε στην ίδια εργολαβία, τμήμα της ΠΑΘΕ. Αντλαμβήνεστε ότι δεν μπορεί την ώρα που πληρώνουν διόδια για την Ιόνια όσοι διέρχονται από την ΠΑΘΕ, να ικανοποιηθεί αίτημα απαλλαγής όσων χρησιμοποιούν την Ιόνια Οδό, που συν τοις άλλοις έχουν στη διάθεσή τους και το παράλληλο εθνικό δίκτυο. Όσον αφορά τα διόδια της Εγνατίας, η Περιφέρεια δεν προσέφυγε στο Συμβούλιο της Επικρατείας για την απαλλαγή των κατοίκων του Μετσόβου από την καταβολή διοδίων. Προσέφυγε

Αυτά τα γκρεμοτόπια με το μεράκι του Ηπειρώτη μας δίνουν προϊόντα εξαιρετικής ποιότητας. (Φωτ.: Κώστας Μαυροπάνος)

για να ισχύσει για το σύνολο του νομού Ιωαννίνων η απαλλαγή που ίσχυε για το Μέτσοβο (όπως ισχύει και για τη Θεσπρωτία), επειδή δεν υπάρχει παράλληλο οδικό δίκτυο.

Τα ίδια ισχύουν και για τη σήραγγα Πρέβεζας- Άκτιου, που αν θέλουμε να είμαστε δίκαιοι, εκεί το πρόβλημα βρίσκεται στην μείωση του κόστους διέλευσης όσων δραστηριοποιούνται επαγγελματικά εκατέρωθεν της σήραγγας και για τους οποίους πρέπει να ισχύσει διαφορετική εκπαιδευτική πολιτική. Είναι κάτι που ζητάμε επίμονα, αλλά μέχρι σήμερα δεν έχει επιτευχθεί θετικό αποτέλεσμα.

Υπάρχουν σοβαρές εκκρεμότητες στην κατασκευή-βελτίωση οδικών αξόνων στην Ήπειρο όπως:

- ▶ Ιωάννινα - Κακαβιά
 - ▶ Μαυρομάτι - Ηγουμενίτσα - Πρέβεζα
 - ▶ Σύνδεση Πρέβεζας με Ιόνια-Οδό
- Προβλέπεται το επόμενο διάστημα κάποιος προγραμματισμός στην κατασκευή τους και η ένταξή τους σε Εθνικά ή Περιφερειακά Προγράμματα;

Είναι όπως το λέτε: Σοβαρές εκκρεμότητες που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο άμεσο μέλλον. Να ξεκαθαρίσουμε όμως κάτι για να μη διαχέονται λανθασμένες εντυπώσεις. Και οι τρεις οδικές αξόνες ανήκουν στα Διευρωπαϊκά οδικά δίκτυα, για τα οποία η αρμοδιότητα ανήκει αποκλειστικά στο Υπουργείο Υποδομών και η Περιφέρεια δεν έχει τη δυνατότητα να δράσει αυτοτελώς. Και τα τρία έργα βρίσκονται στο σχεδιασμό του Υπουρ-

γείου, το καθένα όμως σε διαφορετικό βαθμό προτεραιότητας και προετοιμασίας. Το πλέον ώριμο είναι αυτό της οδικής σύνδεσης Ιωάννινα- Κακαβιά, που αποτελεί το τελευταίο τμήμα της Ιόνιας Οδού. Το έργο δεν προχώρησε μαζί με το υπόλοιπο τμήμα λόγω των αντιδράσεων που υπήρξαν ως προς τη χάραξη του στο λεκανοπέδιο Ιωαννίνων. Στο διάστημα που μεσολάβησε άλλαξαν οι όροι χρηματοδότησης των οδικών έργων από την Ε.Ε. καθώς για τετράκηνους δρόμους απαιτούνται μεγάλοι κυκλοφοριακοί φόρτοι που δεν τους καλύπτει όχι μόνο ο συγκεκριμένος οδικός άξονας, αλλά ούτε μεγαλύτεροι όπως π.χ. ο Ε-65 που ενώνει τρεις περιφέρειες της χώρας.

Η Περιφέρεια Ηπείρου ζήτησε να αναλάβει η ίδια την ωρίμανση των μελετών ώστε να προλάβει να το προτείνει η Ελληνική Κυβέρνηση στο Ταμείο Ανάκαμψης. Παρά το γεγονός ότι συμπεριλήφθηκε στην αρχική της πρόταση -με εισήγηση του Πρωθυπουργού- τελικά η Ε.Ε. δεν το ενέταξε στο τελικό πρόγραμμα καθώς η επιλογή της ήταν να μην εντάξει κοινωνικά έργα, πλην 2-3 για ειδικούς λόγους, όπως ο Ε-65 σε αντιστάθμιση της απολιγνιτοποίησης της Δυτικής Μακεδονίας και του Βόρειου Άξονα της

Θα 'ναι τα Γιάννενα, ψιθύρισα, στο χιόνι και στον άγριο καιρό γυάλινα και μαλαματένια.

Μιχάλης Γκανάς

Η Πρέβεζα αποκτά πλέον είσοδο ευρωπαϊκής πόλης

(Φωτ.: Γιώργος Μάνης)

Ηγουμενίτσα, η πύλη της Ευρώπης

Πρέβεζα, η νύφη του Αμβρακικού

Κρήτης λόγω των πολλών θανατηφόρων τροχαίων.

Πλέον οδηγούμαστε σε μια διαφορετική λύση, πιθανότητα την ένταξη του έργου στο νέο ΕΣΠΑ με διαφορετικά τεχνικά χαρακτηριστικά κλειστού δρόμου, τρίκηνης διατομής με περιθώρια μελλοντικής μετατροπής του σε τετράϊκνης. Είμαστε σε αναμονή και σε στενή συνεργασία με το Υπουργείο Υποδομών.

Ο δεύτερος οδικός άξονας που βρίσκεται σε εκκρεμότητα είναι της οδικής σύνδεσης της Ιόνιας Οδού με την Πρέβεζα. Πρόκειται για ένα έργο που λογικά θα έπρεπε να είχε προχωρήσει ταυτόχρονα με την ολοκλήρωση του κεντρικού άξονα της Ιόνιας Οδού. Υπήρξε τεράστια και αδικαιολόγητη για μας καθυστέρηση εκ μέρους του Υπουργείου Υποδομών εκείνη την περίοδο, το οποίο δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να αξιοποιήσει και τα 35 εκατομμύρια ευρώ που είχε διαθέσιμα η Περιφέρεια Ηπείρου από το δικό της ΕΣΠΑ για τη σύνδεση της Ιόνιας στην Καμνή με τη γέφυρα Καλαγίθρου. Η μελέτη έπαιρνε συνεχώς παρατάσεις, εμείς έχουμε ζητήσει εδώ και ενάμιση χρόνο να αναλάβουν οι υπηρεσίες της Περιφέρειας την ωρίμανσή της, κάτι που τελικά μάλλον θα συμβεί εντός του επόμενου διαστήματος,

επίσης πέρασε από «σαράντα κύματα».

Η μελέτη για τη σύνδεση Εγνατίας με Μαυρομμάτι έχει ανατεθεί από το Υποδομών στην Εγνατία Οδό Α.Ε., ενώ για τον παραλιακό οδικό άξονα, η Περιφέρεια μόλις πρόσφατα και μετά από επιμονή παρέλαβε τη μελέτη για το τμήμα Πάργα- Μεσοπόταμος και αφού την ωριμάσει θα αναζητήσει πηγή χρηματοδότησης. Για το υπολειπόμενο τμήμα, εξ όσων γνωρίζουμε δεν υπάρχει μελέτη ούτε καν σε προκαταρκτικό στάδιο.

Υπάρχει κάποιος προγραμματισμός για την σύνδεση της Ηπείρου με το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας;

Η σιδηροδρομική σύνδεση της Ηπείρου είναι ένας διακαής πόθος των Ηπειρωτών. Ήταν άλλωστε και μια μόνιμη προεκλογική δέσμευση όλων των κομμάτων τις τελευταίες δεκαετίες. Από την πρώτη ημέρα ανάληψης των καθηκόντων μας ως Περιφερειακή Αρχή είχαμε δραστηριοποιηθεί ενεργά με το ζήτημα της σιδηροδρομικής σύνδεσης. Ξαν μια πρώτη ενέργεια ήταν η εκπόνηση μελέτης σκοπιμότητας για τη σύνδεσης Ηγουμενίτσα-Ιωάννινα- Αργυρόκαστρο καθώς θεωρούμε ότι μπορούσε να προχωρήσει πιο εύκολα ως έργο. Το κυρίως έργο όμως είναι η σύνδεση Ηγουμενίτσα- Ιωάννινα-

περιβαλλοντικό αποτύπωμα, είμαστε αισιόδοξοι ότι και αυτό το μεγάλο έργο θα γίνει πραγματικότητα σε βάθος δεκαετίας.

Η Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων (ΔΣΑ) έχει απασχολήσει το Δ.Σ. της ΠΣΕ πολλές φορές. ανταποκρινόμενο στις ανησυχίες των συμπατριωτών μας σχετικά με την μεγάλη οικονομική επιβάρυνση που υφιστάμεθα στα ανταποδοτικά τέλη των Δήμων, παρά το γεγονός της απουσίας μας από τις κοιτικές μας για μεγάλο χρονικό διάστημα ετήσια.

Με αφορμή την νέα ακύρωση του διαγωνισμού «Έγκριση μελέτης και όρων δημοπράτησης για την ανάθεση της υπηρεσίας “Δοκιμαστική λειτουργία, λειτουργία και συντήρηση των ΣΜΑ Ηπείρου, Μεταφορά Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ) και υπολείμματος της Μονάδας Επεξεργασίας Απορριμμάτων (ΜΕΑ) Ηπείρου” (η πράξη ένταξης και χρηματοδότησης στο ΠΕΠ έγινε το 2017) έχετε μια ολοκληρωμένη εικόνα πόσο επιβαρύνεται ο Δηότης;

- ▶ από την μη ολοκλήρωση των ΣΜΑ,
- ▶ από την υλοποίηση της προαναφερόμενης υπηρεσίας (Δοκιμαστική λειτουργία, λειτουργία και συντήρηση των ΣΜΑ Ηπείρου, Μεταφορά ΑΣΑ και υπολείμματος της ΜΕΑ και
- ▶ από τον μέχρι τώρα λειτουργία της ΜΕΑ

Η Περιφέρεια Ηπείρου έχει αναλάβει πολλές πρωτοβουλίες για τη διαχείριση των απορριμμάτων, στην προσπάθειά της αφενός να βοηθήσει τους Δήμους και αφετέρου να αποτρέψει την επιβολή προστίμων από την Ε.Ε. τα οποία θα επιβάρυναν τελικά τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Χάρη στις ενέργειες της Περιφέρειας στην Ηπειρο δεν επιβλήθηκε ούτε ευρώ πρόστιμο για τους ανεξέλεγκτους χώρους ταφής απορριμμάτων. Σε συνέχεια με προγραμματική σύμβαση με τους Φορείς Διαχείρισης ανέλαβε την κατασκευή του Εργοστασίου και των Σταθμών Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό έχει αναλάβει συγκεκριμένες υποχρεώσεις έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που χρηματοδότησε τα έργα μέσω του Ε.Π. «Ηπειρος 2014-2020» (ΕΣΠΑ), οι οποίες

θα πρέπει να τηρηθούν ώστε να μην επιβληθούν πρόστιμα. Μεταξύ αυτών προβλέπεται και εξάμηνη δοκιμαστική λειτουργία του εξοπλισμού, ώστε στη συνέχεια να γίνει η οριστική παραλαβή του και ακολούθως η παράδοσή του στον Αναγκαστικό Σύνδεσμο Διαχείρισης Απορριμμάτων Ηπείρου. Η Περιφέρεια το μόνο που έχει ζητήσει, είναι στους διαγωνισμούς που προκηρύσσονται να περιλαμβάνονται οι όροι που έχουν συναφθεί τόσο για τη λειτουργία του Εργοστασίου, όσο και για τους ΣΜΑ. Η λειτουργία των ΣΜΑ, δεν ήταν προϋπόθεση της λειτουργίας του Εργοστασίου, ωστόσο τα κόστη που προκύπτουν τα γνωρίζουν οι Δήμοι που διαχειρίζονται τα απορρίμματα και αναλόγως των άλλων δράσεων που υλοποιούν, όπως π.χ. η ανακύκλωση.

Η Περιφέρεια Ηπείρου είναι μία από τις 13 περιφέρειες της Ελλάδας. Με μεγάλες παραγωγικές δυνατότητες, αλλά ίσως και η φτωχότερη Περιφέρεια. Ποια είναι η αλήθεια; Τι πρέπει να γίνει και τι γίνεται;

Η Ήπειρος είναι γεγονός ότι «πληρώνει» τη μακροχρόνια γεωγραφική απομόνωση, αλλά και τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των πολέμων που έλαβαν χώρα στο έδαφός της. Τις τελευταίες δεκαετίες έγιναν πολύ μεγάλα βήματα προόδου, τα οποία είχαν και το τίμημά τους, την αποσάθρωση του παραγωγικού δυναμικού της υπαίθρου και την ερήμωση των χωριών μας. Υπάρχουν ωραίες ιδέες που ακούγονται συνήθως στα αναπτυξιακά συνέδρια, αλλά πολύ δύσκολα μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη. Η Ήπειρος χρειάζεται επενδύσεις σε κάθε παραγωγικό τομέα ώστε να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας. Ως Περιφέρεια στηρίζουμε κάθε επενδυτική πρωτοβουλία που αναλαμβάνεται, τόσο μέσω των χρηματοδοτικών προγραμμάτων (π.χ. αναπτυξιακοί νόμοι) όσο και σε διοικητικό επίπεδο. Εκείνο που θέλουμε είναι να επενδύσουν πρώτοι στην Ήπειρο οι απόδημοι Ηπειρώτες επιχειρηματίες. Κι όταν αυτό γίνεται είμαστε διπλά χαρούμενοι και ικανοποιημένοι. Εδώ θέλω να επισημάνω το παράδειγμα με την Ρ&Ι του συμπατριώτη μας κ. Βασίλη Τριάδη, που επέλεξε τα Γιάννενα για να δημιουργήσει μονάδα της εταιρίας του αξιοποιώντας τους πτυχιούχους πληροφορικής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ανοίγοντας το δρόμο και για άλλες μεγάλες εταιρείες του κλάδου. Κάτι ανάλογο μπορεί να γίνει και με άλλες επιχειρήσεις.

Δείχνετε μεγάλο ενδιαφέρον για τα τοπικά προϊόντα. Νομίζετε πως είναι εφικτό να αναδειχτούν και να προστατευτεί η ποιότητα, αλλά και η ονομασία της προέλευσής τους;

Η Περιφέρεια έχει ξεκινήσει εδώ και αρκετά χρόνια να προωθεί στην Ελληνική αγορά και σε επιλεγμένες αγορές του εξωτερικού την προώθηση των προϊόντων της Ηπείρου. Είναι η πρώτη Περιφέρεια

της χώρας που έθεσε ως στρατηγικό της στόχο την παράλληλη προβολή του τουρισμού και των τοπικών αγροτικών προϊόντων, πρακτική που στη συνέχεια ενέταξε στο σχεδιασμό του και το Υπουργείο Τουρισμού. Το κύριο «όπλο» μας είναι η ποιότητα των Ηπειρωτικών προϊόντων που κατά βάση παράγονται με παραδοσιακό τρόπο. Η προστασία τους είναι ένα ζήτημα που απασχολεί την Περιφέρεια, αλλά πρέπει πρώτιστα να κινητοποιεί τους παραγωγούς. Υπάρχει όντως ζήτημα με τα τρόφιμα ονομασίας προέλευσης και ειδικά τα τυροκομικά, το μέλι, τα αβγά. Έχουμε κάνει έναν titάνιο αγώνα για την προστασία της «φέτας» από την καταστρατήγηση της νομοθεσίας από επιχειρήσεις εκτός Ηπείρου, που έπλητταν όμως τα προϊόντα που παράγονταν στην Ήπειρο από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και συμπνίεζαν τις τιμές παραγωγού γάλακτος. Φέτος μετά και από τα μέτρα που άρχισε να λαμβάνει η Κυβέρνηση για τον περιορισμό της έκτασης των αθρών εισαγωγών γάλακτος από το εξωτερικό και τις διασταυρώσεις που άρχισαν να γίνονται οι τιμές παραγωγού αυξήθηκαν και περιορίστηκαν τα φαινόμενα παραγωγής δήθεν «φέτας». Υπάρχει ακόμη δρόμος για να πετύχουμε την πλήρη διασφάλιση όλων των αγροτικών προϊόντων μας από τις «ελληνοποιήσεις», οι οποίες πλήττουν το εισόδημα των αγροτών μας.

Αλέξανδρος Κακριμάνης, Δήμαρχος Μετσόβου, Νομάρχης Ιωαννίνων, Περιφερειάρχης Ηπείρου. Σκοπεύει για παραπέρα ή ακολουθεί πιστά τον κανόνα «καλύτερα πρώτος στο χωριό παρά δεύτερος στην πόλη»;

Έχω ξεκαθαρίσει ότι δεν με ενδιαφέρει η κεντρική πολιτική σκηνή. Ήμουν, είμαι και θα είμαι «στρατευμένος» στην Αυτοδιοίκηση. Με τους συνεργάτες μου έχουμε σε εξέλιξη πολύ σοβαρές πρωτοβουλίες και δράσεις, τις οποίες θέλουμε να ολοκληρώσουμε δημιουργώντας καλύτερες προϋποθέσεις για τους Ηπειρώτες και την Ήπειρο. Ενδεικτικά να αναφέρω τα οδικά έργα αρμοδιότητας της Περιφέρειας, όπως η παράκαμψη του Αρχαιολογικού χώρου της Νικόπολης, η λεωφόρος Νιάρχου στα Γιάννενα, οι κόμβοι και οι οδικές συνδέσεις σε Άρτα – Θεσπρωτία, η υλοποίηση του προγράμματος για την Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα, η δημιουργία του Πάρκου Υψηλής Τεχνολογίας, τα νέα διοικητήρια σε Άρτα και Πρέβεζα, η ανάδειξη του ιστορικού χώρου Σουλίου, η αξιοποίηση παλιών στρατοπέδων και πολλά άλλα που έχουν καθυστερήσει εξαιτίας της πανδημίας; του κορωνοϊού. Επίσης έχουμε μπροστά μας τον προγραμματισμό του νέου ΕΣΠΑ για το οποίο ήδη προετοιμαζόμαστε ταυτόχρονα με την ολοκλήρωση του τρέχοντος.

Σας ευχαριστούμε θερμά. Ευχόμαστε κάθε επιτυχία στο έργο σας.

Τα όρη Τσαμαντά ή Μουργκάνα. Αγέρωχα-περίφανα. Βουνά γεμάτα ιστορία! (Φωτ.: Αλέξης Τσέκας)

«Οι νοικοκυραίοι του, προσωρινά, σάμπως έναν αιώνα τώρα, ένας ένας πετούσαν απ’ το παράθυρο. Από απελπισιά παρά από πόθο. Για το πουθενά, δίχως από πουθενά να ‘χουν ποτέ γυρίσει. Μπορεί να πληγώθηκαν χτυπώντας παράθυρα ξένα. Ή μπορεί και να πέθαναν πετώντας...»

Σταυρούλα Δημητρίου «Η επιστροφή της Κίχλης», εκδ. Λιβανής

με προοπτική αναπροσαρμογής της στα νέα δεδομένα που θέτει η Ε.Ε.. Πρόθεσή μας είναι- εφόσον όλα κυλήσουν ομαλά και γρήγορα- να την προωθήσουμε προς ένταξη στο νέο ΕΣΠΑ. Ειδικά για την Πρέβεζα και το παραλιακό μέτωπο πρέπει να σημειώσω ότι υπάρχει και η προοπτική ολοκλήρωσης της Αμβρακίας οδού, που

Καλαμπάκα, που επίσης είναι ενταγμένο στα διευρωπαϊκά συγκοινωνιακά δίκτυα. Και για αυτό είχαμε θετικές εξελίξεις πρόσφατα καθώς ο Υφυπουργός Υποδομών ανακοίνωσε ότι εντός του 2022 θα ανατεθούν οι μελέτες του έργου. Με δεδομένο ότι η Ε.Ε. στρέφεται προς τις συγκοινωνιακές υποδομές με πολύ μικρό

Άρτα. «Αρχόντισσα της Ήπειρος, της Ρωμισσίνης πέτρα ριζιμιά, των θρύλων και της ιστορίας πόλη, Άρτα του κόσμου αρτιμιά»

Κωστής Παλαμάς

Κώστας Μπατσής

Συμπληρώθηκε 6. 10. 2021 ένας χρόνος αφότου ο γνήσιος, ατόφιος και καθαρός Τζουμερκιώτης Κώστας Μπατσής «μας άφησε».

Ένας αγνός πατριώτης με αγάπη και καημό για το Τζουμέρκο, που ταύτισε την ίδια τη ζωή του με τη γενέτειρα και την αφιέρωσε στην υπηρεσία του Τζουμερκιώτικου πολιτισμού. Στην Ηπειρώτικη αποδημία υπήρξε μια εμβληματική φυσιογνωμία.

Η προσφορά του αξιόλογη. Για πολλά χρόνια ήταν μέλος του ΔΣ της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας.

Το έργο του **Κώστα Μπατσή** και η προσφορά του στην παράδοση και τον ηπειρώτικο πολιτισμό είναι μοναδικό. Στην Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλά-

δας προσέφερε έργο ανυπέρβλητο. Χρόνια ολόκληρα δίδαξε χιλιάδες νέους και νέες τους χορούς και τα τραγούδια μας. Κοντά σ' αυτόν χιλιάδες ηπειρωτόπουλα έμαθαν την παράδοση και την αγάπησαν. Αγάπησαν τους συλλόγους και υπηρέτησαν την αποδημία.

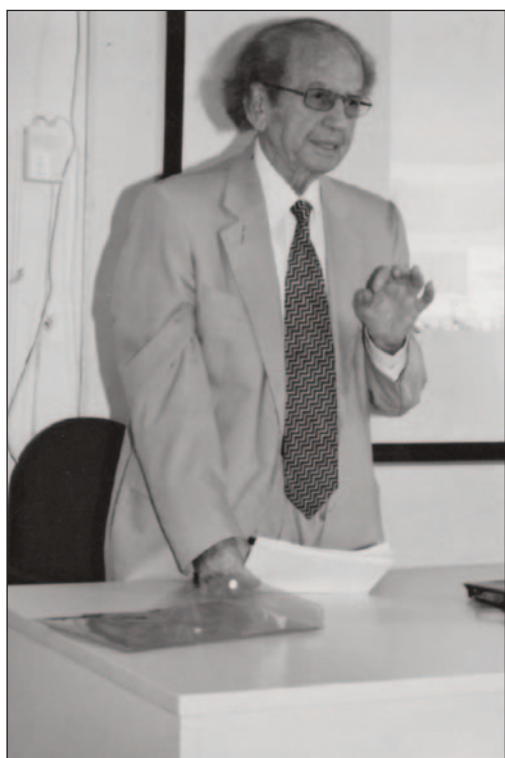
Η μόνιμη και καθημερινή παρουσία του στο χώρο της Πανηπειρωτικής και η προσφορά του γενικά στη γραμματεία ήταν μοναδική. Και πάντα με ανιδιοτέλεια, εξαιρετική υπομονή και αμέριστη για όλους/ες τους Ηπειρώτες αγάπη. Με το μοναδικό και αληθινό-Τζουμερκιώτικο χαμόγελο.

Η μνήμη του παρούσα!

*«Κώστα δεν έφυγες. Δεν σε αφήνουμε να φύγεις
Όμορφος, άγιος και αγνός.
Άμωμος, άσπιλος και ανιδιοτελής*

*Αυθόρμητος, ανυπόκριτος και ειλικρινής,
ανυστερόβουλος και ιδεολόγος,
απροσκύνητος και αληθής!
Δημοκράτης και αληθινός Τζουμερκιώτης»*

Χρήστος Γ. Γκόντζος

Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία στο άγγελμα του θανάτου του Χρήστου Γ. Γκόντζου εξέδωσε το ακόλουθο Δελτίο Τύπου

«Η Πανηπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδας με θλίψη πληροφορήθηκε το θάνατο του **Χρήστου Γ. Γκόντζου**, εκπαιδευτικό-δραστήριο Ηπειρώτη ο οποίος διατέλεσε και μέλος του ΔΣ της Πανηπειρωτικής.

Ο Χρήστος Γ. Γκόντζος γεννήθηκε το 1924 στο Θεσπρωτικό (Λέλοβα). Τελείωσε το δημοτικό σχολείο Θεσπρωτικού, το ημιγυμνάσιο Φιλιανών, το Λύκειο Άρτας και τη Ζωσιμαία Παιδαγωγική Ακαδημία Ιωαννίνων.

Το 1976 έγινε πρόεδρος του Εποπτικού Συμβουλίου της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδος (Δ.Ο.Ε.) και στη συνέχεια ειδικός γραμματέας και αντιπρόεδρος αυτής.

Συμμετείχε στην τριμελή επιτροπή με τον Κυριάκο Γεωργιάδη και το Νίκο Νικολόπουλο για την έκδοση του Διδασκαλικού Βήματος (Δ.Β.) και του Επιστημονικού Βήματος (Ε.Β.). Έγραφε το «χρονογράφημα» του (Δ.Β.) με το ψευδώνυμο «Νέστορας».

Το 1979 έγινε πρόεδρος της «Επιτροπής Παιδείας» για τα δικαιώματα του παιδιού, αποτελούμενη από εκπροσώπους όλων των φορέων εκπαίδευσης Αθηνών.

Συνεργάστηκε για την έκδοση της εγκυκλοπαίδειας «Σχολική Υδρία».

Το 1983 έγινε Σχολικός Σύμβουλος Π.Ε. και τοποθετήθηκε στο 1ο Γραφείο Β' Περιφέρειας Πειραιά.

Μέλος της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών (Ε.Ε.Λ.)

Μέλος της «Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών» (Ε.Ε.Λ.)

Μέλος του Συνδέσμου Ιστορικών συγγραφέων και αντιπρόεδρος αυτού.

Γνήσιος-αληθινός Ηπειρώτης άφησε μεγάλη παρακαταθήκη με το έργο του. Στους συγγενείς του εκφράζουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια».

Μια κατάθεση αγάπης για τον Χρήστο Γκόντζο από τον φίλο και Σχολικό Σύμβουλο Νίκο Νικολόπουλο

«Πριν λίγες μέρες έφυγε από κοντά μας και τάφηκε στον γενέθλιο τόπο του, το Θεσπρωτικό Πρεβέζης, ο αγαπημένος φίλος, συνάδελφος και συνεργάτης στη διάρκεια της μακράς κοινής μας πορείας, ο **ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΟΝΤΖΟ Σ.** Αντί άλλης αναφοράς καταθέτω, στην αγαθή του μνήμη, απόσπασμα από μια σύντομη αναφορά που είχα κάνει, πριν 15 χρόνια, για τον άνθρωπο, το δάσκαλο και το συγγραφέα, από το Βήμα της Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, στην τιμητική εκδήλωση που είχε οργανωθεί για χάρη του στην αίθυσά της, την Άνοιξη του 2006.

(...) Με το **Χρήστο Γκόντζο** γνωριστήκαμε πριν τριάντα χρόνια, τον Ιούνιο του 1976, στη διάρκεια μιας γενικής Συνέλευσης που γινόταν στο θέατρο ΔΙΟΝΥΣΙΑ, και μετείχαμε κι οι δυο ως αντιπρόσωποι του κλάδου των δασκάλων. Ήταν η πρώτη μεταπολιτευτική συνέλευση αντιπροσώπων απ' όλη τη χώρα, που είχαν εκλεγεί με ελεύθερες εκλογές. Στα πλαίσια αυτής της συνέλευσης συνεργαστήκαμε ιδιαίτερα ως μέλη μιας επιτροπής που είχε ως θέμα την «απαλλαγή των διδασκομένων στα Δημοτικά σχολεία βιβλίων και ιδιαίτερα των αναγνωστικών από τα φλεγόμενα πουλιά και τα συνθήματα της δικτατορίας, που βάνουσα είχαν πληγώσει μαθητές, δασκάλους και γονείς τα πέτρινα εκείνα χρόνια, αλλά και την στήριξη και τη βελτίωση τους, μέχρι τη συντομότερη αλλαγή τους. Θέμα της ήταν ακόμη η επιμόρφωση των δασκάλων, η αναβάθμιση των Ζετών Παιδαγωγικών Ακαδημιών σε 4ετείς και η ένταξή τους στα Πανεπιστήμια της χώρας.

Στη διάρκεια αυτών των (έντονων συχνά)

συζητήσεων που γίνονταν εκεί, για την αναζήτηση «χρυσών τομών» αλλά και για τη λύση των προβλημάτων που είχαν προκύψει, εκτίμησα ιδιαίτερα τη σύνεση και την ψυχραιμία του ανθρώπου, αλλά και την ικανότητά του να πείθει τους συνομιλητές του με επιχειρήματα της πείρας και της γνώσης του, συχνά αμύχλητα. Τα στοιχεία αυτά, και η έμφυτη εξωστρέφεια και των δυο μας, μας έφεραν από τις πρώτες ώρες κοντά κι έδωσαν φιλικό δεσμό ανάμεσά μας. Πριν φύγω απ' αυτό το θέμα όμως, θεωρώ κρίσιμο να αναφέρω ότι οι προτάσεις και τα πορίσματα αυτών των ομάδων σηματοδότησαν την πορεία των θετικών εξελίξεων για τον κλάδο των δασκάλων και την εκπαίδευση, γενικότερα. Ανάμεσα στις προτάσεις αυτές ήταν η ανάγκη παράλληλης με τα αναγνωστικά γραφής και διδασκαλίας των τριών «Ανθολογιών», που άνοιξαν παράθυρα επικοινωνίας των παιδιών της Α' βαθμίδας με τη νέα ελληνική λογοτεχνία και τους δημιουργούς της.

Με το Χρήστο ξαναβρεθήκαμε δυο χρόνια αργότερα (Ιούνιο 1978) ως εκλεγμένα μέλη του 9μελούς συμβουλίου της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας, (ΔΟΕ) της μεγαλύτερης σε αριθμό μελών συνδικαλιστικής οργάνωσης της χώρας, με παράδοση αγώνων για την τη βελτίωση της παιδείας και των μελών της, από το 1922. Με γνώση των προβλημάτων που μας ανέμεναν και επίγνωση των επιπτώσεων που οι ενέργειές μας θα είχαν για το παρόν και το μέλλον του κλάδου που εκπροσωπούσαμε και τον τόπου γενικότερα, τα μέλη της ΔΟΕ συγκροτηθήκαμε σε σώμα, χω-

ρίσαμε ταμείς ευθύνης και ριχτήκαμε στη δουλειά. Ο Χρήστος ορίστηκε ως Ειδικός Γραμματέας της οργάνωσης, με ειδικό ρόλο την επικοινωνία με εξωσυνδικαλιστικούς φορείς και την εκπροσώπηση της ΔΟΕ σε θέματα πολιτισμού. Ένας ρόλος που του πήγαινε και τον άσκησε επάξια και επιτυχημένα. Η εμπειρία της προηγούμενης καλής συνεργασίας μας με το Χρήστο μας οδήγησε στην επιλογή της κοινής φροντίδας και επιμέλειας του **Βήματος** και του επιστημονικού **Βήματος του Δασκάλου**, δυο λειτουργικών εντύπων της Ομοσπονδίας, τα οποία έφταναν ως το τελευταίο σχολείο της χώρας και ήταν πομπός και δέκτης πληροφοριών και μηνυμάτων ανάμεσα σ' αυτά και στη ΔΟΕ. Ο Χρήστος, με προτροπή μου, κρατούσε στο Βήμα μια μόνιμη στήλη με το συμβολικό ψευδώνυμο «Νέστορας», που ήταν στα μέτρα του της σύνεσης του χαρακτήρα του.

Στη διάρκεια της πολύμηνης αυτής συνεργασίας μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω πολλές από αρετές του Χρήστου ως ανθρώπου τρυφερού, ως εργατή ακάματου, ως συνεργάτη έμπιστου κι αξεσυνέριστου, ως τεχνίτη του λόγου επιδέξιο και ευρηματικού, ως πολίτη υπεύθυνου και δημιουργικού, ως συζύγου και πατέρα στοργικού, σε μια οικογένεια που βρισκόταν στην έφηβη πορεία της. Κι ας είναι αυτή η αναφορά μια προσφορά Μνήμης προς την αλησμόνητη σύντροφο της ζωής του Αλεξάνδρα, που σίγουρα βρίσκεται κάπου εδώ ανάμεσά μας. Η τρίτη κοινή ανάμνηση μας με το Χρήστο ήταν το Φθινόπωρο του 1973, όταν ως Σχολικοί Σύμβουλοι κληθήκαμε από την Πολιτεία να εφαρμόσουμε οι ίδιοι στην πράξη όσα χρόνια προτείναμε και απαιτούσαμε απ' αυτή. Ο Χρή-

στος ως Σχολικός Σύμβουλος στον Πειραιά έδωσε δείγμα πράξης του νέου αυτού θεσμού και μπόλιασε το θαλάσσιο φλοίσβο της ψυχής του με το θρόισμα της Δωδωνάιας δρυός. Οι δάσκαλοι του Πειραιά, θα μπορούσαν να μιλήσουν καλύτερα από κάθε άλλον για τη δημιουργική αυτή συνεργασία τους μαζί του.

Από τα πρώτα χρόνια της γνωριμίας μας ο Χρήστος Γκόντζος μου είχε εμπιστευτεί δυο καημούς, που τον βασάνιζαν ιδιαίτερα: την ανάδειξη της προσφοράς των εκπαιδευτικών στην Εθνική αντίσταση και την προστασία της ελληνικής γλώσσας από την εσωτερική φθορά και την εξωτερική πολεμική. Για τη θεραπεία της διπλής αυτής αγωνίας του κινήθηκε μεθοδικά και υπομονετικά τα χρόνια που ακολούθησαν. Δημιουργικά ανήσυχος, καθώς είναι, συγκέντρωσε ψηφίδα-ψηφίδα και δισταυρώσε τις πληροφορίες και το υλικό του. Και όταν αυτός το έκρινε ώριμο του έδωσε πνοή και φως σε δυο του εκδόσεις: Τους εκπαιδευτικούς μαχητές της αντίστασης τους καταξίωσε, πριν από χρόνια με το αξιόλογο ομώνυμο βιβλίο του και «το δέντρο της ενιαίας μας γλώσσας», το φύτεψε πρόσφατα. (..)

Σε μένα μένει μόνο να πω (...) Χρήστο μου, για λογαριασμό και των συναδέλφων μας Σχολικών Συμβούλων, σε συχαίρω και σ' ευχαριστώ. Ο Θεός να σου δίνει δύναμη και χρόνια να αποδώσεις και το υπόλοιπο απόθεμα γνώσης και τρυφερότητας που κρύβεις μέσα σου. Να κάνεις το χώμα πνεύμα, καθώς θα 'λεγε ο Νίκος Καζαντζάκης.

Σήμερα οικείοι, συγγενείς και φίλοι τον κατευοδώνουμε με ευχές για αιώνια ανάπαυση και μνήμη αγαθή απ' όλους μας».

Ιστορικά και Παραδοσιακά Ανάλεκτα

«Κούκου..»

Ο «μπούφος» και το λάλημά του...

«Το λέν', βλάχα μ' το λένε, οι κούκοι στα βουνά,/κι οι πέρδικες στα πλάγια,/το λέει και ο πετροκό-
τσυφας /μέσα απ' τη φωλιά του».
Ήταν τότε που μάθαινα για τα φυτά, τα πιπνά και γενικά τα ζώα. Μάθαινα ό,τι μάθαινα στο σχο-
λείο, αλλά με περιλάμβανε και ο παππούς και «μού έδινε να καταλάβω». Παράλληλο σχολείο. Ειδικό-
τερα με τα πουλιά αετός, πέρδικα, κότσυφας, κού-
κος ή ακόμη και μπούφος για όλα είχε ο παππούς και το τραγουδάκι. Δημοτικό τραγούδι φυσικά. Δεν υπήρχαν τότε μουσικά ρεύματα και μουσικές εξ-
εσπερίας «κατεβασίες». Και συνέχιζε ο παππούς:
«Το λέει κι ένα βλαχόπουλο μαζί με τη
φλογέρα/πως πιάσανε την κλεφτουριά και τους
καπεταναίους». Δεν μπόρεσε όμως ποτέ να μου
εξηγήσει πώς και γιατί ο κούκος σε τραγουδι είναι
πάντοτε ταχυδρόμος κακών μαντιάτων. «Θα μάθεις
αργότερα», μού έλεγε συνεχώς. Πήγα Αθήνα και
δεν ματάδα κούκο. Δεν άκουσα το λάλημά του και
δεν βρήκα ούτε παππού ούτε και γιαγιά να μου τα
ερμηνεύσουν και να μου λύσουν τις απορίες. Διά-
βασα, έψαξα, ρώτησα. Τα καλοκαίρια στα χωριά.
Κούκος, λοιπόν, το πουλί που στην αρχαία ελ-
ληνική ονομάζονταν «κάκκυξ». Πήρε αυτή την
ονομασία από το κρώξιμό του «κόκκυ», δηλαδή
αυτό που είναι γνωστό «κούκου-κούκου». Ο κού-
κος φέρνει την 'Άνοιξη, αλλά με την απαραίτητη
προϋπόθεση πως «ένας κούκος δεν φέρνει την
άνοιξη». Κάτι δηλαδή παρόμοιο με αυτό που λέει
και ο ποιητής: «για να γυρίσει ο Ήλιος θέλει δου-
λειά πολλή». Επειδή όμως «δεν έπρεπε να ακού-
σουμε κούκο το πρωί νηστικοί», κατ' εντολή της
γιαγιάς, εγώ θεώρησα πως ο κούκος είναι κακό
πουλί. «Μπα, δεν είναι έτσι. Να μην φοβάσαι γε-

νικά τον κούκο και να μην μάθεις ποτέ σου τον
μονό ή διπλό κούκο στα χαρτιά». «Άλλο και τούτο»,
είπα μέσα μου. «Κατεβαίνει ο κούκος στο τρα-
πέζι», τον ρώτησα και αμέσως πήρα την απάντηση:
«Είσαι μπουφός!»

Μπούφος και κούκος ήξερα, όταν παίζαμε
«ξευγαράκια» δηλαδή τις καρύδες, το μεγαλύτερο
καρύδι το ονομάζαμε κούκο. Με αυτό σημα-
δεύαμε τα μικρότερα τα οποία ήταν τοποθετημένα
στο «φίκα» και επικειφούσαμε να τα πετύχουμε.
Όσα πετυχαίναμε ήταν δικά μας. Και όταν τυχόν
τα παίρναμε όλα από τον συμπαίκτη μας τότε λέ-
γαμε πως τον «ξεμουφλάραμε», «τον αφήσαμε
χωρίς κούκο για δείγμα». Κάτι ανάλογο με το
«έμεινε πανί με πανί». Ακόμη και για ζευγάρια
χωρίς παιδιά. «Δεν έκαναν παιδιά. Έμ'ναν μόνοι
τους. Δυο κούκοι μέσα στο σπίτι». Εντύπωση μου
είχε κάνει όταν έμαθα πως «κούκος» είναι και
ένα είδος ακούφου.

«Εκότισε σπιδόνι και εβγήκε κούκος».
Φράση του τροβαδούρου Σπυριδώνη, όταν σχο-
λίσσε ένα ατσόκνητο που αγόρασε το νεοσύστατο
ελληνικό κράτος (η κυβέρνηση του δηλαδή) θέ-
λοντας να πει πως ήταν υπερβολική η αξία του.
Από το άστυ έφτασε και στο Τζουμέρκο. Οι μετε-
ωρολογοι της εποχής «λάμβαναν υπόψη» τότε
«θα λάλαγε ο κούκος». Αν λάλαγε πριν του Ευα-
γγελισμού ήταν σίγουρο πως θα έκανε καλό καιρό.
Διαφορετικά «θα μας φάει η κακοκαιρία» κι ούτε
που κινούσαν για το βουνό οι βλάχοι.

Από όποια πλευρά και αν εξετάσω αυτή την
πχοιμπτική λέξη «κούκου» που αποδίδει τη
φωνή του κούκου, εγώ θυμάμαι πάντα το παικνίδι.
«Κούκου» ήταν η κραυγή παίκτη, για να παρα-
πληήσει εκείνον που τα φυλάει. Φώναζε «κού-
κου» και μετακινούνταν από το σημείο του χωρίς
να τον καταλάβει ο συμπαίκτης του. Περισσότερο
θυμάμαι εκείνον τον αφορισμό της γιαγιάς-προ-
ξενήτρας. «Δεν του κάνει κούκου αυτουνού. Δεν
χαρμίζω αυτή την χαδιάρα στο μουλαϊμκο».

Κ. ο Α

Μια φθινοπωρινή Κυριακή...

Οι πρώτες ηλιαχτίδες μετά από αρκετές μέρες βρο-
χής
Γκρινιάρικα κορίτσια που δεν ξέρουν αν θέλουν
να μείνουν στο σπίτι ή να βγουν.
Να ανοίξουν τα παράθυρα τους ή να κοιμηθούν
και να ξεχαστούν στα όνειρα τους
Υγρές γωνιές, λούκια και κεραμίδια που ακόμα
στάζουν .
Σαρανταπόδαροι και σαλιγκάρια, πλάσματα της
βροχής, σ' ένα δικό τους παράλληλο κόσμο όπου δεν
χρειάζεται να κρύβονται κουλουριασμένα κάτω απ'
τις γλάστρες.
Μια φθινοπωρινή Κυριακή που άπλωσε τα χρώ-
ματά της να στεγνώσουν για να τα φορέσει καθαρά η
Δευτέρα...
Δαντέλες πλεγμένες με νήμα και όνειρα από τις
μαμάδες μας.
Όνειρα για το μέλλον των κοριτσιών.
Με την κρυφή επιθυμία η ζωή αυτών, να είναι
καλύτερη από την δική τους!!!

Σοφία Γιαμά

Σαπφώ Νοταρά η Βησσανιώτισσα

Μία μεγάλη ηθοποιός του ελληνικού κινηματογράφου
και της τηλεόρασης αίρει την καταγωγή από την κακο-
τράχαλη Ήπειρο. Δεν είναι άλλη από τη Σαπφώ Νοταρά
που γεννήθηκε το 1907 ή σύμφωνα με άλλες πηγές το
1910 στη Βήσσανη Πωγωνίου.

Η Βήσσανη, είναι ένα χωριό που απέχει περίπου 55
χιλιόμετρα από τα Γιάννενα και που έχουμε μαρτυρίες
ότι υπήρχε ήδη από τον 14ο αιώνα. Όμως η μεγάλη της
ενεργό δράση άρχισε από τον 15ο αιώνα. Ήταν ένα χωριό
στο οποίο υπήρχε μεγάλη οικονομική ευμάρεια, που
ακόμα και σήμερα φαίνεται από τα όμορφα πετρόκτιστα
σπίτια και από τα δημόσια κτίρια. Το σχολείο, το παρθε-
ναγωγείο, καθώς επίσης και ο ναός του Αγίου Νικολάου
που χρονολογείται από 1791 αποτελούν δείγματα πολιτι-
στικής κληρονομιάς. Πέραν όμως της οικονομικής ανά-
πτυξης στη Βήσσανη υπήρχε και μεγάλη πνευματική
ανάπτυξη.

Σε αυτό το ξεχωριστό χωριό, γεννήθηκε η Σαπφώ
Χανδάνου. Παρακολούθησε στο δημοτικό σχολείο του
χωριού της τις πρώτες τάξεις και μετά έφυγε, ακολου-
θώντας τον πατέρα της στο Ηράκλειο της Κρήτης, όπου
ο ίδιος διατηρούσε φούρνο. Μεγαλώνοντας, ήρθε στην
πρωτεύουσα, όπου και παρακολούθησε την επαγγελ-
ματική σχολή θεάτρου καθώς και τη δραματική σχολή
πειραϊκού συνδέσμου. Από την οδό που στεγαζόταν η
σκολή της (δεν ξέρουμε ποια από τις δυο), πήρε το καλ-
λιτεχνικό της επίθετο. Αποφοιτώντας από τη σχολή, συ-
νεργάστηκε με μεγάλους πρωταγωνιστές και
σκηνοθέτες, ερμηνεύοντας με επιτυχία κάθε ρόλο που
της εμπιστευτήκανε. Στον κινηματογράφο, είχε μία συ-
νεχόμενη παρουσία για 30 περίπου χρόνια, παίζοντας
σε 25 ταινίες κυρίως δευτερεύοντες ρόλους, οι οποίο
όμως μέινανε χαραγμένοι στην μνήμη των θεατών. Στους
ρόλους αυτούς ενσάρκωνε συνήθως μια άσχημη γυ-
ναίκα με αυταρχικό χαρακτήρα. Η ίδια είχε όραμα να
παίξει μεγαλύτερους ρόλους οι οποίοι ποτέ δεν της δό-
θηκαν. Ακόμα και σήμερα, φράσεις όπως «Μπουρλότο»,
«έθλω τα μισθά μου» και «Σόδομο και Γόμορρα» απο-
τυπώνονται και στις νεότερες γενιές.

Η Σαπφώ Νοταρά ήταν ένας ιδιαίτερα κλειστός άν-
θρωπος. Δεν δημιούργησε ποτέ οικογένεια. Οι πληρο-
φορίες λένε ότι στα νεανικά της χρόνια είχε ερωτευτεί
έναν αντάρτη, που οι δρόμοι τους χώρισαν για πάντα
όταν αυτός πήγε στο βουνό και χάθηκε. Επίσης γνωρί-
ζουμε για έναν Αλεξανδρινό εργοστασάρχη που την ζή-
τησε σε γάμο. Η ιστορία λέει, πως και ο Γιάννης

Τσαρούχης της είχε προτείνει να κάνουν ένα παιδί, πρό-
ταση που ίδια αρνήθηκε, μην παίρνοντας την στα σο-
βαρά. Όμως ξέρουμε πολύ καλά για δυο στενές και
μακροχρόνιες φιλίες που είχε αναπτύξει, μία με το γνω-
στό ζωγράφο Γιάννη Τσαρούχη και με το συγγραφέα
Κώστα Ταχτσή.

Το 1981 κάνει την τελευταία της συνεργασία με τον
Μάνο Χατζιδάκι στην «Πορνογραφία» του. Τραγουδά σε
στίχους του Ζαν-Πωλ Σαρτρ, το «στην οδό του Μπλα-
μαντώ» από το «Κεκλεισμένων των θυρών». Τέσσερα
χρόνια αργότερα στις 13 Ιουνίου 1985 η αστυνομία την
βρίσκει νεκρή με ένα σβησμένο τσιγάρο στο χέρι, στο
σπίτι που έμενε τα τελευταία χρόνια και που το πλήρωνε
ένας ανώνυμος θαυμαστής της στην πλατεία Κουμουν-
δούρου. Είχε πεθάνει δυο μέρες νωρίτερα.

(οι πληροφορίες για τη συγγραφή του παρόντος άρ-
θρου έχουν αντληθεί από: ο πρώτο θέμα, Wikipedia,
flash.gr, in.gr)

Ελένη Κοντούλη

Παμβώτιδα

Η λίμνη των Ιωαννίνων δε-
σπάζει στην πόλη τότε
ήρεμη, τότε με ένα ελαφρό
κυματισμό, τότε άγρια και
πότε παγωμένη. Η τα πάντα
τρέφουσα, η Παμβώτιδα,
αναπόσπαστο κομμάτι στην
καρδιά, στην ψυχή και στην σκέψη του κάθε Ηπειρώτη,
κρύβει στα βαθιά νερά της θρύλους και μύθους, ιστο-
ρίες και τραγούδια, καημούς και γέλια.

Ο θρύλος λέει πως το 1434, ο Ντουραχάν πασάς,
Μπεϊλέρμπεης της Ρούμελης, διέσχισε ένα γκρίζο χει-
μωνιάτικο πρωινό μαζί με τον στρατό του την λίμνη. Όμως
δεν το γνώριζε. Η παγωμένη Παμβώτιδα, καλυμμένη με
χιόνι, φάνταζε στεριά στα μάτια του. Πέρασε στην απέναντι
όχθη και συνέχισε την πορεία του προς το Αργυρόκαστρο.
Όμως κάποια στιγμή πληροφορήθηκε πως πάνω εκεί που
πατούσε το στράτευμά του δεν ήταν σκληρή γη, αλλά εύ-
θραυστος πάγος. Τότε λένε, ότι διέταξε να χτιστεί στις
όχθες της λίμνης ένα μοναστήρι αφιερωμένο στην Πα-
ναγία. Είναι η μονή της Παναγίας Ντουραχάνης και είναι
αφιερωμένη στο Γενέσιο της Θεοτόκου.

Λίγο πιο κει απ' τη μονή, βρίσκεται η Ντραμπάτοβα,
που είναι μια από τις μεγαλύτερες πηγές που τροφοδο-
τούν την λίμνη. Το νερό της αναβλύζει κάτω από έναν
βράχο, που κανείς δεν έχει δει ποτέ. Ο μύθος λέει πως
ο Αλή πασάς σε εποχή ανομβρίας διέκρινε το σημείο
που ξεπηδούσε το νερό. Διέταξε τότε τον τσοχανάρη του
να μπει μέσα και να δει τι υπάρχει, αλλιώς θα του

Το νησάκι στη λίμνη (Φωτ.: Γιώργος Μάνης)

΄παιρνε το κεφάλι. Με φόβο μήκκε στο λαγούμι ο υπο-
τακτικός, με τρόπο βγήκε. «Καλύτερα να με σκοτώσεις
πασά μου, παρά να ξαναμπώ στην μαύρη κόλαση», λέ-
γεται πως είπε βγαίνοντας. Από τότε εικασίες, μυστήριο
και περιέργεια συνοδεύουν τα σκοτεινά νερά, που χύ-
νονται στην λίμνη.

Τα νερά, που στα βάθη τους πήραν τόσο και τόσο
κόσμο. Ξακουστή και η ιστορία της κυρά Φροσύνης. Είκοσι
οκτώ χρονών ήταν, όταν μαζί με άλλες δεκαεφτά Ηπειρώ-
τισσες βρήκε υγρό θάνατο το 1801 από τον Αλή πασά.

«Τ' ακούσατε τι γίνηκε στα Γιάννενα στη λίμνη,
που πνίξανε τις δεκαεφτά με την Κυρά-Φροσύνη;»
Η παράνομη σχέση της με τον Μουχτάρ πασά, γιό
του Αλή, τα συνεχόμενα παράπονα της νόμιμης συζύγου
και η κάπως προκλητική συμπεριφορά της, την οδήγη-
σαν στον πνιγμό.

Αυτές είναι μόνο κάποιες ιστορίες που ακούγονται
για την Παμβώτιδα, ξεχωριστό στολίδι στα γυάλινα Γιάν-
νενα.

Ελένη Κοντούλη

ΤΟ ΑΛΒΑΝΙΚΟ ΕΠΟΣ

ΜΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΕΓΑΛΕΙΟΥ!

Νικητήρια ιαχή μετά την κατάληψη υψώματος. (Φωτ.: Πολεμικό Μουσείο)

«Όλος ο κόσμος έλαμπε σαν μια νεροσταγόνα στα πόδια της Πίνδου»

Και ξάφνου

«Τα όρνια μοιράζονται ψηλά τις ψίχες του ουρανού.
Τα κοράκια κάτι κράζανε τ' ανήσυχα
στα κυκλογυρίσματά τους,
και ψηλάθε ξαγνάντευαν γυπαστοί».

...
«Κάθε παλμός, ένας θάνατος καβάλα στον αέρα.
Κάθε βροντή, ένας άντρας χαμογελώντας αντίκρυ.

Στο θάνατο-και η μοίρα ό,τι θέλει ας πει».

Οδυσσέας Ελύτης

«28 Οκτωβρίου»

Σειρήνα που στριγγά σκούζεις, σκληπρίζεις πάλι,
σαν κουκουβάγιας θρήνος λάλησες αυγή.
Σ' ενός ηρωϊνού σε πρωτακούσαμε τη ζάλη
και πέντε χρόνια ακέρια έχουν βγει.

Κίνησαν τότε κατ' εμάς τα εκατομμύρια
κι οι λόγχεις που θα μας τσακίζουν τα πλευρά,
μα δεν αργήσαν ν' ακουστούν τα νικητήρια
με το δικό μας τον «αέρα!» βροντερά.

Γεια σας, της Αλβανίας απλόκαρδοι φαντάροι,
που ανήξεροι νικήσατε όλα τα στοιχειά
και που χωρίς νεφέλη δόξας να σας πάρει
δε θα 'χετε ποτέ απ' το έθνος αστοχιά.

Γεια σας κι οι κουβαλήτρες, οι παλληκαρούδες
γυναίκες απ' την Πίνδο, η ρίζα κι η ψυχή,
θα' χουν να λεν οι νιοι σα γίνουμε παπούδες
για κείνο το κατόρθωμά σας στην αρχή.

Γεια σου, ήρωα στρατέ, γεια σου λαέ πατριώτη,
που ενώ στην άκρη σ' είχαν φέρει του γκρεμού,
στερεώθηκαν στη γη και τίναξες την πρώτη
κλωτσιά του απάνθρωπου, υπερόπτη Φασισμού.

Γιώργης Κατζιούλας

Ήπειρος

Τόπος ιερός, εδώ που ξανασταυρώθηκε η Ελλάδα,

Στην Ήπειρο όπου σκάφτηκαν τάφοι.
Και στους τάφους δε χωρούσαν οι λεβέντες,

Και μες στα σπλάχνα δε χωρούσε τόσος πόνος.

Κι ακούγονταν ντουφεκιές, αντί για καμπάνες
από τον όρθρο ως τον εσπερινό.

Οι ελληνικές δυνάμεις αντιμετωπίζουν την επίθεση του ει-
σβολέα «αμυνόμενοι του πατρίου εδάφους».

Και τα βουνά γίνονται αγωνιστές της λευτεριάς!

Δεν μαλώνουν, αλλά συνομιλούν συγκινημένα και συνεργάζονται.

...

Συνεργείο από Ηπειρώτισσες για την αποχιόνιση δρόμου. (Φωτ.:Πολεμικό Μουσείο)

Μέσα στο χιόνι, πρώτη γραμμή. (Φωτ.: Πολεμικό Μουσείο)
«Δεν μας φοβίζουν, μάνα μου, οι σφαίρες και τα κανόνια,
μας φοβίζουν μάνα μου, του Μπιζανιού τα χιόνια»

«Ποιος είδε τέτοιο θάσασμα, παράξενο μεγάλο
να κουβεντιάζουν τα βουνά με τις ψηλές ραχούλες.
Γυρίζει ο Γερο Όλυμπος κι αναρωτάει την Πίνδο:
-Βουνό μου, γιατί θύμωσες και στέκεις βουρκωμένο;
Μάνα χαλάζι σε βαρεί μίνα βροχή σε δέρνει;
-Ούτε χαλάζι με βαρεί ούτε βροχή με δέρνει
μον' με βαρούν οι Ιταλοί με μπόμπες και με όλμους.
Μαύρα πουλιά σκεπάσανε τον όμορφο ουρανό μου,
θερίζουνε τις ράχες μου, καίνε τα έλατά μου.
-Ρίξε βουνό τις μπόμπες σου, ρίξε τις αστραπές σου
κι εγώ σου στέλνω της απτούς, τσολιάδες και φαντάρους
να καθαρίσουν τις πλαγιές, να διώξουν τους φασίστες,
που μόλυναν τον τόπο μας, τα όμορφα χωριά μας».

Δημοτικό Τραγούδι

Στα βουνά της Ηπείρου

«Δεν είχα δει, ούτε νομίζω πως θα δω ξανά τέτοια λάσπη στη
ζωή μου.

Πάταγες στην αρχή ανύποπτος πάνω της και βυθιζόσουν. Βού-
λισζες, ως τους αστραγάλους, ως τη μέση του ποδιού, ως το
γόνατο-καταπνόντα όλη η μπότα σου κι αισθανόσουν πια την
υγρή παγωνιά να διαπερνά ολόκληρο το σώμα σου».

Γιάννη Μπεράτη.

«Το πλατύ ποτάμι»

Και πώς πέρασαν:

«Το αίμα τρέχει πάνω στο χιόνι.
Κόκκινα ποτάμια κατεβαίνουν απ' τα βουνά.
Ο θάνατος περσιτούσε μες στη λάσπη.

Ο Οδυσσέας Αλεπουδέλης με συμπολεμιστές του ΣΤΟ Αλβανικό μέτωπο
«Είδα στο πρόσωπο των στρατιωτών μου τη λάμψη που είναι ικανός ο Ελληνισμός ν' αναδύσει όταν πιστεύει στο δικό του. Και
γνώρισα από πολύ κοντά την απηφισιά του θανάτου, την ακατάβλητη θέληση της ζωής που έγινε τελικά και δική μου»

Απλώνω στην πεσμένη πόρτα του καλοκαιριού
κουβάλαγαν τους πεθαμένους».

Γιάννης Ρίτσος

Και τι άφησαν πίσω τους:

«Ερημωμένα χωριά, ξεροπόδιμα σε μια ανελέητη κατεβασιά
βομβών και καταστροφών.
Βομβαρδισμένες εκκλησιές.
Ένας άσπρος άνεμος σφύριζε
σαν τον τρελό ψάλτη που τραγούδαγε άγρια τροπάρια μες στο
τουφεκίδι.
Και ο παπάς με τις μπότες του σκοτωμένου αξιωματικού
σήκωνε τα ράσα του και ηπθόυσε το φράχτη της
λευτεριάς».

Ένας στρατιώτης μουρμουρίζει στο αλβανικό μέτωπο.
Ας μην τον άκουγε κανείς.
Αυτός μόνο η πατρίδα ήθελε να τον ακούει.

«Ποιος θα μας φέρει λίγον ύπνο εδώ που βρισκόμαστε;

θα μπορούσαμε τότες τουλάχιστον
να ιδουμε πως έρχεται ταχάτα η μάνα μας
βασιάζοντας στη μασχάλη της ένα σεντόνι λουλακισμένο
με μια ποδιά ζεστασιά και καιφέδες από το σπίτι μας.
Ένα φθαρμένο μονόγραμμα στην άκρη του μαντιλιού».

Νικηφόρος Βρεττάκος

Ένας κόσμος χαμένος...

Άλλοι άνθρωποι... άγριοι, με την όψη σκαμμένη από
το κριτσιάνισμα της οβίδας και το βόμβο του χαμού.

«Άλλοι άνθρωποι που:

Είχαν βαδίσει μίνες και μίνες πάνω σε άγνωστες πέτρες
πάνω στο χιόνι μαζί με τις ελιές τους και τ' αρμπέλια τους.
Άλλος άφησε κει πάνω ένα πόδι, ένα χέρι.
Άλλος ένα μεγάλο κομμάτι απ' την ψυχή του.

Καθένας κ' έναν ή πότερους νεκρούς».

Γιάννη Ρίτσου, «Η τελευταία Π.Α. εκατονταετία»

Όπου έγραφε το γράμμα με μελάνι απ' το αίμα του
συντρόφου-συμπολεμιστή του. Στα βουνά της
Ηπείρου...

«Σου γράφω... Κι όμως είν' η σιγή που με κυκλώνει,
που, λέω, αν άνοιγα τα χείλη θ' άκουγες τη φωνή μου...
Εκτές ακόμη όλο βροντούσε το κανόνι
σα να βρουχιόνταν γύρω-γύρω στις κορφές λιοντάρια
σ' άγρια σφαγή, κι απάνωθέ μας κι ατσάλενοι
γυρνούσαν γυπαστοί, γυρνούσανε ολοένα,
τον ίσκιο ρίχνοντας του Χάρου και το Χάρο
στα νύχια τους κρατώντας...»

Στα βουνά της Ηπείρου

«Πέσαμε όπως-όπως ο ένας πάνω στον άλλο μέσα στο πλαινό
χαντάκι του δρόμου και ήταν καιρός, γιατί η οβίδα έσκασε
άξαφνα ακριβώς δίπλα μας και μας σκέπασε όλους με πέτρες
και με χώματα. Στο χαντάκι που 'χαμε πέσει ήταν στεκόμενα
νερά, λάσπες, βόρβορος. Είχαμε πασάλειψει τα μούτρα μας,
τους μανδύες μας-όλη η μια πλευρά μου, όταν ανασπώθηκα,
ήταν μια πιπχιά /γλοιώδης λάσπη, και τα γόνατα ήταν μούσκεμα
απ' αυτό το ακαθόριστο υγρό που βρωμούσε φοβερά μόλις
εφερνες το χέρι σου κοντά στο πρόσωπό σου».

Γιάννης Μπεράτης «Στα βουνά της Αλβανίας»

«Είδα στο πρόσωπο των στρατιωτών μου τη λάμψη που είναι
ικανός ο Ελληνισμός ν' αναδύσει όταν πιστεύει στο δικό του.
Και γνώρισα από πολύ κοντά την απηφισιά του θανάτου, την
ακατάβλητη θέληση της ζωής που έγινε τελικά και δική μου»

Εκεί στα βουνά της Ηπείρου, όπου δεν κατείχαν από
καθημερινή και σκόλη.
Δεν κοιμάται ποτέ η πατρίδα.
Δεν τελειώνει ο αγώνας γι' αυτήν.
Αυτό το αξίωμα γράφτηκε με αίμα εκεί, στα βουνά της
Ηπείρου.

Κι από πάνω η γυναίκα της Πίνδου. Το ξάφνιασμα αυτό
της φύσης!

«Την είδα να αποκαιρετά το στρατιώτη της και δεν την
αναγνώρισα.
Τι έγινε η τρομαγμένη γυναικούλα που δεν είχε άλλη έγνοια
παρά το χαδί και τη λατρεία του παιδιού της.
Αποφασιστική στήραξη, περήφανη
του έδωσε με γενναιότητα το χέρι,
τον φίλησε στο μέτωπο
κι ενώ οι γείτονες συγκινημένοι εθώπευσαν τον φαντάρο,

αυτή δε βρήκε τίποτε άλλο να του πει παρά δυο ξερές λέξεις:

-Καλή τύχη

Τις είπε με φωνή τραχειά, σαν να ήταν θυμωμένη.

Ευχή μαζί και προσταγή.

Έτσι σδάκρυτη, στάθηκε το κατώφλι της ώσπου ο φαντάρος

χάθηκε στη γωνιά του δρόμου».

Εφημερίδα Ελευθερον Βήμα, 16 Νοεμβρίου 1940

Μάνα και γιούς 1940

«Στης ιστορίας το διάσελο όρθιος ο γιος πολέμαγε
κι η μάνα κράταε τα βουνά, όρθιος να στέκει ο γιος της,
μυρούντζος, χιόνι και σύννεφο.
Κι ακολουγάε η Πίνδος
σαν να'χε ο Διόνυσος γιορατή.
Τα φαρσγγια κατέβαζαν
τραγούδια κι αναπήδαγαν τα έλατα και χάρευσαν
οι πέτρες.
Κι όλα φώναζαν: "Γτε παίδες Ελλήνων..."»

Νικηφόρος Βρεττάκος

Και ήρθανε οι Γιορτές...

«Χριστούγεννα άφωνα και παγωμένα.
Έθαψαν το μαντίλι της μητέρας
που σκούπιζε τα μάτια τους κάθε ηρωί.
Το μαντίλι το λεκιασμένο από το αίμα.
Το σπίτι έρημο αγρυπνεί
τ' αδέρφια παίζουνε κρυφτούλι
Οι ίσκιοι κατεβαίνουνε πάνω στους τοίχους
Όλο κατεβαίνουν
Και τ' αδέρφια τους μετράνε
Τους μετρούν και κλαίνε».

Τάκης Βαρβιτσιώτης

Και στα χωριά της Ηπείρου

Όλα τα χωριά κοιμόντουσαν το μολυβένιο ύπνο του
μεσονυχτιού.
Άνθρωποι του μόχθου.
Μπορεί να μην ήξεραν πώς κρατάνε το όπλο
Ήξεραν όμως καλά να δείξουν το πώς κρατάνε ψηλά την
τιμή της πατρίδας.

Και με τον ίδιο θάνατο πατίσανε τον θάνατό τους.

«Χαμένοι τέτοιοι θάνατοι δεν πάνε.
Γιατί μονάχα εκείνοι π' αγαπάνε
τη ζωή στη μυστική της πρώτη αξία,
μπορούν και να θερίσουν μονάχοι
της ύπαρξής τους το μεγάλο αστάχυ,
που γέρνει πια, με θείαν αταρξία!»

Άγγελος Σικελιανός

Η ΠΑΤΡΙΔΑ ΣΑΣ ΕΥΓΝΩΜΟΝΕΙ!!!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ, «ΕΛΛΑΔΑ» (Οκτώβρης 1940)

Ακέρια η γης εσείστηκε κι εβρόντηξε όλη η πλάση –
μια φούχτα άνθρωποι ανίσκιωτοι, μες σε μια φούχτα
τόπο,
κάτι σπασμένα μάρμαρα, κάτι φορδιά πλατάνια,
μόνο μπαρούτι τους το φως και σκάγια τους οι ελιές
τους
και δίπλα τους η Παναγιά, κι η Λευτεριά μπροστά τους
να φέγγει απ' το βαθύ καημό κι απ' τα πορτοκαλάνθια.
Κι εκεί, στου δρόμου το σταυρό, στο μυστικό δαφ-
νών, να οι θερμπούλες έτοιμες, να και το Εικοσιένα,
όρθια τ' αλέτρια κι αι πηγές, όρθιοι κι οι αποθαμένοι,
η Ελλάδα η μυριοπύκνερη με τα γαλάζια μάτια,
μ' ένα σταμνί στην κεφαλή, μ' ένα σπαθί στο χέρι,
κι απάνου στο χωμάτινο σπασμένο κεραμίδι
δυο καρβουνάκια κόκκινα κι ένα κουκκί λιβάνι,
η φλόγα της καλής αντρείας, του δικίου ο δυναμίτης –
κι ακέρια η γης εβρόντηξε κι ο κόσμος εφωτίστη.